

ISSN No : 2581-7477

సాహిత్య ప్రస్థానం

Sahitya Prasthanam

సంపుటి - 2

సంచిక - 11

ఆగస్టు - 2021

కృష్ణా

పేజీలు 68

వెల రూ. 20

సాహిత్య ప్రస్థానం

అన్నీ ఆందోళనకరం, అక్షరాలా ...

కరోనా మూడో వేవ్ వస్తుందా రాదా అనే దానిపై రకరకాల అంచనాలు వినిపిస్తుండగా... కొన్ని రాష్ట్రాల్లో ఇప్పటికే పెరుగుదల మొదలైంది. వాక్సిన్ వేగంచాలడం లేదు. కోట్ల ఉద్యోగాలు పోతున్నాయి. అరకొరగా అర్థ జీతాలు అది కూడా నెలల ఆలస్యంగా వస్తున్నాయి. బడ్జెట్ బళ్లు జరక్క చాలామంది మధ్య తరగతి, ఉద్యోగ కుటుంబాలు కుమిలిపోతున్నాయి. ఇంకా ఎలాటి కష్టాలు దాపురిస్తాయోనని ప్రజలు హడలిపోతున్నారు.

♦♦♦

పెగాసస్ సైవేర్ ఇజ్రాయిల్ సంస్థ ఎన్ఎస్వో దగ్గర కొని వందలమంది ఫోన్లు హ్యాక్ చేసినట్టు ప్రపంచ స్థాయిలోనే తేలిపోయింది. ప్రభుత్వాలకే ఈ సైవేర్ ఇస్తామని పెగాసస్ చెబుతుంటే ... కేంద్రంలోని మోడీ ప్రభుత్వం అటూ ఇటూ కాకుండా దాటవేత మాటలు మాట్లాడుతోంది. పాత్రికేయులు, రచయితలు, హక్కుల కార్యకర్తలు, రాజకీయ వేత్తలు, న్యాయమూర్తులు, ఆఖరుకు కేంద్ర మంత్రులు కూడా దీని బారినుంచి తప్పించుకోలేకపోయాని బయటకు వచ్చిన వివరాలు చెబుతున్నాయి. అంతకు ముందు వాట్సప్, ఫేస్బుక్ వంటివి ఏ మేరకు వినియోగదార్ల డేటాకు భద్రత ఇస్తాయనే చర్చ నడిచింది. ఇప్పుడు ఏకంగా సర్కార్లే నిఘావేసి తీసుకున్నట్టు తేలింది. ఇక పౌరులకు భద్రత, గోప్యత రచయితలకు మీడియాకు స్వేచ్ఛ ఎక్కడ?

♦♦♦

ఫాదర్ స్టాన్ స్వామి జార్జంట్లో ఆదివాసుల కోసం అంకితమైన సేవతత్పరుడు. వారిని బూటకపు ఎన్కౌంటర్ల నుంచి కాపాడడం, అమాయక గిరిజనులను అరెస్టు చేయకుండా అడ్డుకోవడం, ప్రాజెక్టుల పేరుతో నిర్వాసితులను చేయకుండా పోరాడటం ఇవే ఆయన నేరాలు. భీమా కొరగావ్తో ఆయనను ముడిపెట్టి అన్యాయంగా నిర్బంధించారు. వయోవృద్ధుడైన ఆ ఫాదర్ బెయిల్ కోరినా ఇవ్వలేదు. చివరకు ఆయన నిర్బంధంలోనే మరణించారు. నిరంకుశ నిర్బంధానికి బలయ్యాడు.

తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ల మధ్య నదీ జలవివాదాలు సామరస్యంగా పరిష్కారం కాకపోగా, ఉద్రిక్తతలు పెరుగుతున్నాయి. పోలవరం పునరావాసానికి కేంద్రం సహాయం నిరాకరిస్తోంది. విశాఖ ఉక్కు అమ్మి తీరతానని హుంకరిస్తోంది.

గతంలో ఇంగ్లీషు మీడియం తెచ్చి తెలుగు మీడియంకు చోటు లేకుండా చేయాలనే ప్రయత్నంపై మనం పోరాడాము. మండలానికో పాఠశాల పెడతామన్నారు. ఇప్పుడు తెలుగు అకాడమీని తెలుగు - సంస్కృత అకాడమీగా మార్చారు. ఏతావతా తేనెలోలికే తెలుగు ఏకోన్ముఖ వికాసానికి ఎన్నెన్నో ఆటంకాలూ, అవరోధాలూ ... ■

<p>♦</p> <p>ప్రధాన సంపాదకుడు</p> <p>తెలకపల్లి రవి</p> <p>వర్కింగ్ ఎడిటర్</p> <p>సత్యాజీ</p>	<p>♦</p> <p>సంపాదకవర్గం</p> <p>కె.సత్యరంజన్</p> <p>కెంగార మోహన్ • పొరప్రసాద్</p> <p>మేనేజర్: కె.లక్ష్మయ్య</p>	<p>♦</p> <p>బొమ్మలు</p> <p>తుంబలి శివాజి</p> <p>చిదంబరం</p>
--	---	--

Owned, Printed and Published by **V. Krishnaiah** 41-9 -16, 1st Floor, F-3, Ramalayam Street, Near Kalpana Prints, Krishna Lanka, Vijayawada (Urban) - 520013, Krishna District. Andhrapradesh. Printed at Sri Chaitanya Offset Printers, 29-7-36, Vishnuvardhan Rao Street, Suryaraopet, Vijayawada - 520 002, Andhrapradesh. Published at 27-30-4, M.B.Vignanakendram, 3rd Floor, Akulavari Veedhi, Governorpet, Vijayawada - 520 001, Andhrapradesh. Editor : Telakapalli Ravi

కథలు

- తడియారని బతుకులు - డా. జడా సుబ్బారావు ... 19
- ఊరి మర్లు - మారుతి పురోహితం 45

కవితలు

- బొమ్మల నౌక - ఈడిగ రాఘవేంద్ర 9
- కాస్త చోటు మిగిల్చిపోదాం - కంచరాన భుజంగరావు .. 10
- ఈ దుఃఖం ఇలాగే ఉండిపోదు - చొక్కర తాతారావు ... 13
- ఎలిజీల కాలం - పద్మావతి రాంభక్త 14
- ఒరేయ్.. నాన్నా... - ఆది ఆంధ్ర తిప్పేస్వామి... 25
- మా ఊరు - ఎంఎస్ రాజు 28
- ఫుట్పాత్ - మల్లారెడ్డి మురళీమోహన్ 31
- అమృతమూర్తులు - ఈదర శ్రీనివాస రెడ్డి 32
- ఆ చేతులే ... - సుజాత పివిఎల్ 35
- బతుకు నావ - మహబూబ్ బాషా చిల్లెం 35
- ఆ రోజుల్లో ... - సాంబమూర్తి లండ 39
- తన నిష్క్రమణతో ... - కవితశ్రీ 40
- కొడవళ్లు - సిరికి స్వామినాయుడు 44
- కాలిపోయిన జ్ఞాపకం - సింగారపు రాజయ్య 53
- వర్షువల్ ప్రపంచం - జంధ్యాల రఘుబాబు ... 54
- నువ్వే కావాలి - గిరి ప్రసాద్ చెలమల్లు 57
- పరవశం - పుట్టి గిరిధర్ 58
- అదే తొవ్వ - వేణు మరీదు 58
- కరోనా నానీలు - చలపాక ప్రకాష్ 59
- సాహిత్య ప్రస్థానం జులై 2021 పురస్కారాలు 24

వ్యాసాలు

- మేడిపండు సమాజానికి మేలిమి భాష్యకారుడు - తెలకపల్లి రవి 5
- తెలుగు అకాడమీ పేరు మార్పు విరమించుకోవాలి 8
- సంస్కృతం కలగలుపు తెలుగు ఉనికికే దెబ్బ ... - కెంగార మోహన్ 11
- మహాభారతంలో స్త్రీ పాత్రల చిత్రణ- డాక్టర్ శివుని రాజేశ్వరి 15
- రాజ్యం క్రూరత్వానికి బలైన స్టాన్ స్వామి - పీపీ 26
- అభ్యుదయ సాహిత్యంపై విలువైన వ్యాసాల పొత్తం - అంపశయ్య నవీన్ 29
- బాల సాహిత్యకారుల బాధ్యత పెరిగింది - బెలగాం భీమేశ్వరరావు 33
- నిర్మాణ సూత్రాలను, రీతులను వివరించే 'కవిత్వం- డిక్షన్' - విజయలక్ష్మి పండిట్ 36
- కొన్ని కన్నీళ్లు.. కొన్ని ఆనంద బాష్పాలు - ఎస్.హనుమంతరావు 41
- వర్తమానం : మూడు పార్టీల క్రీడతో అమరావతి ఆహుతి - తెలకపల్లి రవి 50
- త్రిపురనేని శ్రీనివాస్ : ఒక సామూహిక ఏకవచనం - భమిడిపాటి గౌరీశంకర్ 55
- జాషువా గబ్బిలం - అభ్యుదయ కవితా నికేతనం - డాక్టర్ కల్లూరి ఆనందరావు 60
- లే లేమ్మని చైతన్యపరిచే కవిత్వం - మనస్విని 63
- డైరీ 65

ISSN No: 2581 - 7477

సాహిత్య ప్రస్థానం మాసపత్రికను ప్రోత్సహించండి. తెలుగు భాష, సాహిత్య ఐకానాలకు మీరూ తోడ్పడండి !

:: రచనలు, చందాలు, విరాళాలు, మనీ ఆర్డర్లు, చెక్కులు, డిడిలు పంపవలసిన చిరునామా ::

సాహిత్య ప్రస్థానం, ప్రజాశక్తి భవనం, అమరారెడ్డి కాలనీ, తాడేపల్లి - 522501, గుంటూరు జిల్లా .
ఫోన్ : 0866-2577248, చందా వివరాలకు : 94900 99057, రచనలకు : 94900 99167

ఇ-మెయిల్ : ssprasthanam@gmail.com, వెబ్సైట్ : www.prasthanam.com

1 సంవత్సర చందా రూ. 240 ♦ 5 సంవత్సరాల చందా రూ. 1000 ♦ 10 సంవత్సరాల చందా రూ. 2000

Bank A/c Details: A/c Name: PRASTHANAM, SBI, Governorpet, Vijayawada. A/c No. 52001500585,
IFSC: SBIN0020343. చెక్కులు, డిడిలపై prasthanam అని రాయగలరు.

మేడిపండు సమాజానికి మేలిమి భాష్యకారుడు

రావిశాస్త్రి శతజయంతి నివాళి

- తెలకపల్లిరవి

రావి శాస్త్రిగా పేరొందిన రావకొండ విశ్వనాథ శాస్త్రి తెలుగు కథా సాహిత్యంలో, నవలా రచనలో తనకంటూ ఒక ఒరవడి ఏర్పాటు చేసుకున్న ప్రముఖ రచయిత. స్వతహాగా న్యాయవాది అయిన రావిశాస్త్రి న్యాయస్థానంలోనే గాక తన జీవితంలోనూ అహరహం పేదలకు న్యాయం కోసం కలం అంకితం చేసిన గొప్ప రచయిత. వర్గ సమాజంలో ప్రత్యక్షంగానే గాక కనిపించకుండా సాగే క్రూరమైన పీడననూ, న్యాయ ప్రక్రియలో వర్గ వైరుధ్యాలను కళ్లకు కట్టిన ప్రజా రచయిత. కమ్యూనిస్టు భావజాలంతో ప్రభావితమైన చైతన్యవంతుడు. 1922 జులై 30న విశాఖ జిల్లా తుమ్మపాలెంలో పుట్టిన రావిశాస్త్రికి ఇది శత జయంతి వత్సరం.

1940లలో ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో తత్వశాస్త్రంలో బి.ఎ ఆనర్స్ చదివిన రావిశాస్త్రి తర్వాత మద్రాసులో న్యాయశాస్త్రం అభ్యసించారు. శ్రీకాకుళం, విశాఖ జిల్లాల ప్రజా జీవితాన్ని లోతుగా పరిశీలించడం మొదలుపెట్టారు. యాభైలో ప్రాక్టీసు మొదలుపెట్టే నాటికే ఆయనకు ప్రగతిశీల భావాలు పట్టుపడ్డాయి. యాభయ్యవ దశకంలో విశాఖ జిల్లా యువజన సంఘ అధ్యక్షులుగా ఉన్నారు. విశాఖ రచయితల సంఘాన్ని నడిపించారు. చాలాకాలం విరసంతో ఉన్నారు. న్యాయవాదిగానే గాక విశాఖలో ప్రజాసంఘాల నేతలకూ యువతకు ఆయన ఎప్పుడూ అండగా ఉండేవారు. రచయితగానూ, న్యాయవాదిగానూ, స్నేహశీలిగానూ రావిశాస్త్రి విశాఖ ప్రజా జీవితంలో విడదీయరాని భాగమయ్యారు. కాని ఇతర చోట్ల తెలుగువారి ప్రియతమ రచయితగా చెరగని ముద్ర వేశారు.

1938లో 'వినోదినీ' పత్రికలో అచ్చయిన 'దేవుడే

చేశాడు' ఆయన తొలి కథ. 1993లో వెలువడిన 'ఇల్లు' చివరి రచన. తానెలా రచయితనైందీ ఆయనే ఇలా రాశారు : "పెద్దలు చెప్పిన కథలు వినీ, చదివి నాకు కథల్లో ఆసక్తి కలిగింది. పెద్ద వాళ్ళను ఇమిటేట్ చేద్దామనే ఉత్సాహం అప్పట్లో నాకు చాలా వుండేదని ఇప్పుడు నాకు బాగా స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. అది అప్పుడు నాకు బాగా గొప్పగా కూడా తోచింది. నేను మొదట కథలు రాసినప్పుడు సరదా కోసమూ, గొప్ప కోసమూ తప్ప మరెందు గురించి రాయలేదు. మనం కూడా కథలు రాశాము. అవి పత్రికల్లో పడ్డాయి. అంటే నాకు చెడ్డ గొప్పగా వుండేది". అని ఆయన తర్వాతి కాలంలో రాసుకున్నారు.

అలాగే అగిపోయివుంటే ఆయన రావిశాస్త్రి అయ్యేవారు కాదు. ఆయన రచనా యాత్ర ఉన్నత శిఖరాలకేసి సాగింది. సమాజంలో జరిగే అన్యాయాల గురించి, పేదల బాధల గురించి రాయాలని ఆయన గాఢంగా అర్థం చేసుకున్నారు. మొదట్లో మారు పేరుతో కొన్ని రచనలు చేసినా అసలు పేరుతో తొలిసారిగా 'అల్పజీవి' నవల రాశారు. అది 'భారతి'లో ప్రచురితమైంది. అభద్రత, అత్యన్యూనతా భావం అందులో కళ్లకు కట్టారు. శ్రీశ్రీ 'కోనేటిరావు కథల్లా', గోపీచంద్ 'అసమర్థుని జీవయాత్ర'లా, కొదవటిగంటి కుటుంబరావు గారి 'బ్రతుకు భయం'లో సీతప్పలా రావిశాస్త్రి సృష్టించిన 'అల్పజీవి' సుబ్బయ్య అందరినీ ఆకర్షించాడు. అందోళన పెట్టాడు. అల్పజీవి జేమ్స్ జాయిస్ 'చైతన్య స్రవంతి' తరహాలో నడుస్తుంది. పరమ పిరికివాడైన సుబ్బయ్య పాత్ర చివరకు తనకే అసహ్యం కలిగించిందని అంటూ ఆయన 'చివర మాట'లో ఇలా రాశారు.

‘పాపుల్లో సాహసులూ వుంటారు. భయస్తులూ వుంటారు. కాని భయానికి, మంచికి పొందిక లేదు. పిరికి వారెవరూ కూడా మంచివారు కాజాలరు. మంచికి నిలబడలేరు. మంచిగా వుండాలంటే గుండె నిబ్బరం చాలా వుండాలి’ ఈ సూత్రాన్ని రావిశాస్త్రి జీవితాంతం నొక్కి చెబుతూ వచ్చారు. ‘తప్పులైతే అందరూ చేస్తారు. త్యాగాలు మాత్రం కొందరే చేస్తారు’ అని పోరాడే యోధులకు తన రచనలు అంకితం చేశారు.

ఆరు సారా కథలు, ఆరు సారో కథలు, రాచకొండ కలకంఠి కథలు, రాజు-మహిషి, గోవులస్తున్నాయి జాగ్రత్త, రుక్మల, సొమ్ములు పోనాయండి, రత్నాలు-రాంబాబు, మూడు కథల బంగారం, ఇల్లు ఆయన రచనలు. ఇందులో ప్రతి ఒక్కటి సామాజిక వాస్తవికతకు అద్దం పట్టేదే. ‘నిజం’, ‘విషాదం’, ‘తిరస్కృతి’ వంటి నాటకాలలోనూ ఆయన ఇదే పని చేశారు. న్యాయవ్యవస్థ డొల్లతనాన్ని, కపటత్వాన్ని ఆవిష్కరించడం ఆయన ప్రత్యేకత. పాలక వర్గాల నయవంచనను, దోపిడిని ఎండగట్టడంలో ఆయన కలం చాలా పడునైంది. ‘ప్రస్తుతం మన దేశంలో ప్రతిరోజూ ప్రతిచోటా కూడా ఎందరో అమాయకులు చేయని నేరానికి శిక్షలు అనుభవించడం జరుగుతోంది. కాని ఈ మాత్రం డబ్బూ పలుకుబడి, పదవీ హోదా కలవాడెవడూ పడడు. ఒకవేళ ఇరుక్కున్నా తప్పించుకోగలడు’ అని ‘నిజం’ ముందుమాటలో రాశారు. ఇదే కథలోనూ పాత్రలు సంభాషణల ద్వారా చెబుతారు. ‘పిపీలికం’ అనే కథలో ఒక చీమ సత్యాన్వేషణకై బయలుదేరుతుంది. అనేక మజిలీలు గడిపి తిరిగొస్తుంది. వచ్చేసరికి దాని పుట్టలో పాము ఉంటుంది. తాను చీమనని, పాములు తమ పుట్టలు ఆక్రమిస్తాయని చీమకు అప్పుడే తెలుస్తుంది. సుమతీ శతకకారుడు చెప్పినట్టు అది అన్ని చీమలను సమీకరించి పామును హతమారుస్తుంది. ‘వేతన శర్మ’ కథ పాలకులు తమ ప్రయోజనాలకై నడిమ తరగతిని ఎలా సృష్టించేదీ చెబుతుంది. మంచి చెడ్డల మధ్య ఘర్షణలో మనుషులు హీరోలు, విలన్లుగా స్థిరంగా వుండరని చెప్పడానికి మూడు కథల బంగారంలో బంగారుబాబు పరిణామక్రమం చిత్రిస్తారు.

ప్రబంధ కవులు ప్రకృతి నుంచి, శలంగార జీవనం నుంచి ఉపమానాలు తీసుకుంటే రావిశాస్త్రి సామాజిక జీవనం నుంచి, నిత్య జీవిత పరిశీలన నుంచి అతి చక్కని ఉపమానాలు సృష్టించారు. ఆయన వాక్యాలు, ఉత్తరాంధ్ర మాండలికంలో ఉపమానాలు వెల్లువలతో అలా సాగిపోతూనే వుంటాయి. ప్రతి వాక్యం ప్రతి పదం వర్ణ సమాజ నిష్ఠుర రూపాన్ని ఆవిష్కరించేదే. ఆయన కథల్లోగాని, నవల్లోగాని కథ కన్నా కథనం, పాత్రల చిత్రణ, ఉపమానాలే ఎక్కువ భాగాన్ని ఆక్రమిస్తాయి. హాస్యం

వ్యంగ్యం తాండవిస్తాయి. రంగారావు రంగేళి పురుషుడేగాక రంగుల పురుషుడు కూడా అంటాడు. రావిశాస్త్రి శైలిని అనుసరించడానికి చాలామంది ప్రయత్నించారు. బీనాదేవి ఆ విషయంలో చాలా వరకూ కృతకృత్యులయ్యారు.

రావిశాస్త్రి పాత్రల్లో ఎక్కువ భాగం ‘అలగాజనం’ లేదా సైద్ధాంతిక పరిభాషలో ‘లంపెన్ ప్రొలిటేరియట్’గా ఉంటారు. వ్యభిచారిణులు, బ్రోకర్లు, దొంగలు, లంచగొండి పోలీసులు, పిక్ పాకెటర్లు, తాగుబోతులు, దారితప్పిన లాయర్లు, లోఫర్లు, డాఫర్లతో ఆయన రచనలన్నీ నిండి వుంటాయి. వారే కొండంత జీవిత సత్యాలు చెప్పే రుషుల్లా కనబడతారు. ‘పతితులార, భ్రష్టులార’ అని శ్రీశ్రీ సంబోధించిన అధోజగత్ సహోదరులపై సానుభూతికిది సంకేతమని విమర్శకుల అభిప్రాయం. భిన్నాభిప్రాయాలూ వున్నాయి. శ్రీశ్రీతో, గురజాడతో ఆయనను పోల్చుతూ రాసిన వారున్నారు. గురజాడ తరహా వ్యంగ్యం, మాండలికం కూడా రావిశాస్త్రిలో చూస్తాం. అంతేగాక ఆయన కూడా కోర్టుల చుట్టూ తిప్పి అమాయకులను వేధించే రామప్పంతులు వంటి వారిని గురజాడా సృష్టించారు. గోర్కి కొన్ని కథల్లో అధోజగత్ సహోదరులను చిత్రించినా అలాంటి జీవితాలతో గల పరిచయాన్ని బట్టి ఆ పాత్రలు చిత్రించానని గోర్కి చెబుతారు. నిస్సారమైన జీవితాల కన్నా అవి కొంత మెరుగ్గా కన్పించాయంటారు. కాని రావిశాస్త్రి రచనల్లో ఇలాంటి పాత్రలే కథను నడిపించే ప్రాటోగనిస్టులుగా వుంటాయి. ‘రత్నాలు-రాంబాబు’ ‘అంధ్రజ్యోతి’లో సీరియల్ గా వస్తున్నప్పుడు ఈ విషయమై సుదీర్ఘ చర్చ జరిగింది. ‘మూడు కథల బంగారం’కు ముందుమాటలో ఆయన ఇలా చెప్పారు : ‘నేను ఎవరో పాశ్చాత్య రచయిత రాయగా ఎక్కడో చదివాను. అతను అవినీతి గురించి చెప్తూ మంచి వాళ్ళు కొంతమంది అవినీతిని మొదటిసారిగా చూసి అసహ్యించుకుంటారంటాడు. తర్వాత కొంతకాలానికి వారికి ఆ అవినీతి పట్ల నిర్లిప్తత ఏర్పడుతుందట. ఆ నిర్లిప్తత లోంచి కొంత కాలానికి అభిమానం చిగురిస్తుంది. అ అభిమానం చివరకు వారు ఆ అవినీతిని ఆలింగనం చేసుకోవడానికి దారి తీస్తుందట.’ తన నవలలో సూత్రావేడ్లు గురించి ఈ వాక్యాలు రాసినా ఈ మాటల్లో తన రచనా శైలిని గూడా వివరించారని అనిపించకమానదు.

రావిశాస్త్రి కాలమిస్టు కూడా. ఆనాటి పత్రిక ‘జనశక్తి’లో వ్యాసాలు, స్కెచ్ లు రాశారు. పులి పవర్లు అన్న దాంట్లో ఇలా రాస్తారు : ‘సింహాసనాల మీద పులులు కూర్చుంటే గోవులకీ, గొర్రెలకీ మరిక బతుకులుండవు. రాజులైనా, మంత్రులైనా ప్రజలను రక్షించే వాళ్ళుండాలి కాని భక్షించే వాళ్ళుండకూడదు. ఎక్కడైనా సరే, ఏ దేశంలోనైనా సరే రాజ్యం చేసే రాజుకి పులి

పవర్లుండడం ఏ సమయంలో కూడా ప్రజలకంత క్షేమకరం కాదు. అటువంటి పవర్లు గోవులక్కాకుండా గోముఖ వ్యాప్రూల చేతుల్లో వుంటే మరింత ప్రజల పాట్లు చెప్పేదేముంది? పేదల్ని రక్షించడానికని బయల్దేరిన నాయకులు పేదల్ని బక్షించే వాకు మ్మగా తయారవకుండా పేదలే కాసుకోవాలి. ఎందుచేతనంటే పులి పవర్లు గల పెద్దలు పులులుగా మారడానికి సరదా పడుతుంటారు ఎల్లప్పుడూ'.

రావిశాస్త్రి రచనల్లో అన్నిటికన్నా ప్రధానంగా చెప్పుకో వలసింది న్యాయవ్యవస్థ అక్షరీకరణే. ప్రస్తుత భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తి ఎన్.వి.రమణ ఇటీవల చాలాసార్లు ఆ విషయం ప్రస్తావిస్తుండడం విశేషం. పౌరహక్కులు, గోప్యత, భావప్రకటనా స్వేచ్ఛ ప్రతిదీ సవాలునెదుర్కొంటూ రాజద్రోహం కేసుల్లో ప్రాణాలు కోల్పోతున్నప్పుడు ప్రభుత్వ సంస్థలు తెగనమ్ముతున్నప్పుడు రావిశాస్త్రి రచనల అధ్యయనం ఎంతైనా అవసరమవుతుంది. ఉద్యమాలు, పోరాటాల గురించి రచనలు వున్నంతగా మనకు పై తరగతుల బూటకాలు న్యాయం పేరిట చట్టం పేరిట జరిగే దారుణాల గురించి చెప్పిన రచనలు లేవు. వ్యంగ్యం, హాస్యం కూడా తగ్గిపోతున్న స్థితి. కనుకనే ఆయన 1993 నవంబరు 10న కన్ను మూశారు గాని... ఆయన రచనలు మాత్రం చైతన్యం పంచుతూనే ఉన్నాయి. ఇలాంటి సమయంలో రావిశాస్త్రి శత జయంతిని ఆయనకు జోహార్ల ర్పించడానికే గాక ప్రతిభావంతమైన ఆయన శైలిని సాహిత్య సంపదను అధ్యయనం చేయడానికి ఈ సందర్భాన్ని ఉ పయోగిద్దాం. ఎందుకంటే శ్రీశ్రీ అన్నట్టు 'శతాబ్దాల కిందట ఒక రావి గౌతముణ్ణి ప్రభావితం చేసింది. ఈ శతాబ్దంలో ఒక రావి తెలుగువారిని ప్రభావితం చేసి ప్రబుద్ధుల్ని చేస్తుంది'.

■ అనువాదం చేసే రచయితకు రెండు భాషల పలుకుబడులతోనూ పరిచయం బాగా ఉండాలి. ఆయా సంస్కృతీ సంప్రదాయాలు కూడా తెలియాలి. చెప్పే ధోరణిలోని ధారావేగాన్ని నిలుపుకోగలగాలి.

■ ఒక ప్రయోజనం ఆశించినంత మాత్రాన అది ప్రచార సాహిత్యం కాదు. ప్రచారమే ధ్యేయమైనా, అందులో కళ ఉంటే అది సాహిత్యం కాకపోదు.

- పులిపండా అప్పలస్వామి

రచయితలకు, పాత్రికేయులకు జీవన సాఫల్య పురస్కారాలు

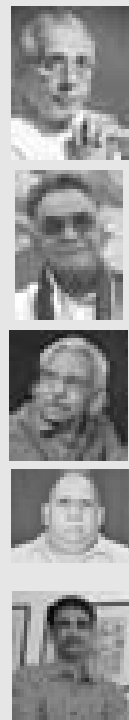
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ రాష్ట్ర మాజీ ముఖ్యమంత్రి వైఎస్ఆర్ రాజశేఖర్ రెడ్డి జయంతి సందర్భంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పలు రంగాల్లో విశేష సేవలు అందించిన వారికి లైఫ్ టైమ్ అచీవ్మెంట్ అవార్డులు, మరొకొందరికి ప్రతిభా పురస్కారాలూ ప్రకటించింది. స్వచ్ఛంద సంస్థలు, రైతులు, కళాకారులు, రచయితలు, జర్నలిస్టులు, కొవిడ్ వారియర్లు ఈ జాబితాలో ఉన్నారు. మొత్తం 63 మందిని ఈ పురస్కారాలకు ఎంపిక చేశారు. రచయితలు, పాత్రికేయుల విభాగంలో 15 మంది జీవన సాఫల్య పురస్కారాలను పొందారు. ప్రముఖ రాజకీయ విశ్లేషకులు, ప్రస్థానం గౌరవ సంపాదకులు తెలకపల్లి రవి జీవన సాఫల్య పురస్కారం పొందారు.

రచయితలు

1. కాళీపట్నం రామారావు
2. కత్తి పద్మారావు
3. రాచపాలెం చంద్రశేఖర్ రెడ్డి
4. బండి నారాయణస్వామి
5. కేతు విశ్వనాథరెడ్డి
6. కొలకలూరి ఇనాక్
7. లలితకుమారి (ఓల్గా)

పాత్రికేయులు

1. పాలగుమ్మి సాయినాథ్
2. ఏబీకే ప్రసాద్
3. పొత్తూరి వెంకటేశ్వరరావు
4. షేక్ ఖాజా హుస్సేన్ (దేవీప్రియ)
5. కె.అమర్నాథ్
6. సురేంద్ర, కార్టూనిస్ట్
7. తెలకపల్లి రవి
8. ఇమామ్

తెలుగు అకాడమీ పేరు మార్పు విరమించుకోవాలి

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ తెలుగు అకాడమీ పేరును తెలుగు సంస్కృత అకాడమీగా మార్చాలని నిర్ణయించడం అత్యంత అసంబద్ధం, అప్రజాస్వామికం. ఈ నిర్ణయాన్ని సాహితీ స్రవంతి తీవ్రంగా ఖండిస్తున్నది. రాజ్యాంగ స్ఫూర్తికి అనుగుణంగా దేశీయ భాషల సంపూర్ణ సమగ్ర వికాసాన్ని సాధించేందుకోసం ఏర్పాటైన తెలుగు భాషా సంస్థలో మరో భాషను కూడా తెచ్చి రుద్దడం దాని మౌలిక లక్ష్యాలకే విరుద్ధమైన నిర్ణయం. తెలుగుజాతికి సుసంపన్నమైన చారిత్రక సాంస్కృతిక వారసత్వం ఉంది. కొన్నేళ్ల కిందట కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రాచీన భాషల పేరిట తెలుగును విస్మరించి తమిళానికి మాత్రమే ప్రత్యేక హోదా కల్పించినపుడు ఒక్కటిగా పోరాడి ఆ వారసత్వాన్ని చాటి చెప్పిన సంగతి విస్మరించలేము. తర్వాత ఆ హోదా సాధించినా ఆచరణలో సద్వినియోగం చేసుకున్నది శూన్యం. ఇక రెండు రాష్ట్రాలుగా ఏర్పడిన తర్వాత తెలుగు అకాడమీ పునర్యవస్థీకరణలోనూ కూడా జాప్యం జరిగింది. దానికే తోడు ప్రాథమిక దశనుంచే ఇంగ్లీషును ఏకైక మీడియంగా చేయాలనే ఎపి ప్రభుత్వ నిర్ణయం తెలుగు సర్వతోముఖాభివృద్ధికి, మాతృభాషలో చదువుకునే హక్కుకు విఘాతంగా పరిణమించింది. పులిమీద పుట్రలు ఇప్పుడు తెలుగు అకాడమీకి సంస్కృతాన్ని తెచ్చి పేరు తీరు మార్చడం మరింత నష్టదాయకంగా పరిణమిస్తుంది. మొదటినుంచి తెలుగు అకాడమీ లక్ష్యాలలో సంస్కృతానికి దోహదపడడం కూడా భాగంగావుంది. అయినా ఇంతవరకూ పేరు మార్చే అవసరం రాలేదు. ఈ నిర్ణయం వల్ల నిధులు వచ్చిపడతాయనే సమర్థన నిరాధారమైంది. విభజిత రాష్ట్రానికి రావలసిన వేల కోట్ల నిధులు నిరాకరించిన కేంద్రం ఏదో వొరగబెడుతుందని తెలుగుభాషా వికాసానికి విఘాతం కల్పించడం విడ్డూరం. తెలుగుభాషపై పరిశోధన, ఆధునీకరణ కోసం

నిధులు రాబట్టడానికి ఒత్తిడి చేసే బదులు తెలుగు అకాడమీ లక్ష్యాలను తలకిందులు చేయడం అనుచితం. చరిత్రలో సంస్కృతం ఇంగ్లీషు రెండింటి మధ్యన నలిగిపోయిన తెలుగును కాపాడుకోవడానికి వ్యవహారిక భాషోద్యమం నుంచి అధికారభాషాచట్టం వరకూ ఎన్నో పోరాటాలు అవసరమయ్యాయి. ఉన్నత విద్యకు కూడా తెలుగు పుస్తకాల తయారీ కోసం అకాడమీ అందుకే ఏర్పడింది. వాటన్నిటికీ వ్యతిరేకంగా ఇప్పుడు పేరు మారుస్తుంటే అధికార భాషా సంఘం అధ్యక్షులు మాత్రమే గాక తెలుగు అకాడమీ అధ్యక్షురాలు కూడా బలపర్చడం హాస్యాస్పదం. విద్యామంత్రి కేవలం రాజకీయ కోణంలో స్పందిస్తున్నారే గాని రాజ్యాంగపరంగా దేశభాషలను అభివృద్ధి ప్రాధాన్యతను విస్మరిస్తున్నారు. తెలుగు అకాడమీ వందలాది పాఠ్య పుస్తకాలను అనువదించి ప్రచురించి తెలుగుభాషకు గొప్ప సేవ చేసింది. ఒకటి రెండు తరాల తెలుగు విద్యార్థులు, అధ్యాపకులు దానివల్ల ఎనలేని ప్రయోజనం పొందారు. ఇప్పుడు దాన్ని తెలుగు సంస్కృతాల కలగాపులగంగా మార్చడం వల్లనూ ఇంగ్లీషు మీడియనే రుద్దడం వల్లనూ తెలుగు భాషాభివృద్ధి దెబ్బతింటుంది. ఇప్పటికైనా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈ నిర్ణయాన్ని వెనక్కు తీసుకోవాలనీ, తెలుగు అకాడమీని తెలుగుభాషాభివృద్ధికే కేంద్రీకరించాలని కోరుతున్నాం. భాషాభిమానులు సాహిత్యసంస్థలు రాజకీయ పక్షాలు ఇందుకోసం ఉద్యమించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాం.

- తెలకపల్లి రవి, గౌరవ అధ్యక్షులు
- కె సత్యరంజన్, ప్రధాన కార్యదర్శి

సాహితీ స్రవంతి

బొమ్మల నౌక

- రాఘవేంద్ర ఈడిగ
89198 84388

కాలం ముళ్లకంచెకు చిక్కుబడి
ఆకలి వెంటాడబడ్డ
సంచార బతుకులు వారివి
రుతువుల్ని భుజాల మీదేసుకొని
ఊరూరా తిరిగే
వారిదెప్పుడూ తీరం చేరని ప్రయాణమే!

మెత్తని మట్టిలోంచి
అతని చేతి స్పర్శకు
జీవం పోసుకున్నట్లు
అచ్చబొమ్మలు నిద్రలేస్తాయి

రవ్వంత చోటులో
విద్వత్ ప్రదర్శన మొదలై
మట్టి మాళిగలోంచి
లోహ విగ్రహ ధాన్యం పండించడమే
వాళ్ళ జీవనోగతి మూలహేతువు

ఆమె :
కొలిమి ఫెడల్ను పిడికిలి పట్టి
శూన్యాన్ని దిద్దుతున్నంత సేపు
బొగ్గుల మంట నడినెత్తిమీద ఎండలా
రగులుతుంటుంది
నిప్పులు మెదలడానికి
ఒంట్లో సత్తువంతా ఇంకిపోయేలా
పురమాయిస్తుంది గాలి ప్రవాహాన్ని

అతడు :
నిప్పుకణికల్ని ఒక చేత్తో ఎగదోస్తూ
లోహం ద్రవీభవన స్థితిని పరీక్షిస్తూ
ఎర్రమట్టినంత ఛట్రం నిండుగా కూర్చి
చేతుల్లో తట్టి... తట్టి
సమానా బొమ్మను తీసి సుతారంగా పైన

ఒట్టి మట్టినంత చిలకరిస్తాడు

ఎముకలను ఒరుసుకుంటూ
నెత్తురు పారినట్లు
మరిగిన సీసం మట్టి బెజ్జంలో జారుకుంటూ
అచ్చొత్తిన గుప్పెళ్లలోకి చేరి
బొమ్మగా పురుడు పోసుకుంటుంది

మట్టిగర్భంలోంచి
బొమ్మకు బొడ్డుతాడు కోసే
మంత్రసాని అతడు
బ్రహ్మ సృష్టికారుడు అవునో కాదో
ఆ దేవుళ్ళకు రూపం పోసే
సృజనకారుడు మాత్రం తనే!

పొద్దంతా స్వేదనదుల్ని మోస్తూ
మనసు పొదిలో దిగుళ్లను దాచి
నిస్సవ్వడిగా చూపరుల్ని పరవశ పుష్పాల్ని చేస్తూ
ఇవాల్నిని ముగిస్తారు -

పేగు మెలిక పడిన నౌక
రేపటిని అతికించుకుని
బొమ్మల పెట్టెతో ఇంకోవూరికి
మౌనంగా నడిచి వెళుతుంది!

కవిత

ఒళ్ళంతా వజ్రపుతునకలున్న
నేల కోసమే కదా
పంటమడి పడమటి పొలిమేరల్లో
ఆశ ఆవురావురుమని
కాలెక్కి వెదికేది!?
అడుగుపెట్టిన చోట గడ్డిపరకలైనా
కాసుల వర్షం కురిపించే
గనులవ్వాలనే కదా
ఒక్కో రేణువు శోధించి
నీలబయలు తీరాల్లో సైతం
పచ్చబయళ్లను జల్లెడ పట్టేది!

గుండుకొట్టుకుపోయిన
గుట్టలు మెట్టలు
రక్తపు కమురుతో తడిసి
గుండెలు పేలిన కొండలు
మొలగుడ్డ తొలగిన సిగ్గుతో
మొక్కలు మొలవని నేలలు
ఇప్పటికి ఇవే కదా మిగిలాయి!
మరి, రేపటి రోజున
మన బిడ్డను అవ్వని పిలిచే తరానికి
ఏ బూడిద రాశులు కాసుకిద్దాం?

పల్లపుజాడ మరిచిపోయి
పాదాలకిందే శిరసు పాతుకున్న
గడ్డలు వాగులు
అడవి బుగ్గిన చెట్ల శ్మశానాలు
ఆకాశాన్ని కప్పేసిన ధూళి పొగ నీడలు
ఇప్పటికి ఇవే కదా మిగిలాయి!
మన కొడుకుని తాతని పిలిచేవాడి
కాలానికి ఏం మిగుల్చుదాం?

ఓపెన్ కాస్ట్ మైనింగ్ మహిమలతో
యంత్రాలు తవ్విపోసిన
మానవ నిర్మిత పర్వతశ్రేణులు
ఆవరణ మొత్తాన్ని టన్నుల్లో
తవ్వకునే పన్నాగాల తపనలు
పైసలు రాల్చాయో? లేదో?
ప్రకృతి నిండా పరుచుకున్న

కాస్త
చోటు
మిగిల్చిపోదాం!

- కంచరాన భుజంగరావు
94415 89602

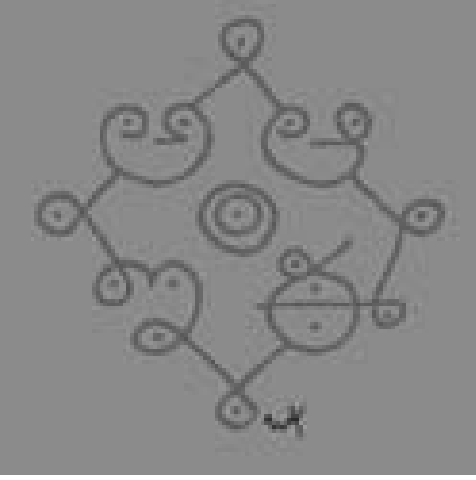
ప్రాణహరితం రెప్పల చాటున
నేల నాలుగు దిక్కుల్లో ధ్వనించే
మృతమృత్తిక ఆర్తనాదాలు తప్ప
ఇంకా ఏం మిగిలిందని!

ఏ తృప్తిపడని ఆత్రమో
దీర్ఘంగా శ్వాసిస్తున్న చోట
పేగుతేగే పెనుగులాటలకు
స్వస్తి పలికే రోజులెప్పుడో?
వర్తమానపు అత్యాశలకు కరిగిపోని
భావిజీవుల ఊపిరిహక్కు హరించని
జీవావరణపు వర్ణ సంచయం చెరిగిపోని
కొత్త పొద్దుల విరామ సంబరం
ఎప్పుడొస్తుందో?

పాయలు పాయలుగా నాగలిసాలుల్లో
పారే చెమట సెలయేళ్ళు
కుప్పలు కుప్పలుగా మన్నుకన్నుల్లో
కురిసే మమకారపు మబ్బులు
కొమ్మలుగా రెమ్మలుగా
పువ్వులుగా కాయలుగా
మట్టిగర్భంలోంచి పచ్చపొద్దులై
ఒళ్ళు విరుచుకునే వేళ కోసం
పల్చని పదాలతో పాటకడదాం!

క్యాన్సర్లా విస్తరించే వండర్ వెంచర్ల
డెడెండ్ వద్ద సైన్ బోర్డ్ ఎర్రచివుళ్లకి
డేంజర్నెల్ రేడియం కూతలు
అమర్చి పెడదాం!

నేలసాంతం కరిగి కన్నీరై
నోటు జుబ్బాలో నాజుకుగా
ఒళ్ళు దూర్చుకుని ఒదిగిపోకుండా
మాన్యాల దర్పం దస్తావేజుల ముందు
చేతులు కట్టి చిన్నబోకుండా
ఒట్టిపోయిన పాడిగేదె పొదుగై
పట్టిపొలం బట్టి పొలమారి పొగిలిపోకుండా
మట్టి బుగ్గల్ని పిండగానే
బంగారంలా మురిసే పసిమి ఛాయ
మట్టికొట్టుకుపోకుండా
మన పచ్చరంగు స్వప్నాలను
వడ్లు కురిపించే కొన్ని అక్షరాల్లోకి
తర్జుమా చేసి నాటుకుందాం!
నేల నుదిటి యుద్ధ విధ్వంస గాయాలకు
మన చెమటతడి మందుని రాసుకుందాం!
కొత్త అంకురాలకు అనువైన చోటు
ఇక్కడ కాస్త మిగిల్చి పోదాం!!

సంస్కృతం కలగలుపు తెలుగు ఉనికికి దెబ్బ

- కెంగార మోహన్

94933 75447

“సమాజం ఉన్నంత కాలం క్రియాశీలంగా ఉండే సామాజిక దృగ్గోచర విషయాల్లో భాష కూడా ఒకటని, సమాజ ఆవిర్భావ అభివృద్ధితో పాటే భాష కూడా ఆవిర్భవించి అభివృద్ధి చెందుతున్నందున సమాజం నశించినప్పుడు మాత్రమే భాష నశిస్తుందని” స్టాలిన్ అన్నాడు. భాషను సృష్టించి సంరక్షించాల్సింది మనమే. కాని ఇప్పుడు మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేస్తున్న దేమిటి..? సామ్రాజ్యవాద ఉచ్చులో పడకుండా సామాజిక చైతన్యం దిశగా అడుగులు వేస్తు కార్పొరేట్ క్యాపిటలిజం అంతరించేలా భాషోద్యమం చేయాల్సిన సందర్భంలో తెలుగు భాషకు ఉరితాడు బిగిస్తోంది. తెలుగు భాష వైభవాలను ప్రపంచానికి తెలియజేసి భాష వికాసమే లక్ష్యంగా 1975 ఏప్రిల్ 12 నుంచి 18 తేదీల్లో హైదరాబాద్ లో నిర్వహించిన మొదటి ప్రపంచ మహాసభలు మొదలుకొని 2012 డిసెంబర్ 27 నుండి 29 వరకు తిరుపతి వేదికగా జరిగిన నాల్గవ ప్రపంచ మహాసభలను ఘనంగా నిర్వహించుకున్నాం. నాలుగో ప్రపంచ తెలుగు మహాసభల్లో తొమ్మిది అంశాల్ని చర్చించి తీర్మానించారు. అందులో ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో విదేశాల్లో, మనదేశంలో, ఇతర రాష్ట్రాల్లోనూ ఉన్న తెలుగువారితో భావ సమైక్యాన్ని కలిగించాలని, వారిని ఒకే వేదికపైకి తీసుకొచ్చి తెలుగు భాషా సంస్కృతులు ఎదుర్కొంటున్న సాధక బాధకాలను సమగ్రంగా చర్చించి వాటికి పరిష్కారాలు అన్వేషించాలని తీర్మానించారు. అలాగే పాలనా, బోధన ప్రసార మాధ్యమాల భాషగా తెలుగును సమర్థవంతంగా వాడుకలోకి తేవాలని నిర్ణయాలు తీసుకున్నారే గాని అవి ఎంతవరకు ఆచరణలో పెట్టారో సమీక్ష చేసుకోవాలి. భాషల్ని, భావాల్ని, ప్రాంతాల్ని, వర్గాల్ని విడగొట్టడమూ

ప్రపంచీకరణలో ఒక భాగమే. ఇందువల్ల సామ్రాజ్యవాద విధానాలు ప్రజ వ్యతిరేక కార్యకలాపాలు వేగవంతమవుతాయి. వ్యాపార సామ్రాజ్యాన్ని విస్తరించుకొని భారత ఆర్థిక వ్యవస్థను కొల్లగొట్టడమే ప్రపంచీకరణ ఏకైక లక్ష్యం. అందుకే భాషాసాహిత్య సంస్కృతుల్ని కాపాడుకోవడం ఎక్కడా ఏ అవసరమూ రాని సంస్కృతాన్ని ప్రవేశపెట్టడం వెనక తెలుగును నాశనం చేసే కుట్రదాగి ఉందనిపిస్తుంది. అంతరించిపోతున్న భారతీయ భాషల జాబితాలో తెలుగు భాష కూడా ఒకటని ఐక్యరాజ్య సమితి అనుబంధ సంస్థ అయి యునెస్కో హెచ్చరించినా మన పాలకులకు చెవికెక్కడం లేదు. 1971లో తెలుగు మాట్లాడేవాళ్ళు 8.16 శాతం ఉండగా 2001 తరువాత 7.19 శాతం నమోదయిందని గణాంకాలు చెబుతున్నాయి. అయినా కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు భాషాభివృద్ధికి నడుం బిగించకపోగా పరభాషల పెత్తనానికి తలుపులు తెరుస్తున్నాయి. మన దేశ అత్యున్నత చట్ట సభలైన పార్లమెంటు ఉభయ సభలు భాషా ప్రాధాన్యతను నొక్కి చెబుతూ 18.01.1968వ తేదీన ఒక తీర్మానం చేశాయి. మనదేశంలో 20 ప్రధాన భాషలు హిందీతో సహా భారతీయ భాషలను అభివృద్ధి చేసేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలతో సమన్వయం చేసుకొని భాషలను అభివృద్ధి చేయాలని, దీని వలనే విద్యా, సాంస్కృతిక అభివృద్ధి సాధ్యమవుతుందని పార్లమెంటు చెప్పింది. దీనివల్ల విభిన్న భాషలు గల దేశంగా మనదేశానికి గుర్తింపు లభిస్తుందని అభిప్రాయపడింది. వివిధ భాషలు మాట్లాడుతున్న ఒకే నేలకు చెందిన వారమై దేశంలో ఉమ్మడి సంస్కృతి అభివృద్ధి అయ్యేందుకు భాషలు మహత్తరమైన సాధనాలవుతాయని

పేర్కొన్నది. ఈ నేపథ్యంలోనే కేంద్ర మానవ వనరుల అభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ ఒక చారిత్రాత్మకమైన నిర్ణయం తీసుకొని 17.07.1969న కర్నాటక రాష్ట్రంలోని మైసూరు నగరంలో భారతీయ భాషా సంస్థాన్‌ను ఏర్పాటు చేసింది. ఇది ఏడు కేంద్రాలుగా విస్తరించి భాషా పరిశోధన, విశ్లేషణ, భాషా బోధన, భాషా విజ్ఞానం, భాషా వినియోగం వంటి పంచ సూత్రాలతో ముందుకు వెళుతున్నది.

1970లో దక్షిణ ప్రాంతీయ భాషా కేంద్రాన్ని మైసూరు నగరంలోనే స్థాపించి ఇందులో కన్నడ, మళయాళం, తమిళం, తెలుగు భాషల అభివృద్ధికై నడుం బిగించింది. ఇదే సంవత్సరం లోనే ఒరిస్సా రాజధాని భువనేశ్వర్‌లో తూర్పు ప్రాంతీయ భాషా కేంద్రం ఏర్పాటు చేసి బెంగాలీ, మైథిలీ, ఒరియా, సంతాలీ భాషల అభివృద్ధికి బాటలు వేసింది. ఉత్తర ప్రాంతీయ భాషాకేంద్రం పాటియాలలో స్థాపించి, డోగ్రీ, కశ్మీరి, పంజాబీ, ఉర్దూ భాషల అభివృద్ధికి కంకణం కట్టుకున్నది. పశ్చిమ ప్రాంతీయ భాషా కేంద్రం పూణేలో స్థాపించి గుజరాతీ, కొంకణి, మరాఠీ, సింధీ భాషలను అభివృద్ధి దిశగా నడిపించింది. 1989లో ఈశాన్య ప్రాంతీయ భాషా కేంద్రాన్ని గౌహతిలో ఏర్పాటు చేసి అస్సామీ, బోడో, మణిపూరి, నేపాలీ, భాషల అభివృద్ధికి చర్యలు తీసుకున్నది. 1973లో ఉర్దూ భాషాభివృద్ధికై ప్రత్యేకంగా లక్నోలో, 1984 సోలన్‌లో పరిశోధన కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేసింది. సదరు 7 కేంద్రాలలో 550 మంది విద్యార్థులకు భారతీయ భాషలలో ప్రతి ఏడాది శిక్షణ ఇస్తున్నది. జాతీయ సమైక్యతను పెంపొందించేలా కోర్సులను రూపొందించింది. ఒకపక్క భారతీయ భాషలపై అభివృద్ధికి చర్యలు తీసుకుంటున్నట్లే కనిపించి మరోపక్క నిధులివ్వకుండా ప్రభుత్వాలు నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాయి. ఈ కేంద్రాలను మరింతగా విస్తృతపర్చుకుండా నామమాత్రంగానే నడుపుతున్నారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రెండుగా విడిపోయాక భారతీయ భాషా సంస్థాన్ ప్రాంతీయ కేంద్రాన్ని కేంద్రప్రభుత్వం ఆంధ్రప్రదేశ్‌కిస్తే దాన్ని మన ఉప రాష్ట్రపతి వెంకయ్య నాయుడు తన సొంతజిల్లా నెల్లూరుకు తీసుకుపోయారు. జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ అధ్యక్షతన 12.03.1954న ఏర్పాటైన కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ కూడా ఇప్పటివరకు 310 పుస్తకాలను తెలుగులోకి అనువదించి ముద్రించింది. 135 తెలుగు పుస్తకాలను ఇతర భాషల్లోకి అనువదించింది. ఏ రాజకీయ ప్రమేయం ఉండకుండా స్వయం ప్రతిపత్తి గల అకాడమీగా రూపుదిద్దుకోవాలని నెహ్రూ భావిం

చాడు. రాజకీయరంగు కొద్దిగా పులుముకున్నా కొంతమేరకు పారదర్శకతగానే కొనసాగుతున్నట్టు కనబడుతుంది.

తెలుగు అకాడమీలో సంస్కృతాన్ని చేర్చడం వల్ల తెలుగుకు తీవ్ర నష్టం సంభవించడమే కాకుండా సంస్కృతంలో ఉన్న పురాణేతిహాసాలు తిరిగి మన మీద, ముఖ్యంగా విద్యావ్యవస్థ మీద రుద్ది, పురోగమనంలో పయనిస్తున్న సమాజాన్ని తిరోగమన దిశగా తీసుకువెళ్లే ప్రమాదం ఉంది. మన భాషలపట్ల మన జాతుల పట్ల గౌరవమే ఉంటే చేయాల్సిందిలా కాదు. మన రాష్ట్రంలో అనేక గిరిజన భాషలున్నాయి. వాటికి లిపిలేదు. గొప్ప సాంస్కృతిక వైభవం ఉంది. ద్రావిడ భాషా కుటుంబానికి చెందిన తెలుగు, తమిళం, కన్నడ, మళయాళంకు మాత్రమే లిపి ఉంది. ఈ కుటుంబంలో ఉన్న మిగతా భాషల సంగతేంటి? ఆ లిపిలేని భాషల్లో అనేకానేక జానపద విజ్ఞానముంది. దాన్ని వర్తమాన సమాజానికి అందిస్తే దాని వల్ల ఈ సమాజానికి భాషా వైభవం సంతరించి కొత్త విజ్ఞానం పరిచయమవుదా? శ్రీశైలం గిరిజన చెంచులకు లిపి లేదు. సుగాలీ భాషకు లిపి లేదు. వారి దగ్గర అమూల్యమైన ఆయుర్వేద విజ్ఞానముంది. భాష తెలిసినపుడే కదా ఆ విజ్ఞానం ఈ సమాజ అవసరాలకు ఉపయోగ పడేది. ఇవేవి చేయకుండా కుట్రపూరితంగా సంస్కృతాన్ని ప్రవేశపెట్టడం, దాన్ని తెలుగు అకాడమీలో మిళితం చేయడం తెలుగుజాతికి ద్రోహం చేసినట్లే!

పుస్తక పురస్కార విజేతలు

శ్రీ మక్కెన రామసుబ్బయ్య ఫౌండేషన్ ప్రతి సంవత్సరం అందజేస్తున్న పుస్తక పురస్కారాలకు విజేతలను న్యాయనిర్ణేతలు 2021 సంవత్సరానికి గాను ఈ కింది వారిని ఎంపిక చేశారు. శ్రీ మక్కెన రామసుబ్బయ్య కథాపురస్కారం : అంకితం కథల సంపుటి, ఉండవిల్లి ఎమ్, కాకినాడ. ఆచార్య నెల్లుట్ల కవితా పురస్కారం : ఇన్‌బాక్స్ కవితా సంపుటి, తండ హరీష్ గౌడ్, గూడూరు, మహబూబాబాద్. డాక్టర్ కె.వి.రావు సాహితీ పురస్కారం : 'నానీలు : దృశ్య వర్ణాలు, ఎరుకలపూడి గోపీనాథరావు, కోటిపల్లి. ఈ రచయితలకు రూ.7000 చొప్పున నగదు, జ్ఞాపిక, ప్రశంసా పత్రం అందజేయబడతాయి.

- డాక్టర్ మక్కెన శ్రీను, 09885219712

**ఈ దుఃఖం
ఇలాగే ఉండిపోదు!**

- చొక్కర తాతారావు
63011 92215

సంతోషాలు ఎప్పుడు పైమెట్టు మీదే ఉంటాయి
దుఃఖం చాపకింద నీరులా కిందే ఉంటుంది
ఒకచోట ఆనందం
మరోచోట విషాదం
భిన్న పార్శ్వాలు జీవితం
జీవితం రెండుగా చీలిపోయిన చోట
ఒకరి దుఃఖం మరొకరికి పట్టదు
సంతోషాలన్నీ ఒకేలా ఉన్నా
దుఃఖాలు వేరు వేరుగా ఉంటాయి
ఏ దుఃఖాన్ని కదిపినా
ఆకలి కేకలే వినిపిస్తాయి
ఏ గాయాన్ని తాకినా
బాధల శకలాలే రాలుస్తాయి
ఒక్కో దుఃఖం
జీవిత కాలానికి సరిపడే పాఠం నేర్పుతుంది
అనాథది ఒక దుఃఖం
ఆకలిపేగుది ఒక దుఃఖం
దుఃఖాలన్నీ ఒకచోట చేరి
లోకంలోని ఆకలికోసం

ఇప్పుడు చర్చిస్తున్నాయి
బయట నిర్మానుష్యపు చీకటి
ఎటు వెళ్ళాలన్నా భయం
కరోనా భయం కన్నా
ఇప్పుడు ఆకలి భయమే ఎక్కువ
యుద్ధం ఆగేటట్టు లేదు
లాక్డౌన్ సడలింపూ లేదు
ఎండిన కొమ్మల్లా మనుషులు
ఇంటి చెట్టు కిందే వాలిపోతున్నారు
నట్టింట్లో ఆకలి చీకట్లు కమ్ముకున్న వేళ
కన్నీళ్ళు దిగమింగుతూ
కాలం నెట్టుకురావలసిందే
కరోనా వచ్చినా కార్చిచ్చు వచ్చినా
రేపటి రోజు భయానకమే
నిరాశానీడలు పరుచుకున్న చోట
అణగారిన బతుకులు
ఆపన్నహస్తం కోసం చూస్తున్నాయి
ఈ దుఃఖం ఇలాగే ఉండిపోదు
అంతా కుదుటపడ్డాక
మళ్ళీ సంతోషం కళ్ళజూడొచ్చు!

ఎలిజీల కాలం

- పద్మావతి రాంభక్త
99663 07777

ఒక నెత్తుటికెరటం
భూమిని బలంగా ఢీకొట్టింది
ఆకాశం కన్నీటిని
వర్షించలేక చతికిలబడింది
పూల పరిమళం భయంతో
గుమ్మం వద్దే ఆగిపోతోంది
చినుకు మొక్కను తాకనా మాసనా
అనే సందిగ్ధతలో
మేఘానికి వేళ్ళాడుతూ
బేలగా చూస్తోంది

ఏం రంగు వెలిసిన
దుఃఖపురోజులివి తండ్రీ!
ఎన్ని ఘడియలిలా
ప్రాణాలను గుప్పెట్లో పెట్టుకుని
లెక్కపెట్టుకోవాలి!

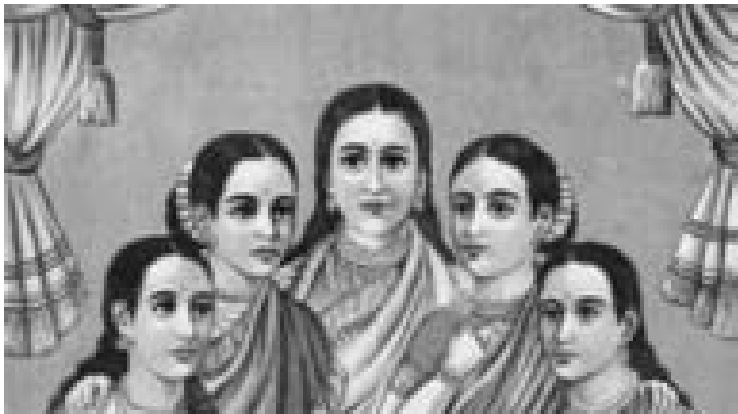
ఎంతగా
గతపు తడిజ్ఞాపకాలను చల్లుకుంటూ
గుండెలో ఇంద్రధనుస్సులను
పూయించుకుంటూ అడుగులేస్తున్నా
వర్తమానం పచ్చిగాయమై
సలుపుతూనే ఉంది

ఇందాక తీగపై నడిచి వచ్చి
ఆత్మీయంగా మనసును తడిమిన కంఠం
హఠాత్తుగా తంత్రులు తెగిన వీణై
మూగబోయింది
నింగి హద్దుగా
తుళ్ళుతూ ఎగిరిన పావురం
కణపుకత్తి గాటుకు నేలకొరిగింది

పవిత్రనదులు శవాలతో స్నానిస్తూ
పొగిలిపోతున్నాయి

ఇద్దరు బద్ధశత్రువులు
అదే ప్రాణవాయువు కోసం తపిస్తూ
పక్క పక్కనే
శాశ్వతనిద్రలోకి జారుకున్నారు
సెలయేరులూ సముద్రాలూ
నిశ్శబ్దమై పోతున్నాయి
కాస్త నిదానించినదనుకున్న తుపాను
ఊపిరిపిట్టలపై
వెయ్యి ఏనుగుల బలంతో విరుచుకుపడింది

జీవిత పుస్తకపు పుటలన్నీ
ఎలిజీలతో పొంగిపొరలుతున్నాయి
క్రూరంగా ఎలిజీల పేజీలను రాయిస్తూ
ఊపిరులను నిర్దాక్షిణ్యంగా
తొక్కుకుంటూ పోతున్న కాలాన్ని
కాస్త కనికరించమంటూ
పాదాలు పట్టుకుని
ప్రాధేయపడుతున్నాను!

మహాభారతంలో స్త్రీపాత్రల చిత్రణ

- డాక్టర్ శివుని రాజేశ్వరి

విశ్రాంతా-చార్వలు
96522 48978

మహాభారతం స్త్రీ ప్రధానంగా రచించబడింది. స్త్రీ సంబంధి అయిన విషయ సాంకల్యం కోసం కొంత చారిత్రక సత్య కథనం చేసిన మహాభారతాన్ని పరిశీలించడం ద్వారా ఆయా కాలాల్లో భారతీయ సమాజం స్త్రీకి ఇచ్చిన స్థానాన్ని నిర్ణయించవచ్చు. భారతంలో ప్రధాన స్త్రీ పాత్రలు ప్రాభవోన్నత స్థానంలో ఉండడంతో వారి ఆధారంగా సామాన్య గృహిణి జీవితాన్ని అంచనా వేయడం కష్ట సాధ్యమే. అయితే ఏ రచన అయినా ఆనాటి సమాజాన్ని దాటిపోలేదు. భారతంలో ఏ మూలలో దాగిన అతి చిన్న పాత్ర ఆనాటి సమాజానికి వాస్తవిక ప్రతిబింబం. ఆ దృష్ట్యా భారతంలో పేరులేని గృహిణి పాత్రలు, ప్రధాన కథకు సంబంధం కాని పాత్రలు, గుర్తింపుకు నోచుకోని పాత్రలు వెతికి వెతికి తీయడం జరిగింది. వాస్తవానికి ఇటువంటి స్త్రీ పాత్రలే ఆనాటి భారతీయ సమాజంలో స్త్రీకున్న స్థానాన్ని మనముందు ఆవిష్కరించేవి.

వేదాల్లో స్త్రీకి సముచిత స్థానమే ఉన్నా బ్రాహ్మణాలు, సూత్రాల కాలానికి స్త్రీల స్థానంలో మార్పు వచ్చింది. భారతీయ సమాజం స్త్రీని ప్రశంసించే మేలమెల్లగా ఆమెను గురుతర బాధ్యతలనుంచి తప్పిస్తూ సుకుమారిగా, అబలగా మారుస్తూ ఆమెను పురుషుడి రక్షణ కిందకు తెచ్చింది. పురాణకాలానికి స్త్రీకి స్వంత ఉనికి లేకుండా పోయింది. పతిభక్తి పేరుతో ఆమె మెడలు వంచి దాసిని కావించింది. గృహకృత్యాలకు పరిమితం చేస్తూ రాసురాసు స్త్రీ శక్తులను, బుద్ధిసూక్ష్మతలను విస్మరిస్తూ సమాజం ఆమెను అబలగా పేర్కొంటూ చివరకు

పితారక్షతే కౌమారే, భర్తా రక్షతి యౌవనే

రక్షతి స్తవిరేపుత్రా న స్త్రీ స్వాతంత్ర్య మర్హతి- అని నిర్ణయించింది.

భారతంలో స్త్రీ పాత్రల వర్గీకరణ

ఆంధ్ర మహాభారతం ఆయా పర్వాల్లో ఎందరో స్త్రీలను

పేర్కొంది. వీనిలో కొందరు రాచకన్యలు, ఋషి పత్నులు, దేవ యోనులు, వీరపత్నులు, గురు పుత్రికలు, పరిత్యక్తులు, ధీరలు, అసూర్యంపశ్యలు, ముగ్ధలు, యోగినులు, మహా మహిమాన్వితలు అయిన స్త్రీలు ఎందరో ఉన్నారు. సౌలభ్యం కోసం ఈ స్త్రీ పాత్ర సముదాయాన్ని కొన్ని విభాగాలుగా విభజించుకోవచ్చు అంటారు యశోదారెడ్డి తన 'భారతంలో స్త్రీ' అన్న గ్రంథంలో.

1. సాహిత్య దృష్టితో నాయికా ప్రాధాన్యంతో నాయికా - పోషక పాత్రలనీ, ఉదాత్తనుదాత్త పాత్రలనీ ఉత్తమ - మధ్యమ - నీచ పాత్రలని విభజించవచ్చు.

2. రస ప్రాధాన్యంతో - శృంగార నాయికలు - వీర వనితలుగాను, నాయికా భేదంతో అష్టవిధ నాయికలుగా చూడవచ్చు.

3. స్వభావాన్ని అనుసరించి - ధీర, ధీరాధీర, మధ్యాధీర, మాతృత్వ దృష్టితో వాత్సల్యరూప, కార్య సాధన రూప త్యాగ స్వరూప అని వర్గీకరించవచ్చు.

4. జన్మల ఆధారంగా - దేవయోనులు, రాజ వంశజులు, రాక్షస యోనులు, ముని పత్నులు, కన్యలు సామాన్య గృహిణిగా చూపవచ్చు. ఈ విభాగాలు కాక, సౌలభ్యం కోసం కథా దృష్టితో భారత స్త్రీ పాత్రలను మూడు భాగాలుగా విభజించవలసి వచ్చింది. కథా దృష్టితో 1. ప్రధాన కథా గత స్త్రీ పాత్రలు 2. ప్రాసంగికేతివృత్త స్త్రీ పాత్రలు. 3. ధర్మ కథా గత స్త్రీ పాత్రలు అని వర్గీకరించారు యశోదారెడ్డి.

1. మొదటి విభాగం : 'ప్రధాన కథాగత స్త్రీ పాత్రలు ప్రధాన భారత కథతో అంటే కురుక్షేత్ర సంగ్రామంతో ప్రత్యక్షంగా సంబంధం కలిగిన పాత్రలు. వీరిని ప్రధాన స్త్రీ పాత్రలుగా పేర్కొనవచ్చు. ద్రౌపది, కుంతి, గాంధారి, సుధేష్ఠి, అంబ చేరుతారు. భారతకథతో సంబంధం ఉన్నా, అంత

ప్రధానంగా కనిపించని స్త్రీ పాత్రలు గౌణ పాత్రలు... ఆ కోవలోకి సుభద్ర, ఉత్తర, ఉలూపి, చిత్రాంగద చేరతారు.

2. రెండవ విభాగం : 'ప్రాసంగికేతివృత్త పాత్రలలో ప్రాసంగిక కథల్లో వచ్చే స్త్రీ పాత్రలు చేరుతారు. శకుంతల, దమయంతి, శర్మిష్ఠ, దేవయాని మొదలైనవారు.

3. మూడవ విభాగం : 'ధర్మోపదేశాత్మక కథాగత స్త్రీ పాత్రలలో భారత కాలం నాటి సామాజిక స్త్రీ ధర్మ స్వరూపాన్ని ప్రసంగించేటపుడు వచ్చే పాత్రలు. వీరిని సంకీర్ణ స్త్రీ పాత్రలుగా పేర్కొనవచ్చు. భారతీయ సంఘంలో నెలకొన్న వైవాహిక వ్యవస్థ, సామాన్య స్త్రీ ధర్మాలు, కులస్త్రీ పద్ధతులు, పతివ్రతా విధానాలు, సహగమనం, విరాగ జీవితం మొదలైన అంశాలన్నీ స్త్రీ సామాజిక జీవితాన్ని ప్రతిబింబిస్తూ ఉంటాయి. ఇవన్నీ స్త్రీని అవగాహన చేసుకోవడానికి, సంఘంలో ఆమె స్థానాన్ని నిర్ణయించడానికి భారతీయ స్త్రీ జీవిత చరిత్రను సంపూర్ణంగా దర్శించడానికి వీలు కల్పిస్తాయి. ఈ రెండు విభాగాల్లోని స్త్రీ పాత్రల వివేచన ఎందరో చర్చించారు. కానీ మూడవ విభాగంలో వచ్చే స్త్రీ పాత్రల ద్వారానే ఆనాటి సమాజంలో స్త్రీ వాస్తవ జీవిత చిత్రణ అర్థమవుతుంది.

మహా భారత కాలానికే స్త్రీల పట్ల సమాజంలో ఒక విపరీతమైన భావం ఏర్పడింది. ధర్మజుడు పాపానికంతా స్త్రీలే మూలం అని గట్టిగా నమ్మాడు. దాన్ని నిష్కర్షగా ప్రకటిస్తూ భీష్మపితామహున్ని స్త్రీల స్వభావాన్ని చెప్పమని కోరాడు. భీష్ముడు సైతం ధర్మజునితో ఏకీభవిస్తూ 'అతివలు నీ చెప్పినట్టివార దీనికి 'నారద పంచచూడా సంవాదం', 'బన బరగు నితిహాసము విను' అంటూ ప్రారంభించాడు. పంచచూడ అప్పరస, నారదమహర్షికి స్త్రీ స్వభావాన్ని వివరించిన దేవతా స్త్రీ. నారదుడు అతి నిగూఢమైన వనితా స్వభావాన్ని తెలియజెప్పమని పంచచూడను కోరాడు. 'తగునయ్య వనిత లకు వనితా జనముల దుశ్చేష్టితములు నాక్రువ్యగ' అంటూ వ్యక్తపరిచింది. స్త్రీ జనసామాన్య ధర్మాన్ని అనుసరించి తన జాతిని గూర్చి తానే విమర్శిస్తున్నట్లు స్త్రీ స్వభావాన్ని గూర్చి వివరించింది. (ఆం.మహా.భార. అను.ప.ఆ.2-172) చాంచల్యమే స్త్రీ ప్రకృతిగా, విశ్వాస ఘాతుకమే ఆమె నైజంగా, పర పురుషాసక్తే ఆమె శీల ప్రవృత్తిగా సూచించింది. స్వభావతహా స్త్రీ స్వేచ్ఛా చారిణి అంటూ చెప్పిన పంచచూడను మెచ్చుకుంటూ నారదుడు 'నిజమాడితివి' అంటూ ఆమె మాటను దృఢపరిచాడు. ఈ నారద మహర్షి వాక్కులు వేద వాక్కులుగా భీష్ముడు ధర్మజునికి చెప్పాడు. స్త్రీ పాత్ర ద్వారా స్త్రీల శీల స్వభావాన్ని వక్రీకరించడం ఇక్కడ ప్రధానం.

స్త్రీకి వివాహం తప్పనిసరి విధిగా నిర్ణయించింది మహా

భారతం. అందుకు 'వృద్ధకన్య' వృత్తాంతమే సాక్ష్యం. భారతీయ సంఘంలో బ్రహ్మచారిణులైన స్త్రీలు ఒకరో ఇద్దరో లేకపోలేదు. కానీ ధర్మం స్త్రీకి వివాహాన్ని ప్రధానంగా సూచించింది. కన్య తనంతటి విద్యావతి, వివేక సంపన్న, తపోపవాస నిరత, పారమార్థిక చింతనాసక్త ఐనప్పటికీ ఆమెకు వైవాహిక విధి తప్పనిసరిగా పేర్కొంది. వృద్ధకన్య గర్భ వంశోద్భవుడు 'ఖని' అనే తపోధనుని కూతురు. పతిని వరింపక, బ్రహ్మ వ్రతాన్ని అవలంబిస్తూ తపస్సు చేసుకుంటూ పండు ముదుసలియై చివరకు పరలోక గమనాన్ని కోరింది. నారదుడు విషయాన్ని గ్రహించి ఆమెకు హితాన్ని బోధించాడు.

"**విను పాణిగ్రహణము సేయని వనితకు బుణ్యలోక మప్రాప్యము గావున నేయు పాయమునైనను దగియెడు వరువరింపు నశినదశాక్షి'** (ఆం.మహా.భార. శల్య. ఆ.ప. 2-210) అని సూచించాడు. అప్పుడు ఆ తపస్విని ఉపాయం ఆలోచించింది. నిజ తపంలో అర్థభాగాన్ని లంచంగా ఇస్తూ గాలవుని కొడుకును భర్తగా వరించింది. కేవలం ఏక రాత్ర సహవాస రూపమైన వైవాహిక జీవితాన్ని గడిపింది. తరువాత ఆమె దేవలోకానికి వెళ్ళిపోయింది. సులభ కూడా మహావిజ్ఞాని, బ్రహ్మజ్ఞాని, ప్రజ్ఞాశీలి అయినా తగిన వరుని కోసం ప్రయత్నించింది. కానీ వరుడు లభింపక జనక మహారాజునే ప్రశ్నించ వచ్చిన ప్రజ్ఞాశీలి.

వైవాహిక వ్యవస్థ

భారతంలో 'అష్టవిధ వివాహాల' ప్రస్తావన ఉంది. వీనిలో స్త్రీకి 'గాంధర్వ వివాహ పద్ధతిలో తప్ప మరే దాన్లోనూ వరుడిని ఎంచుకునే స్వేచ్ఛ లేదు. తండ్రి కన్యాదాన రూపంలో ఇవ్వడమో లేదా వరుడు ధనమిచ్చి కన్యను కొనుక్కోవడమో, లేదా బలవంతంగా ఆమెను ఎత్తుకు పోయి వివాహం చేసు కోవడమో తక్కిన వివాహ పద్ధతుల్లో ఉంది. స్వయంవరంలో కూడా పేరుకు మాత్రమే స్వయంవరం. వీరుల శూరత్వానికి ప్రతిఫలంగా కన్యలు ఇవ్వబడేవారు. మత్స్యయంత్రాన్ని ఛేదించిన వాడే ద్రౌపదికి భర్త కాదగిన వాడని స్వయంవరంలో చేసిన ప్రకటన అందుకు ఉదాహరణ. అంబ తాను ప్రేమించిన వ్యక్తిని స్వయంవరంలో పొందలేకపోవడం మరొక ఉదాహరణ. స్త్రీకి వివాహం తప్పనిసరి చేసిన సమాజం ఆ వివాహంలో ఆమె ఇష్టాయిష్టాల్ని అణిచివేసింది. అతి వృద్ధులు, ఇహ సుఖ పరిత్యక్తులు, ముముక్షువులు అయిన మునులు, సౌందర్యవంతులు, దాసదాసీ సేవితలు అయిన రాజకన్యలను వివాహమాడటం విచిత్రాంశం. ఆ కన్యల తల్లిదండ్రులు ఏ మాత్రం సంకోచించకుండా మునులు కోరగానే తమ కూతుళ్ళను ధారాదత్తం చేయడం శోచనీయం. లోమముద్ర,

సుకన్య ఇందుకు ఉదాహరణలు.

భారత కన్యలు వివాహ విషయంలో అస్వతంత్రులు. మానవ కన్యలే కాదు, నాగకన్య అయిన జరత్కారు, దేవకన్య అయిన తపతి (సూర్యుని కుమార్తె) వివాహంలో అస్వతంత్రులు. భర్త శ్రీమంతుడో, దరిద్రుడో, అందగాడో, కురూపియో, మాన్యుడో, గౌరవ దూరుడో, యౌవనుడో, ముదుసలియో ... అయినా సరే అతడే దైవంగా ఆరాధించడం కర్తవ్యంగా మారింది. వీళ్లు మూర్తిభవించిన త్యాగమూర్తులుగా మారారు. బకాసుర వధోపాఖ్యానంలో బ్రాహ్మణుడి కుమార్తె తల్లికి మారుగా తనను రాక్షసుడికి ఆహారంగా పంపమంటూ 'నేను మీదానను కాను, ఒరుల దానను. నన్ను ఎప్పుడైనా ఒరులకు ఇచ్చే బదులు అసురకు భోజనముగా నిమ్ము' అని ప్రాధేయపడింది. బ్రాహ్మణ కన్య చెప్పిన ఈ మాటలు ఆనాటి సమాజంలో కన్య స్థితిని తెలుపుతున్నాయి. అందుకే పళ్ళెటూళ్ళలో కొందరు ఈ నాటికీ ఒకరి సంతానంలో ఆడపిల్లలెందరు, మగ పిల్లలెందరు అని ప్రశ్నించక మన వాళ్ళెందరు? పరాయివాళ్ళెందరు? అని ప్రశ్నిస్తుంటారు. ఆడపిల్ల వుట్టినప్పుడే పరాయివాడి సొత్తుగా నిర్ధారించారు.

ధర్మాల పేరిట కట్టుబాట్ల విధింపు

స్త్రీకి వైవాహిక జీవితాన్ని తప్పనిసరి విధిగా నిర్ణయించిన మహాభారతం పాతివ్రత్యాన్ని, మాతృత్వాన్నీ స్త్రీల ధర్మాలుగా నొక్కి చెప్పింది. అందుకు ఎందరో పతివ్రత స్త్రీలను ఉదాహరించింది. బకాసుర వధోపాఖ్యాన సందర్భంలో పేరులేని బ్రాహ్మణి బకాసురునికి ఆహారంగా వెళ్ళ నిశ్చయించిన బ్రాహ్మణుని చూచి అతని భార్య పలికిన మాటలు ఆనాటి సంఘంలో స్త్రీకి ఉన్న బాధ్యతలు, కట్టుబాట్లు, నియమాలకు అద్దం పట్టాయి. స్త్రీకి ఉన్న ప్రధాన కర్తవ్యాలు రెండు. ఒకటి : సంతానాన్ని పొంది భర్తకు ఋణవిముక్తి కల్గించడం. రెండు : ప్రాణ త్యాగం చేసినా సరే పతికి హితాన్ని చేకూర్చడం. (ఆం.మ.భార.ఆది.ప.ఆ. 6-255). పతివ్రత అయిన స్త్రీ అన్నింటికన్నా ప్రధానంగా కోరుకునే వరం పసుపు కుంకుమలతో పుణ్యస్త్రీగా మరణించడం అని బ్రాహ్మణి తెలిపింది. పురుషుడు స్త్రీకి రక్షణ కవచం. పతి హీనత పొందిన స్త్రీకి ఆ రక్షాకవచం తొలుగుతుంది. సమాజం చిన్నచూపు చూస్తుంది. “స్త్రీకి తన స్వంతం అనే విషయం ఏది లేదు. ఆమె బతక వలసింది భర్త కోసం, ఆమె మరణించవలసింది భర్త సుఖం కోసం. లేని నాడు ఆమెను సంఘం నిరసిస్తుంది” అని బ్రాహ్మణి వృత్తాంతం ద్వారా తెలుస్తుంది.

శాంతనవుడు (భీష్ముడు) ధర్మజునికి ధర్మ స్వరూపాలను చెప్పే సందర్భంలో స్త్రీ ధర్మాలు కూడా చెప్పాడు. ఇవి పురుష

ప్రోక్తాలుగా కాక, ఇద్దరు స్త్రీల మధ్య జరిగిన సంవాద రూపాలుగా ప్రదర్శించబడినాయి. అనుశాసనిక పర్వంలో 'శాండిలినీ సుమనుల సంవాదం' అందుకు ఉదాహరణ. సుమన దివ్య లోకంలో ఉన్న శాండిలినీ ఈ దివ్య పదవి ఏ క్రియ వల్ల లభించిందో చెప్పమన్నది (ఆం.మ.భార. అను.పర్వ.ఆ. 357-361). “పతివ్రత, గుణవతి అయిన స్త్రీకి ఇల్లే పరదైవం. భర్త అత్తమామల సేవ, వంటవార్పు, గృహ పారిశుద్ధ్యం, అతిథి సంతర్పణ, కన్న బిడ్డల శిక్షణతో దినం వెళ్ళబుచ్చాలి. ఇంటెడు చాకిరీ చేస్తూ అలపు సొలపు లేకుండా భర్తకు ప్రసన్నమైన ముఖంతో సేవ చేయాలి. భర్త ప్రవాసం వెళితే విరాగిణిలాగా బతకాలి. ఎల్లవేళలా అగ్ని సంరక్షణ చేస్తూ, రహస్య గోపనం కావిస్తూ, గర్భాన్ని దాల్చినా ఇంటిపనికి భంగం రాకుండా, తల వాకిలి ఎప్పుడూ ఎరుగక, పెలుచ నవ్వక, భర్త మనసు నొవ్వకుండా నడుచుకుంది శాండిలినీ. అందుకే ఆమె అమరలోక వాసిని అయింది.” అని భారతం గృహిణి ధర్మాలను తెలుపుతూ.. తద్వారా పొందే ఉన్నత పదవులను వక్కాణిస్తూ స్త్రీకి 'మిథ'ను బోధించింది.

అశ్వమేధ పర్వంలో సక్తుప్రస్తుని భార్య కూడా పతివ్రత లక్షణాలు చెబుతుంది. (ఆం. మ. భార. అశ్వ. ప. ఆ. 4-290).

“పతియ చుట్టంబు బక్కంబు బతియ చెలియు
బతియ తల్లియుదండ్రీయు బతియ గురువు
బతియ దైవంబు గావున నీతని పనియొ
నర్చుటయు చూవె ధర్మంబు నాతి కరయ” అంటుంది.

గృహస్థ ధర్మాన్ని అతిథిసేవా భాగ్యాన్ని తెలుపుతుంది. ఇవేకాక పతివ్రతా లక్షణాలతో పాటు, పతివ్రతకు అసర్వాలైన ధర్మాలను కూడా మహాభారతం తెలిపింది. అనుశాసనిక పర్వంలో పార్వతి పతివ్రతా లక్షణాలను గురించి ప్రసంగిస్తూ అధర్మ ప్రవర్తనైన స్త్రీలు నరక ప్రాప్తిని పొందుతారని సూచించింది. (ఆం.మహా.భా.అను.ప.ఆ. 5-297). అధర్మ ప్రవర్తనైన స్త్రీలను అసురి, పైశాచి, రాక్షసి పేర్లతో పిలుస్తారని చెప్పింది. క్రౌర్యం ఈర్ష్య కలిగినది, ఇష్టం వచ్చినట్లు ధనధాన్యాలను వెచ్చించేది 'అసురి' అనబడుతుంది. భర్త పుత్రులందు స్నేహం, ప్రేమ లేనిది, ఇంటి పనులు చేయనిది 'పైశాచి' అనబడుతుంది. కలహశీలి, బొంకులు పలుకుతూ, నిద్రిస్తూ, వీత లజ్జ అయిన స్త్రీ 'రాక్షసి' అవుతుంది. ఈ మూడు వర్గాలకు చెందిన స్త్రీల వల్ల కుటుంబాలు దుర్గతిని పొందుతాయి అంటూ పార్వతి తెలిపింది. గృహిణి ధర్మాలను ఉల్లంఘిస్తే సమాజంలో ఎదురయ్యే అవమానాలను పేర్కొంటూ వారికి నరకమే ప్రాప్తి అని స్త్రీలతో ఒక భయాన్ని కలిగించింది భారతం.

పాతివ్రత్య మహాత్మ్యం

మహాభారతం స్త్రీకి వైవాహిక ధర్మంలో పాతివ్రత్య లక్షణాలనేకాక, ప్రతివ్రతలైన స్త్రీ ప్రభావాన్ని, గొప్పతనాన్ని పేర్కొంది. పౌష్య మహాదేవి, జనకపత్ని, రాజపత్నులు, మహాప్రతివ్రతలు. పౌష్య మహాదేవి శుచి స్వాంత. ఉదంకుడు తన గురువైన పైలుని భార్యకోసం మహారాజ్ఞి కుండలాలను కోరాడు. కానీ ఆ ఋషి పుంగవుడు శుచిమంతుడు కాకపోవడం వల్ల పవిత్ర అయిన ఆ మహాదేవి దర్శనం కాలేదు. పాతి వ్రత్యం వల్ల ఆమెకు ఆమెయ శక్తులు సంక్రమించాయి. జనకపత్ని మూర్తి భవించిన బృహస్పతి. ఆ చక్రవర్తి విరక్తుడై రాజ్యాన్ని త్యజించి అరణ్యాలకు వెళ్ళదలచాడు. తన పాతివ్రత్యం మహిమ వల్ల కడు సమర్థురాలై చక్రవర్తిని నిష్క్రియత నుంచి మరలించింది. రాజపత్నులై కాదు. సామాన్య గృహిణి సైతం పాతివ్రత్య ప్రభావం వల్ల కౌశికునివంటి తపోధనుడి కోపాగ్నికి ఆగి, ఆ మహా క్రోధనుడికే బుద్ధిగరిపించింది. పేరులేని ఈ గృహిణి ఏ పాండిత్యం లేనిది. ఏ శాస్త్రాలు, తపోనియతులు ఎరుగనిది. కేవలం తన భర్తను సేవించడమే ప్రథమ కర్తవ్యంగా గుర్తించిన వ్రతశీలి. గృహకృత్యాలు, అత్తమామల సేవ తప్ప అన్యం తెలియనిది. ‘నీ క్రోధాగ్నికి ఆహుతి కావడానికి కొక్కెరను కాద’ంది. కేవలం జన్మమాత్రం చేత సంపాదితమైన బ్రాహ్మణ త్వం బ్రాహ్మణత్వం కాదని సమతాదృష్టి అవసరమని కౌశికుడికి బోధించి, ధర్మవ్యాధుని నూచించింది.” (ఆం. మహా. భార. అర. ప. ఆ. 5-21)

ఎడ కన్నెరగని రాజపుత్రికలు ఋషిపత్నులై అతి కఠినమైన పాతివ్రత్య నియమాలను ఆచరించారు. లోపాముద్ర, సుకన్య ఇటువంటివారే. అగస్త్యుడు విదర్భరాజుకు కూతురుగా లోపాముద్రను ప్రసాదించాడు. చివరకు తాపసి అయిన అగస్త్యుడు తన పితరులకు ఊర్ధ్వగతిని కల్పించడానికి సంతానం కోసం లోపాముద్రను వివాహం చేసుకున్నాడు. ఆమె భర్తకు సేవలు చేసి మహా పతివ్రతగా కీర్తింపబడింది.

సుకన్య శర్మాతి మహారాజు కూతురు. బాల్య చాపల్యంతో ఆమె మహర్షి చ్యవనుడి తపస్సుకు ఆటంకం కలిగిస్తే- అందుకు పరిహారంగా ఆ వృద్ధుడు ఈ రాచకన్యను వివాహ మాడి తన సేవకు వినియోగించుకున్నాడు. జరత్కారు నాగకన్య. కద్రువ సంతానం. సర్పయాగంలో ఆహుతి కాకుండా రక్షించే కొడుకు కోసం జరత్కారుడనే మునికి భిక్షారూపంలో భార్యగా ఇవ్వబడింది. సహనానికి, పతిసేవకు, నిదర్భనంగా నిలిచింది.

జరత్కారుడికి బలాత్కారాపు పెండ్లి కావడం వల్ల “నాకు నీ వెన్నండేని యవమానంబు దలంచితి నాడ నిన్నున్బాసి పోవుదు” అని నియమం విధించాడు. ఆమె కుక్క, జింక,

కాకి ఏ విధంగా మెలకువతో భయంతో మెలుగుతూ ఉంటాయో ఆవిధమైన జాగరూకతతో భర్తను సేవించింది. (ఆం.మ.భా. అ.ప.ఆ.2-156). ఆమె గర్భవతి కాగానే జరాత్కరుడు నిద్రాభంగం మొనర్చినదని దోషాన్ని మోపి పరిత్యజించాడు. భర్త ఎలాంటి వాడైనాసరే అతణ్ణి దైవంగా ఆరాధించాలని, అదే ఆమె కర్తవ్యం ఈ భారతం భారత స్త్రీలకు నూరిపోసింది.

భారతకాలంలో వివాహితలైన స్త్రీలు భర్త మరణానంతరం అతనితో పాటు సహగమనం చేయడం లేదా వన ప్రవేశాలకు వెళ్ళి తపస్సు చేసుకోవడమో, లేదా సర్వాలంకార రహితులై వైధవ్యంతో జీవించడమో జరిగేది. పాండురాజు మరణానంతరం మాది సహగమనం చేసింది. కుంతీదేవి పుత్రుల కోసం నిరాలంకృతయై జీవించింది. శ్రీ కృష్ణ నిర్యాణం అనంతరం రుక్మిణీ జాంబవత్యాదులు అనుమరణాన్ని కోరితే, సత్యభామ తపసు కోసం వనాలకేగింది. వైవాహిక జీవితం స్త్రీ జీవితం మొత్తాన్ని ఆక్రమించి తనకంటూ జీవితం లేకుండా చేసింది. స్త్రీలు ఎంత పెద్ద ధనవంతులు, విద్యావంతులు అయినా భర్తలేని వారు, భర్త చేత వదిలివేయబడ్డవారు అయితే అన్ని సుఖాలను అలంకారాలను వదిలి ఇతరులను యాచిస్తూ బతకాలని భారతం శాసించింది.

పాతివ్రత్య ధర్మాలతో విసిగిపోయి భర్తను వెళ్ళగొట్టిన ‘ప్రద్వేషిణి’ భారతంలో కనిపిస్తుంది. ప్రద్వేషిణి దీర్ఘతముని భార్య. దీర్ఘతముడు పుట్టుగుడ్డి. గౌతమాదులైన పెక్కుండ్రును పుత్రులుగా పొందాడు. భార్యపై పెత్తనం చేస్తూ నన్నెందుకు మెచ్చవు అని ప్రశ్నించాడు. ప్రద్వేషిణి ‘భర్త అంటే భరించేవాడు. భార్య అంటే భరింపబడేది. మన విషయంలో అవి రెండు తలకిందులయ్యాయి. ఎంతకాలం ఇంకా నిన్ను నేను భరించాలి?’ అంటూ ఉద్రేకంతో కొడుకుల సాయంతో భర్తను బంధింప చేసి గంగలో వేయించింది. అతని పీడ నుంచి విముక్తి పొందదలచి సాహసాన్నే చేసింది.

గాంధారి పాత్రకు వ్యతిరేకమైన పాత్ర ఇది. వాస్తవిక సమాజం నుంచి రూపుదిద్దుకుంది. ఆ గాంధారి మహా పతివ్రతగా కీర్తింపబడితే ఈమె అందరి ద్వేషానికి గురై ప్రద్వేషిణి అయ్యింది. స్త్రీలకు ఎన్నో ధర్మాలను విధించిన సమాజం పురుష ధర్మాన్ని ఒక స్త్రీ వేలెత్తి చూపితే ఆమెను ద్వేషించింది. మొత్తం స్త్రీ జాతికంతా మరింత కఠినమైన నియమాన్ని దీర్ఘతముడి ద్వారా శాసించింది.

ఈ విధంగా భారతంలోని అతి చిన్న పాత్రలను వెలికి తీసి ఆనాటి సమాజ స్వరూపాన్ని పరిశీలించడం ద్వారా భారతాన్ని స్త్రీ దృష్టికోణం నుంచి పునర్మూల్యాంకనం చేయవచ్చు. ■

తడియారని బతుకులు

- డా. జడా సుబ్బారావు

89194 59045

“లోకంలో మాయమాటలు చెప్పి బతుకుతున్నవాళ్ళు ఉన్నారు, అడ్డదారులు తొక్కి సంపాదించేవాళ్ళూ ఉన్నారు. కష్టం తెలియకుండా తిరుగుతూ ఇతరుల కష్టాన్ని దొంగిలించి పబ్బం గడుపుకుంటున్నవాళ్ళున్నారు. వాళ్లంతా హుందాగా, దర్జాగా మారాజుల్లా బతుకుతున్నారు. కానీ మన బతుకులు మాత్రం వాసన వదలని డ్రైనేజీలా వెంటాడుతూనే ఉన్నాయి. నిద్రలోనూ ఉలికిపడేలా చేస్తున్నాయి. తప్పుకోవడానికి వీల్లేకుండా బతుకులతోనూ, ప్రాణాలతోనూ చెలగాట మాడుతూనే ఉన్నాయి... ముక్కు మూసుకున్నా వదలని తరతరాల ఆచారమేదో అంటురోగంలా పీడిస్తూనే ఉంది. నేనెత్తినీ మానవజన్మే.. అందరికీ అది ఉత్తమంగా కనబడుతుంటే నాకు మాత్రం ఇలాంటి ఛండాలపు జన్మ మళ్ళీ వద్దనిపిస్తుంది. అయినా పరిగెడు తున్న ప్రపంచం వెనకాల పరిగెత్తుకుండా, పరిగెడుతున్న ప్రపంచాన్ని చూస్తూనే మన తరాలు మారిపోతున్నాయి, మన ఖర్చులు కాలిపోతున్నాయి. దౌర్భాగ్యం కాకపోతే.. ఆకాశంలోకి రాకెట్లు పంపుతున్న మనదేశంలో మనుషుల అశుద్ధాన్ని ఇంకో మనిషి చేత తీయించడమేంటి” గొణుక్కుంటూ పనిచేస్తున్న సాయిలు తన ముక్కు ఏ చేత్తో మూసుకోవాలో తెలియక సతమత మయ్యాడు.

నోట్లో వేసుకున్న పొగాడు కాడల్ని తుప్పుక్కున ఊసిన లక్ష్మయ్య “నీకు లోకగేసం బాగా ఎక్కువరా. అన్నీ నీకే తెలిసినట్టు మాట్లాడేత్తావు. వానాకాలం చదువుల్లో సరిపెట్టి బతుకు బాగాక ఇట్టా అయ్యావుగానీ చదువుకుంటే దేశానికి పెదానమంత్రివి అయ్యేవోడివి” అని తన జోకుకు తనే నవ్వుకున్నాడు.

“ఏందంటా గొప్ప... ఇప్పుడున్న ప్రధానమంత్రిలందరూ చదువుకున్నోళ్ళేనా? అక్షరం ముక్కలు రానోళ్ళు కూడా దేశాన్నేలేస్తున్నారు” అన్నాడు సాయిలు కోపంగా.

“అచ్చరం ముక్కలు రానోళ్లు ఏలతన్నారు కాబట్టే మన బతుకులు ఇట్టా మురిగ్గుంటల్లో కంపుగా తెల్లారిపోతంది. సరిగా సదువు కున్నోడు వస్తే ఎవరి బతుకెట్లా ఉందో తెలుసుకోదా? ఇట్టాంటి పనులు చేస్తున్న మనం ఇంటికెళ్లి అన్నమెట్టా తినగలుగు తున్నామో అని ఆలోచించదా? కొద్దో గొప్పో బాగుచేయాలని ప్రయత్నాలు చేయకుండా ఊరుకుంటాడా?” అన్నాడు ఎదురుగా ఊబిలాగా కనిపిస్తున్న మ్యాన్ హెూల్ వంక చూస్తూ.

“అబ్బబ్బ... కంపు భరించలేక నరాలు తెగిపోతున్నాయి. డబ్బులు తీసుకునే కదా పనిచేస్తారు! ఏదో పెళ్ళికొచ్చినట్టు ఊసులాడుకోకపోతే ఆ చేసే పనేదో తొందరగా చేసి మూత పెట్టేస్తే మాకీ బాధ తప్పుతుంది కదా...” అన్నాడు రామస్వామి బండి పక్కనపెట్టి వారిద్దరివైపు వస్తూ. ఆ మాటలకు ఇద్దరూ అతనివంక చూశారు.

మనిషి ఎర్రగా, పొడుగ్గా, చక్కటి మీసకట్టుతో, శుభ్రంగా ఉన్న బట్టలతో చదువుకున్నోడిలాగా కనిపించాడు. గాలిలో తేలుతూ వాసన ముక్కుపుటాలను చేరుతున్నా, ఊపిరి బిగబట్టో, రుమాళ్ళు అడ్డం పెట్టుకునో, చేతులతో ముక్కు మూసుకునో ఎవరిదారిన వాళ్లు పోతున్నారే గానీ ఒక్కరూ అటువైపు తొంగిచూడలేదు. ఈ మనిషికెందుకో తమ మీద అంత ప్రేమ? వాళ్లను సమీపించిన రామస్వామి ఇద్దర్నీ మార్చి మార్చి చూశాడు. నోటినిండా పొగాకు కాడలు పెట్టుకుని నమిలి ప్రతి నిముషానికీ ఎక్కడబడితే అక్కడ ఊస్తున్న లక్ష్మయ్యను చూశాడు. అతని అణువణువులోనూ ‘శుభ్రత’ అన్న మాటకి చిన్న అవకాశం కూడా లేదు. గోచిలాంటిది పెట్టుకుని, మెడలో ఏవో పూసలదండలు వేసుకుని,

బాసపోట్లతో చూడ్డానికి అదోలా ఉన్నాడు లక్ష్మయ్య. సాయిలు మాట్లాడుతుంటే నోటినుంచి ఒకటే మందు వాసన. చూస్తుంటే సాయిలుకి పెద్ద వయసు కూడా ఉన్నట్లు కనిపించలేదు. ఇంత చిన్న వయసులోనే ఇలాంటి అలవాట్లు నేర్చుకోవడానికి దారితీసే పరిస్థితుల్ని అంచనా వేయసాగాడు రామస్వామి.

“ఆ పని గురించే ఆలోచిస్తున్నాం సారూ... ముందు ఎవరు లోపలికి దిగాలా అని! ఎవరు దిగినా జరిగేది జరక్క మానదు. అందుకే ఎంతోకొంత జీవితాన్ని చూసినోడు కాబట్టి ఆయన్నే ముందు దిగమంటున్నాను. ఇంకా ఏ బాదరబందీ లేదు కాబట్టి నువ్వు ముందు దిగు అని ఆయనంటున్నాడు. ఎట్టాగా అని బుర్ర బద్దలు కొట్టుకుంటుంటే మీరొచ్చి అరుస్తున్నారు..” అన్నాడు సాయిలు.

ఆ మాటలకు కోపం పెరిగిన రామస్వామి “అరవకేం చేయమంటారు? దారిన పోయేవాళ్లు ఒక్కరూ అడగలేదు కదా అని మీ ఇష్టం వచ్చినట్లు ఇంత చిన్న పనిని రోజంతా చేస్తారా? మీ మీద కంప్లైంట్ చేస్తారు. అప్పుడుగానీ మీ తిక్క కుదిరి పని సరిగ్గా చేయరు” అన్నాడు రుమాలుతో ముక్కును కప్పుతూ చెవుల వెనుక ముడేసుకుంటూ. ‘కంప్లైంట్’ అన్న మాట వినగానే ఇద్దరి కళ్లలోనూ భయం నీడలా కదలాడింది. దాన్ని కనబడనీయకుండా “చూట్టానికి చిన్న పనిలాగే ఉంటుంది సారూ... లోపల దిగితేనే ఒక జీవితానికి ముగింపు మొదలవు తుంది. కాసేపు సుంచోడానికే మీరు అంతగా ఇదయిపోతున్నారు. ఇందాకటి నుంచీ ఇద్దరం ఇక్కడే ఉన్నాం.. ఎవరో ఒకరం లోపలికి దిగుతాం. మేమెలా భరించగలమో చెప్పండి? అయినా కడుపులో బంగారు కొండలున్నాయా సార్... కప్పుకున్నాం కాబట్టి సరిపోయిందిగానీ విప్పితే ఇదిగో ఈ మ్యానుహెలాలు లాగానే ఉంటాయి బాబూ బతుకులు... ఎప్పుడైనా ఆలోచించారా?” అన్నాడు సాయిలు. కోపంతో రామస్వామి ముక్కుపుటాలు అదరసాగాయి.

అదేమీ పట్టించుకోని సాయిలు మళ్లీ తనే “మీరు నడుస్తున్న రోడ్డుప్పుడూ బాగోదు. అయినా తప్పుకుని వెళ్తారు. మీరు కొనే వస్తువుల్లో మోసం ఉంటుంది. మీరు తినే పదార్థాల్లో కల్తీ ఉంటుంది. అయినా వాటితోనే కాలం గడుపుతారు గానీ దానికి కారణమైన వాళ్లని నిలదీయలేరు, ఏమీ చేయరు. ఏదో పొట్టకూటి కోసం ప్రాణాలను ఫణంగా పెట్టి ఇందులో దిగి పనిచేస్తుంటే మా మీద కేకలేస్తున్నారు. ఇక్కడొక్కచోటే కాదు బాబూ... ఇంకో నాలుగుచోట్ల కూడా పనిచేయాలి. వాసనొస్తుందని మీరు అరుస్తున్నారు. కనీసం మా ఒంటిమీద తడి కూడా ఆరకుండా తిరిగినవాళ్లం తిరిగినట్లే, చేసినవాళ్లం చేసినట్లే ఉంటాము బాబూ” అన్నాడు ఆవేదనగా.

‘పనిచేయండ్రా’ అని చెప్తే తిరిగి తననే ‘ప్రశ్నించడం’తో అతని కోపం తారాస్థాయికి చేరింది. అయినా దానిని కనబడనీయకుండా తమాయించుకుంటూ “అది మీ వృత్తిరా.. దానికి నన్నేం చేయమంటారు? అయినా మీకు చేతులకు గ్లోజులు, ముఖం కప్పుకోవడానికి ప్లాస్టిక్ కవర్లు ఇవ్వలేదా? అవి లేకుండా లోపలికి దిగితే లోపలున్న విషవాయువులకి ఊపిరాడక ఒక్కోసారి ప్రాణమే పోవచ్చు...” అన్నాడు రామ స్వామి ఆందోళనగా.

రామస్వామి తమ గురించి ఆలోచిస్తున్నాడు కాబట్టి మంచివాడా? పనిచేయలేదని అరిచాడు కాబట్టి చెడ్డవాడా? తేల్చుకోలేక సతమతమయ్యాడు సాయిలు. రూపాన్ని చూసి కొంతమందిని అంచనా వేస్తుంటాం. కొంతమందితో మాట్లాడిన తర్వాత వాళ్లు మంచోళ్ళో, చెడ్డోళ్ళో బేరీజు వేసుకుంటాం. మాటకు ముందు మనిషిని అంచనా వేయడంలో ఒక్కోసారి పొరపాటు చేస్తుంటాం. సాయిలుకు కూడా అలాగే అనిపించింది. రూపాన్ని చూసి తనే అపార్థం చేసుకున్నాడు. కానీ ఈయనేమో తమకోసం ఆలోచిస్తున్నాడు.

“వాటికి డబ్బులవుతాయని మా కాంట్రాక్టరు ఇవ్వడు సార్... ఒకవేళ ఇచ్చినా మాకిచ్చే డబ్బుల్లో తగ్గించి ఇస్తామన్నాడు. ఎంతలేదన్నా మేం తెచ్చుకుంటే పది రూపాయలయ్యే ఖర్చు ఆయన తెస్తే వంద దాటుతుంది. ఆ వంద రూపాయలే చేతిలో ఉంటే ఏదో ఒక ఖర్చు వెళ్ళిపోతుందని మా ఆశ...” గుటకలు మింగుతూ అన్నాడు సాయిలు. కళ్లలో నీళ్లు తిరిగాయి రామ స్వామికి. విషయం తెలుసుకోకుండా అనవసరంగా అరిచానని గ్రహించాడు. వాళ్లిద్దరూ చెప్పిన మాటలు విన్నాక అశుద్ధంలో కూడా ఆదాయాన్ని వెతికే అవినీతి అనకొండల్ని తల్చుకుంటే ఒంట్లో కంపరంగా అనిపించింది రామస్వామికి. ఇంట్లో చిన్నపిల్లల మలమూత్రాలకే ఇబ్బంది పడిపోతుంటాం... అలాంటిది ఊరందరి మకిలితో నిండిపోయిన దుర్గంధంలోకి వెళ్లాలంటే దాన్ని మించిన దారుణం మరొకటి ఉండదు. “మీ కాంట్రాక్టరెవరు? పేరు చెప్పు” అన్నాడు రామస్వామి.

ఇద్దరూ ఒకరిముఖాలొకరు చూసుకున్నారు. కాసేపయ్యాక “పేరెందుకులే సార్... రేపటి నుంచీ ఈ పని కూడా లేకుండా పోతుంది. ఇప్పటివరకైతే ఏదో ఒకటి ఇస్తున్నాడు. ఇది కూడా లేకపోతే బతుకులు ఇంకా దుర్భరంగా ఉంటాయి” అన్నాడు సాయిలు. ఇద్దరూ ఒకరి వైపు ఒకరు చూసుకుంటూ, పక్కనే ఉన్న నల్లని పొడుగైన మందపాటి రబ్బరు గొట్టాలను చెరొక వైపు పట్టుకుని మ్యాన్ హెలాలులోకి దించారు. ఎంతదూరం వెళ్తే అంతదూరం లోపలికి పంపించి బయటికి లోపలికి పోడిచారు. కడుపులో పేగులు కదిలిపోయాయి.

ఒక్కసారిగా పరిసరాలన్నీ తట్టుకోలేని దుర్గంధంతో నిండిపోయాయి. వాంతి వచ్చినట్లుగా అయ్యి ముక్కునూ నోటిని మూసుకుంటూ దూరంగా పరిగెడుతున్న రామస్వామి వంక నోరెళ్ళబెట్టి చూశారు ఇద్దరూ. దూరపుకొండలెప్పుడూ నునుపు గానే కనిపిస్తాయి. దగ్గరికెళ్తేనే ఎత్తుపల్లాలు తెలిసేది. వెళ్తున్న రామస్వామిని చూస్తూ “ఒరే అబ్బాయ్... ఇది మన సామ్రాజ్యం రా.. ఎవడూ ఇందులోకి వచ్చే సాహసం చేయరు” అన్నాడు. ఆ మాటలకు ఇద్దరూ నవ్వుకుంటూ తమ పని తాము చేసుకు పోసాగారు. లోపలికి దించిన రబ్బరు గొట్టాన్ని ఆసరా చేసుకుని మ్యానుహోలులోకి దిగుతున్న లక్ష్మయ్య వంక జాలిగా చూడ సాగాడు సాయిలు. శరీరమంతా లోపలికి ఉంచి తలమాత్రం పైకి పెట్టాడు లక్ష్మయ్య. చేతులతో మందపాటి రబ్బరుగొట్టం వెళ్ళిన వైపు ఏదో అడ్డు పడిందేమో చూడసాగాడు. చేతికి ఏమీ తగలకపోవడంతో ఇంటినుంచి తెచ్చుకున్న ఫ్లాస్టిక్ కవర్ ముఖానికి తగిలించుకుంటూ “ఒరే సాయిలూ... మన బతుకు లెప్పుడూ దినదినగండంగానే తెల్లారుతుంటాయి. ఏ ఇబ్బంది లేకుండా నేను పైకొత్తే సరే... లేకపోతే మాత్రం కంపుకొడు తుందని శవాన్నిక్కడే వదిలేయకుండా ఇంటి దగ్గర దింపరా. కాంట్రాక్టరుతో చెప్పి ఇంట్లోవారికి ఏమైనా డబ్బు లిప్పించు. కూలీనాలీ సేసుకుంటూ ఉన్న ఒక్కగానొక్క కొడుకునీ ఎక్కడో ఒకచోట సదివించమను. రూపాయి డబ్బులత్తన్నాయని ఆడిని అక్కడికీ ఇక్కడికీ పంపొద్దని చెప్పు. ముఖ్యంగా ఇదిగో ఈ సావుగుంటల్లోకి...” గొంతులో వణుకు, జీర, కళ్లల్లో తడి సాయిలుకు తెలుస్తూనే ఉంది.

అయినా తమాయించుకుని “అదేం లేదులే బాబాయ్... నీకేమీ కాదులే. నేను వెళ్తానంటే నువ్వు వద్దని వెళ్లావు. నువ్వు పైకొచ్చేయ్.. నేను లోపలికెళ్తా. నాకేదైనా అయితే ఒక్కడినే కాబట్టి నాలుగురోజులు ఏడ్చి మా అమ్మ ఊరుకుంటుంది. నీకే ఒక కుటుంబం ఉంది. అయినా మనకా భయం లేదులే బాబాయ్... దిగినోళ్లం దిగినట్టే లోపలే వచ్చిపోతే ఈ లోకానికి సేవ చేసేదెవరు? గొప్పోళ్ళు రాత్రికి రాత్రి వందమంది తయారవుతారు గానీ మనం లేకపోతే ఈ పనెవరూ చేయరు కదా...” అన్నాడు సాయిలు వాతావరణాన్ని తేలికపర్చడానికి. తనలో తానే నవ్వుకుంటూ చిన్నగా లోపలికి దిగాడు లక్ష్మయ్య. ఊపిరి బిగబడుతున్నాడు, వదులుతున్నాడు. ఫ్లాస్టిక్ కవర్లో వదిలిన గాలి మళ్ళీ వెచ్చగా తనకే తగలసాగింది. కొంచెం కొంచెంగా లోపలికెళ్తున్న లక్ష్మయ్యకు ‘లోకపు దుర్గంధమంతా లోపలే ఉన్నట్లు’ అనిపించింది. ఈత కొడుతున్న వాడి మాదిరిగా లోపలికెళ్ళి గొట్టం పంపిన వైపు తడిమాడు. అడ్డుగా ఉన్నదేదో

చేతికి తగిలింది. బలమంతా ఉపయోగించి దాన్ని బయటికి లాగాడు. ఆనకట్ట తెగినట్లుగా అప్పటివరకూ అగిపోయిన డ్రైనేజీ ఒక్కసారిగా వరదలాగా పొర్లసాగింది. కాళ్లు రెండూ తన్నిపెట్టి పైకి లేచి ఒక్కసారిగా తల బయటపెట్టాడు లక్ష్మయ్య. ఫ్లాస్టిక్ కవర్ అక్కడక్కడా చిరిగిపోయి, వెంట్రుకలన్నీ తడిగా ఏదో చిక్కుకుపోయినట్లుగా ఉంది. కవర్ తీసి గట్టిగా గాలి పీల్చు కున్నాడు. లోపల అన్ని రకాల గాలుల్ని పీల్చిన ముక్కుకి ఏ గాలి ఊపిరినిచ్చేదిగా లేదు. సాయిలు చేయి ఆసరాగా పట్టుకుని పైకి వచ్చి పెట్టుకున్న గోచీని చేత్తో పిండుకున్నాడు. ఒంటిమీద చిక్కుకు పోయిన చెత్తనూ, మురికినీ చేత్తో శుభ్రంగా తుడుచుకున్నాడు.

“నీ ప్రాణం గట్టిదే బాబాయ్” అన్నట్లు చూస్తున్న సాయిల్ని చూస్తూ ఇద్దరూ కలిసి లోపలికి పంపిన మందపాటి ఫ్లాస్టిక్ గొట్టాన్ని పైకిలాగి, మ్యానుహోల్ మూత సరిజేసి సరంజామా అంతా తీసుకుని ఇంటికి బయల్దేరారు.

అప్పటివరకూ ప్రశాంతంగా ఉన్న ఆకాశంలో అలజడి మొదలైంది. వీచే గాలిలో మార్పొచ్చింది. కొద్దిసేపటి క్రితం నిలబెట్టిన మంచుముద్దల్లా ఉన్న మబ్బులన్నీ నల్ల ముసుగేసు కున్న చీకటిముద్దల్లా మారిపోయాయి. చిన్నగా మొదలైన చినుకులు పెద్దగా మారసాగాయి. లక్ష్మయ్య హడావిడిగా నడుస్తూ “ఇంకా నయం... ఈ వాన ఇండాక వచ్చినట్లయితే బతుకు లోపలే సమాధయ్యేది” అన్నాడు. ఏమీ మాట్లాడకుండా అతన్ని వెంబడించాడు సాయిలు.

కప్పుకున్న చీరచెంగు గాలికి ఎగరకుండా గట్టిగా పట్టుకుని వేగంగా ఇంటివైపు నడవ సాగింది కమలమ్మ. నీరసం వల్ల నిస్సత్తువుగా మారిన కాళ్లు అంతగా సహకరించక పోయినా లేని ఉత్సాహం తెచ్చుకుంటూ నడవసాగింది. రేగుతున్న గాలికి అందరూ చేతుల్ని అడ్డుపెట్టుకుంటూ అటూఇటూ పరిగెత్తు తున్నారు. ఇంటిని చేరుకున్నాక ప్రాణం కొంచెం స్థిమిత పడింది కమలమ్మకి. దగ్గరికి వేసున్న తలుపును తోసుకుని లోపలికి వెళ్తూ ముక్కు మూసుకున్న కమలమ్మ “ఏరా...మళ్ళీ తాగిచ్చా వా? ఇల్లంతా వాసనొస్తుంది” అంది.

ఆ మాటతో కుక్కిమంచంలో పడుకున్న సాయిలులో ఏక్కడలేని ఉత్సాహం వచ్చింది. ముఖం మీద కప్పుకున్న తుండుగుడ్డను తొలగించి పైకిలేస్తూ ‘తాకగపోతే ఆ పనులు చేయ లేకపోతున్నానమ్మా. వాసన భరించడం చాలా కష్టంగా ఉంది’ అన్నాడు తలంచుకుని. కమలమ్మ కళ్లు నీటిని తాగిన మబ్బుల్లా మారిపోయాయి.

“నా సంగతి సరే... నువ్వెక్కడికెళ్లావు ఇంతసేపూ” అడిగాడు తల్లిని.

“రమణమ్మ గారంటి బాత్రూంలో ఏదో అడ్డంపడి నీళ్లాగిపోయాయంటే చూద్దామని వెళ్లాను. పనయ్యాక తినమని ఇవి చేతిలో పెట్టింది” అంటున్న తల్లి చేతిలోని కవరు వంక చూస్తూ “ఇక్కడిదాకా తీసుకురాకపోతే వస్తూ వస్తూ తినొచ్చు కదమ్మా.. అసలే రెండురోజుల నుంచీ చాలా నీరసంగా ఉంటున్నావు” అన్నాడు సాయిలు.

కొడుకు వంక ప్రేమగా చూసింది కమలమ్మ. చిన్నపిల్లాడిగా ఉన్నప్పుడు తనతో పాటు పనులకి తీసుకెళ్తే తినమని ఎవరో ఒకరు ఏదో ఒకటిచ్చేవాళ్ళు. ఎవరేమిచ్చినా చేతిలో దాచుకుని తల్లికిచ్చేవాడు. ‘తినకపోయావా’ అంటే ‘మనిద్దరికీ’ అనేవాడు. ఆ మాట గుర్తొచ్చి పైకి కనబడకుండా తనలో తానే నవ్వుకుని సాయిలు వంక చూస్తూ ‘మనిద్దరికీ’ అంది. ఇల్లెగిరి పోయేటట్టుగా నవ్వాడు సాయిలు. కళ్లలో చివ్వున నీళ్ళు చిమ్మాయి. కాసేపయ్యాక తల్లివంక చూస్తూ “ముక్కు మూసుకునో, చొక్కా చించుకునో నేనేదో తిప్పలు పడుతున్నాను కదమ్మా... నువ్వు కూడా ఎందుకు వెళ్లడం? అలవాటు లేని పని చేస్తే ప్రాణాల మీద కొస్తుంది” అన్నాడు. దైన్యంతో కూడిన కమలమ్మ గాజుకళ్ళు ఒక్కక్షణం టపటపలాడాయి. “నువ్వు పుట్టక ముందు నేనేమన్నా ఉద్యోగం చేసేనా? ఊళ్ళు ఏలానా? ఇప్పుడు నువ్వు చేసేదే అప్పుడు నేను చేశాను. అయినా నువ్వే లేకపోయాక ఆ దిగులుతో నేను మాత్రం ఎన్నాళ్లుంటానురా. నా ప్రాణాలన్నీ నీ మీదే పెట్టుకుని బతుకుతున్నాను” అంది చీరకొంగుతో కళ్ళు తుడుచుకుంటూ. సాయిలుకి తన మనసెవరో మెలిపట్టి తిప్పినట్టనిపించింది.

తన చిన్నతనంలో తల్లి చేసిన పనులు అంతగా గుర్తులేవు సాయిలుకి. తనకు ఊహ తెలిసేసరికి తల్లి ఎప్పుడో తప్ప అటువంటి పనులు చేసినట్లు కనిపించలేదు. ఒకవేళ వెళ్లినా మళ్ళీ సాయిలు ఇంటికొచ్చేసరికి ఇంట్లోనే కనిపించేది. తల్లిని ఇబ్బంది పెట్టడం ఇష్టంలేక, ఎలాగైనా తల్లిని పోషించాలనే పట్టుదలతో ఆమెను ఎక్కడికీ వెళ్లకుండా ఇంట్లోనే ఉండమని చెప్పేవాడు. ఇప్పుడు తల్లి అంటున్న మాటలకు ఆసక్తిగా తల్లి దగ్గర కూర్చుని ఆమె వైపు చూశాడు. కొడుకు వంక చూస్తూ చెప్పసాగింది కమలమ్మ.

“నాకు పెళ్లై కొత్తగా కాపురానికొచ్చినప్పుడు జరిగిన సంగతి తల్లికున్నప్పుడల్లా శరీరం కంపించిపోతుంది. నన్ను ఇరుకు ప్రాంతంలో ఉంచి ఊపిరాడకుండా నొక్కిపెట్టినట్టుగా అనిపిస్తుంది. ఇప్పుడున్నంత సౌకర్యంగా అప్పటి మరుగుదొడ్డు

ఉండేవి కాదు. ఇంటికి దూరంగా ఒక స్థలాన్ని ఏర్పాటు చేసుకునేవారు. తలమీద గుడ్డ కప్పుకుని, తట్టలు, చీపుళ్ళు, రేకుచేటలు పట్టుకుని ఆడవాళ్లంతా పొద్దున్నే ఇంటింటికి తిరిగేవారు. రోడ్డు పక్కనున్న చెత్తలోనుంచి ఎంగిలాకులు ఏరుకుని వాటిని తట్ట అడుగున పరుచుకునేవాళ్లు. ఇంటివారి పని పూర్తయ్యాక వాటిని చేటల్లో ఎత్తి బక్కెట్లో నింపి ఊరికి దూరంగా పారబోసి రావడం మన కులపోళ్ల పని. తట్టలు చిల్లులు పడి అశుద్ధం ఒంటిమీద కూడా పడుతుండేది. మగవాళ్లు ఎక్కడో దూరంగా ఉన్నచోట ఇట్టంటి పనులు చేయడానికి వెళ్తే, ఆడవాళ్లు మాత్రం ఊరిలోనే ఉంటూ ఇలాంటి అశుద్ధాన్ని ఎత్తి ఊరిబయట పారబోయాలి. ఈ పని మన ఇష్టంతో ఎంచుకున్నది కాదు, మానడానికి అవకాశం కూడా లేదు. కులాచారం పేరుతో బలవంతంగా నెత్తిమీద రుద్దబడిందనే విషయం అందరికీ తెల్సినా అదగడానికి ధైర్యం చాలదు. నా తల్లిదండ్రులు ఇదే పనిచేసినా నేనెప్పుడూ వెళ్లినట్టు జ్ఞాపకం లేదు. పెళ్లయ్యాక మొదట్లో ఇట్టా చేసినప్పుడు కడుపులో తిప్పేది, వికారం ఎక్కువై వాంతులు వచ్చేవి. ఏ పని చేస్తున్నా ఆ పనినే చేస్తున్నట్లు అనిపించేది. ఒక్కోసారి దడుసుకున్నట్టుగా అయిపోయి ఒళ్ళంతా జ్వరంతో కాలిపోయేది. మితగా రోజుల్లో ఎలా వున్నా వానాకాలంలో ఆ పని చేయాలంటే నరకం కనిపించేది. మీ నాన్నతో ఆ మాట చెప్పి ఏడ్చాను, ఆ పని చేయలేనని గట్టిగా చెప్పాను. ఆయన నా వంక నిస్సహాయంగా చూస్తూ “నోటినిండా పొగాకుగానీ, మసాలా నింపిన తమల పాకులు గానీ పెట్టుకుని పనిలోకెళ్లు. ఆ వాసన నిన్ను ఇబ్బంది పెట్టదు” అన్నాడు.

ఆయన మాటలకు ఆశ్చర్యపోయిన నేను “అశుద్ధాన్ని ఎత్తడానికి తీసుకెళ్తున్న తట్టలూ, చీపుళ్ళూ, రేకుచేటలు మనమే తీసుకెళ్తున్నాం. వాటికి డబ్బు ఎక్కువవుతుందని, అవి పాడైపోయినా తంటాలుపడి వాటితోనే నెట్టుకొస్తున్నాను. మళ్ళీ ఇవి కొనాలంటే ఖర్చు కదా” అన్నాను. కాసేపటి తర్వాత “పిచ్చిదానా... ఈ దేశంలో సంపదంతా మనలాంటోళ్ల ఇళ్ల మీద కురవదు. సముద్రంలోనే కురుస్తుంది” అన్నాడు.

కురవడానికి సిద్ధంగా ఉన్న మేఘాల్లా ఉన్నాయి సాయిలు కళ్ళు. అంతకుముందు ఎక్కడైనా సెస్టిక్ ట్యాంకు దగ్గరున్నప్పుడు ఆ వాసన రాకుండా ముక్కు బిగబట్టేవాడు. ఇప్పుడు చుట్టూ ఆ వాసన లేకపోయినా గాలి పీల్చాలంటే ఇబ్బందిగా ఉంది. తల్లివంక జాలిగా చూశాడు. దూరంనుంచీ చూస్తే నునుపైన కొండలాగా కనిపించిన అమ్మ తన గతాన్ని చెప్పడం మొదలెట్టాక గుట్టలు మెట్టలు బయటి పడినట్లుగా ఉంది.

“ఒకసారి... మీ నాన్న ఎక్కడో పనుందని వెళ్లాడు. ఒంటో నలతగా ఉందని పడుకున్నాను. బయట అల్లరి వినిపించింది. తలుపు తెరిచి వాకిట్లోకి వెళ్తే నలుగురైదుగురు మగవాళ్లు కోపంగా నిలబడి ఉన్నారు. నా గుండెలు దడదడలాడాయి. వచ్చినవాళ్లు నన్ను నానా తిట్లు తిడుతూ చంపేసేలా చూశారు.

“నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు మానడానికి నువ్వు చేసేదేమైనా కలెక్టరు ఉద్యోగం అనుకున్నావా” అన్నాడోకాయన కోపంగా. “ఒంటో నలతగా ఉంది బాబూ... అందుకే రాలేకపోయాను” అన్నాన్నేను.

“రోజంతా చేసే పని కాదుగా... కాసేపు వచ్చి వెళ్లడానికి బద్దకమా” మళ్లీ కోపంగా అన్నాడతను.

“ఆ పనికి నేనింక రాలేను బాబూ... ఆ పని చేస్తుంటే నా ఆరోగ్యం పాడైపోతున్నది. సరిగా అన్నం కూడా తినలేక పోతున్నాను” అన్నాన్నేను తలంచుకుని. “నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు పిచ్చిపిచ్చి కారణాలు చెప్పి మానేశావంటే యవ్వారం చాలా దూరం పోతుంది. తరతరాల నుంచీ చేస్తున్న పనులు మానేస్తే ఎవడాచ్చి చేస్తాడు. నువ్వో నీ మొగుడో ఎవరో ఒకరు ప్రతిరోజూ రావాల్సిందే..” చెప్పి ఆగింది కమలమ్మ. కాసేపటి తర్వాత “నువ్వు కడుపులో పడిన తర్వాత మీ నాన్న నన్నెప్పుడూ ఆ పని కోసం పంపలేదు. కూడబెట్టింది లేకపోయినా ఉన్నన్నాళ్ళూ వాళ్ళూ వీళ్ళూ ఇచ్చిన వాటితో కూటికి ఇబ్బంది లేకుండా సాగింది. అలా సాగిపోతున్న జీవితంలో మీ నాన్న చచ్చిపోవడం ఒక కుదుపు. పొరుగుూరు పనికెళ్లిన ఆయన సెప్టిక్ ట్యాంకులో దిగి అందులో గాలికి ఉక్కిరిబిక్కిరై ప్రాణాలదిలేశాడు. ఆయన్ని మట్టిచేశాక రెండేళ్ల పిల్లాడిగా ఉన్న నిన్ను తీసుకుని మళ్ళీ ఆ పనిచేశాను. అప్పుడున్నంత దారుణంగా లేకపోయినా అప్పుడప్పుడూ మాత్రం తప్పట్లేదు. బతికున్నప్పుడు నిన్ను చదివించమని చెప్పేవాడు మీ నాన్న. ఈ బస్టిలోకొచ్చి రాత్రిపూట పాఠం చెప్పి మాస్టారి దగ్గర నిన్ను కూర్చోబెట్టేదాన్ని. ఏదో వానకాలం చదువు.. కొంత నేర్చుకున్నావు గానీ దాన్ని కొనసాగించలేకపోయావు...” గాలి స్తంభించిపోయింది. ఉచ్చాసనిశ్వాసాలు బరువుగా మారిపోయాయి. ఎవరిష్టం వచ్చిన పనులు వాళ్లు చేసుకుంటున్నారు. ఒక పని నచ్చకపోతే ఇంకో పనిచేసేనా పొట్టపోసుకుంటున్నారు. నాకు ఈ పని తప్ప ఇంకేమీ రాదా? తనను తనే ప్రశ్నించుకున్నాడు సాయిలు.

సమాధానం దొరకలేదు. అదే ప్రశ్న తల్లినడిగాడు...

“ఈ పని మానేసి కూలీనాళీ చేసుకుని బతుకుదాం” అని. సాయిలు వంక గుండె బరువెక్కి చూపు చూసింది కమలమ్మ. దీర్ఘంగా ఓ శ్వాస వదిలి “ఒకప్పుడు నేనామాట అంటే నన్ను పంచాయితీకి లాగారు. ఎవరికి వాళ్లు కులవృత్తులు మానేసి

ఇష్టం వచ్చిన పనిచేస్తే ఈ పనులెవరు చేస్తారని నిలదీశారు. కాదూ కూడదని ఆ పనితప్ప వేరే పనిస్తే ఊరినుంచి వెలేస్తామని బెదిరించారు. అప్పుడు నాకు మగతోడు లేదు, ఉన్న ఊరునుంచి ఇంకో ఊరు వెళ్తే అక్కడి పరిస్థితులెలా ఉంటాయో తెలియదు. పసిపిల్లాడిలా ఉన్న నిన్ను చంక నేనుకుని ఊరు విడిచిపెట్టడానికి నాకు ధైర్యం చాలలేదు. ఏదో కొన్ని చోట్ల తప్ప ఆడవాళ్లు దాదాపు ఈ పనులు మానేశారు. తర్వాత మగవాళ్లు, ఆడవాళ్ళు కలిసి బస్సుస్టేషనులోనూ, రైల్వేస్టేషనులోనూ, ఊరి చివర కట్టిన మరుదొడ్లలో కుటుంబాలతో కాలం గడుపుతున్నారు. పేరు మారిందేమో గానీ చేసే పనితీరు మారలేదు” అంది కమలమ్మ.

తల్లినెలా ఓదార్చాలో తెలియలేదు సాయిలుకి. నిజమే... ఒకప్పుడు మరుగుదొడ్లు లేవు కాబట్టి ఇంటింటికి తిరిగి వాటినెత్తి ఎక్కడో దూరంగా పారపోసేవారు. ఇప్పుడు దాదాపు మరుగుదొడ్డి లేని ఇల్లు లేదు. కాబట్టి అదంతా ఎక్కడో ఒకచోట సెప్టిక్ ట్యాంకులోకి చేరుతుంది. దాన్ని శుభ్రం చేయడానికి ఆధునిక పద్ధతులు వచ్చినా ఇంకా కొంతమంది మనుషుల్ని అందులోకి దింపి బలవంతంగా వాళ్ల ప్రాణాలు తీయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఏం చేయాలో ఆలోచనలకు అందట్లేదు సాయిలుకు. చాలాసేపు ఆలోచించాక “అమ్మా... ఈ పని చేస్తున్నవాళ్లు ఇక్కడ ఎంతమంది ఉంటారు” అన్నాడు.

‘ఎందుకన్నట్లు’ చూసింది ముందు, తర్వాత “ఈ పేటంతా వాళ్ళేరా. ఎక్కడ ఇబ్బందైనా ఇక్కడికొచ్చి ఎంతమంది కావాలో మాట్లాడుకుని తీసుకెళ్తారు. పనిలోకొచ్చే వరకూ ఒక రేటు మాట్లాడతారు, పనవగానే ఏదో వంక పెట్టి తగ్గించి ఇస్తారు. ఎందుకని వీళ్ళు అడగలేరు, వీళ్లు అడగట్టేదు కదా అని వాళ్ళూ ఇవ్వరు. ఎవరైనా ధైర్యం చేసి అడిగినా వాళ్లకి పని చూపించకుండా పక్కన పెట్టేస్తారు. వేరే పని చేయలేక కాదుగానీ చేస్తున్న పని వదిలేస్తే బతుకులేమైపోతాయోనని వాళ్ల భయం” చెప్పి ఆగింది కమలమ్మ.

తల్లి చెప్పింది విన్న తర్వాత సాయిలులో ఏదో తెలియని తెగింపు వచ్చింది. గతం తాలూకా నిరాశ, నిర్దిష్టత, నైరాశ్యం, అణిగిమణిగి ఉండే తత్వం... వీటి స్థానంలో ఏదో సాధించాలన్న తపన పెరిగింది. తాతలు... తండ్రులు... తాము... తమ పిల్లలు... వాళ్ల పిల్లలు... ఒకరి నుంచి ఒకరికి తరాలన్నీ ఈ బతుకులో తడి ఆరకుండానే కన్నుమూస్తున్నారు. తమకు కనీసం ఈ ఇటైనా ఉంది. ఇది కూడా లేనోళ్లు సిమెంటు తూరల్లోనే జీవచ్ఛవాలా బతుకు వెళ్లదీస్తున్నారు, కన్నీళ్ళు తాగి రోడ్డుపక్కన జీవనం సాగిస్తున్నారు. మంచి గాలీ, మంచి వెలుతురు, మంచి ఆహారం, మంచి నీరు... ఏవీ లేకుండానే తమకు పుట్టిన

పురస్కారాలు

సాహిత్య ప్రస్థానం ఆగస్టు 2021 పురస్కారాలు

గోడల్లేని గది
కవితకు రూ.500
కవి : పి.శ్రీనివాస్ గౌడ్

ప్రజంటెడ్ బై వసుధ
కథకు రూ.500
రచయిత : వేణుమలీడు

కవితకు కర్లపాలెం రుక్మిణమ్మ పురస్కారం
కథకు డా॥ ఎడ్డల సిద్ధారెడ్డి స్మారక పురస్కారం చెక్కులు ఈ రచయితలకు లండుతాయి

పాఠకులు తాము చదివిన కవితలు, కథలు, వ్యాసాల్లో నచ్చినవి కారణాలతో సూచించవచ్చు. సీనియర్, ప్రసిద్ధ రచయితల రచనలు కాక ఔత్సాహికులను, ఇటీవల రాస్తున్నవారిని ప్రోత్సహించడమే ఈ పురస్కారాల ఉద్దేశంగా గ్రహించగలరు. తగిన రచనలు లేనప్పుడు పురస్కారాలు ప్రకటించబడవు.

- ఎడిటర్

పిల్లలను కూడా అదే జీవితానికి అలవాటు చేస్తున్నారు. పుణ్యమో పాపమో- బాధో వ్యధో... పోయిన కాలాన్ని తల్లుకుని బాధపడుతూ కూర్చునేకంటే ఇకనైనా బతుకుల్లో వెలుగులు నింపుకోవడానికి ప్రయత్నం చేయాలి.

ఏం చేయాలి?

చాలాసేపు ఆలోచించాక అతనిలో ఏదో తెలియని చైతన్యం ఆవరించింది. తలపెట్టిన పని ఫలితాన్ని ఇస్తుందా లేదా అని ఆలోచించేకంటే, కనీసం పనిని సాధించడానికి ప్రయత్నమైనా చేశానన్న తృప్తి కలుగుతుందనుకున్నాడు. అందుకే కమలమ్మతో “అమ్మా... ఇకనుంచీ ఈ పని మానేసి వేరే పని చేస్తే ఎలా ఉంటుందా అని ఆలోచిస్తున్నాను. సెప్టిక్ ట్యాంకులు, డ్రైనేజీలు, మ్యానుహోల్ అన్నిట్లోనూ చేసేచేసే ఈ ఒంటికి ఏది మంచి గాలో కూడా తెలియట్లేదు. ఇప్పటిదాకా నాకున్న అలవాట్లను వదిలేస్తాను. నేను నేర్చుకున్న నాలుగక్షరాలు ఈ బస్టిలోని పిల్లలకు నేర్పుతాను. దానిద్వారా ఏది మంచి, ఏది చెడ్డో తెలుస్తుంది. ఈ పనులు కాకుండా వేరే పనులు ఏవి చేసుకుని బతకొచ్చో బస్టివాళ్లందరికీ చెప్తాను..” అన్నాడు.

కొడుకు వంక అయోమయంగా చూసింది కమలమ్మ. కాసేపయ్యాక “ఏమోరా.. ఏదేదో మాట్లాడుతున్నావు. నాకేమీ అర్థం కావట్లేదు. నిన్ను చూస్తుంటే భయంగా ఉంది. నువ్వేమవు తావో, నిన్నేం చేస్తారోనని దిగులుగా ఉంది. మంచి చేసేవాళ్లకి లోకమెప్పుడూ శత్రువే. మన బతుకుల్లో తడి ఆరిపోకుండా ఉన్నంత కాలమే మనకు ఈ భూమ్మీద మనుగడ ఉంటుంది. ఆ తడిని దూరం చేసుకోవాలని ప్రయత్నం చేసినరోజే మనకి భూమ్మీద నూకలు చెల్లిపోతాయి” అంది ఆవేదనగా.

తల్లివంక చూశాడు. ముదతలు పడిన ముఖంలో ఆందోళన కొట్టొచ్చినట్లు కనిపిస్తోంది. భర్త పోయిన దుఃఖం ఒక

కారణమైతే, ఇప్పుడు కొడుకెక్కడ దూరమవుతాడోననే భయం మరింత పెరగసాగింది. అందుకే తల్లి భుజంపై చేయి వేసి “అమ్మా... నువ్వు అనవసరంగా భయపడుతున్నావు. పెళ్ళీడు వచ్చిందని నాకొక అమ్మాయిని చూసి పెళ్లి చేస్తావు. నాకులాగే అశుద్ధంలో పుట్టి, అశుద్ధంలో పెరిగిన పిల్లెవరో దొరుకుతుంది. ఏ సులభ కాంప్లెక్సులోనో ఉంటూ బతికినంత కాలం ఆ వాసన పీలుస్తూ అక్కడ పడి దొర్లుతుండాలి. నాకు పుట్టిన పిల్లలు కూడా అదే అశుద్ధంలో పుడతారు. ఏ మాత్రం మార్పు లేని జీవితాలకు వాళ్లు చేసే పనే వాళ్లకొక శాపంగా మారుతుంది. కనీసం మార్పుకుండామన్న ఆలోచన కూడా రాకుండా వాళ్లచుట్టూ ‘వృత్తిధర్మమనే’ కంచె నాటేశారు. ఇప్పుడా కంచె దాటాలంటే అనుమతులు కావాలి, అడుక్కుంటూ బతకాలి. ఒకవేళ చచ్చినా మనల్ని దుర్గంధం వదలదు. మనల్ని చూస్తేనే అసహ్యపడే మనుషుల మధ్య మనం బతుకుతున్నాం. అలా అసహ్యించుకునే వాళ్ల కళ్లకు మన బతుకుల్లో ఉన్న తడి కనిపించదు, మన బతుకుల్ని ఒడ్డుకు చేర్చడానికి ప్రయత్నం కూడా చేయరు. అందుకే ఏదో జరుగుతుందని భయపడి ఆ విష వాయువుల్లోనే పడి చచ్చేకన్నా, మనసుకు నచ్చిన పని, నలుగురికీ ఉపయోగపడే పని కొన్ని రోజులైనా చేసి హాయిగా చచ్చిపోతాను. బతుకంతా చీకట్లోనే దారి కనబడక తడుములాడు కోవడం కన్నా, చిన్న దీపం వెలిగించుకుని ఆ వెలుతురులో ఒక దారి వెతుక్కోవడం మంచిది కదమ్మా..”

కమలమ్మలో ఏదో ఆశ తొణికిసలాడింది. కొడుకు వంక ప్రేమగా చూసింది. తల్లి ఆశలో సాయిలుకి భవిష్యత్తు కనిపించసాగింది.

(ఆచార్య ఎన్.జి.రంగా సాహిత్య పురస్కారం-2020లో ద్వితీయ బహుమతి పొందిన కథ)

ఒరేయ్ నాన్నా..!

- ఆది ఆంధ్ర తిప్పేస్వామి,

77802 63877

ఒరేయ్ నాన్నా..

నేను జబ్బు పడ్డానని తెలిసీ
మీరేమి దిగులు పడకండిరా
మామూలు మనిషై తిరిగొస్తా లేరా..?
నేను లేకపోతే
కాలు చేయాడదు మీ అమ్మకు
నాకోసం గుమ్మంలో ఎదురు చూస్తూ ఉంటుంది
నేను తిరిగొస్తాననినా మాటగా చెప్పాలి
చెబుతావ్ కదూ?

తలుపు చప్పుడుకే

ఎందలో పడి వచ్చాడని
నీళ్ల గ్లాసుతో నాకు ఎదురొచ్చే
నీ చిట్టి చెల్లికి నువ్వే చెప్పాలి
నాన్నకేమి కాదని
నమ్మకంగా తిరిగొస్తాడని

గుండె మీద చెయ్యి వేయనిదే
నిద్రపోని నీ చిన్ని తమ్ముడికి
కాస్త నువ్వే ధైర్యం చెప్పాలి
నాన్నకేమి కాదని భయపడొద్దని ...
సరేగానీ.. ఒరేయ్ పెద్దోడా!
అందరికీ అన్నీ చెప్పి
నాకేమి చెప్పలేదనుకోకు

ఇప్పటిదాకా నన్ను అంటిపెట్టుకుని
కంటికి రెప్పలే కాచుకుని
పసివాడికి మల్లె

సేవలు చేసింది నువ్వే కదా!
నీకూ చెప్పాలిగా!

ఒరేయ్ నాన్నా..!
బీరువాలో
అప్పు పడ్డలైతే లేవు కానీ
ఆస్తి పంపకాలు మాత్రం ఉన్నాయి
ఒకసారి తిరిగేయ్
ఈడొచ్చాక చెల్లి పెళ్లిని ...
ఇంటికి వారసుడై నీతో పాటు
కలుసుండే తమ్ముడిని...
సమంగా చూడమని రాసిన
పత్రాన్నోసారి చూడు

మీ అమ్మా.. నేను.. ఇద్దరమూ
ఎవరికీ తేడా లేకుండా

చెరి సమానంగా పంచి సంతకం చేసిన
హక్కు పత్రాన్ని ఓసారి చదువు

ఒరేయ్ నాన్నా..!
ఆయాసం ఎక్కువైందిరా
ఊపిరాడడం లేదురా..
ఇక్కడంతా ఉక్కపోతగా ఉందిరా..
ఆఖరిసారిగా అడుగుతున్నా
దగ్గరగా వచ్చి చేతిలో చెయ్యేసి
నీ కొడుకునై తలకొరివి పెట్టి
రుణం తీర్చుకుంటానని మాటివ్వరా..

ఒరేయ్ నాన్నా! పెద్దోడా!
ఇక్కడ బెడ్డు ఉంది
బెడ్డుపైన దుప్పటుంది
దుప్పటి పైన నేనున్నాను
అంతేకాదు..
నా చుట్టూ డాక్టర్లున్నారూ
గంట గంటకు
మందులిచ్చే నర్సులున్నారు

వెంటి లేటరుంది
పక్కనే ఆక్సిజన్ సిలిండరు కూడా వుంది
నాకేమైనా అయితే
చూసుకునే ఆసుపత్రి సిబ్బందిన్నారు
కానీ...
కానీ...
మీరు మాత్రమే లేరు రా..!

రాజ్యం క్రూరత్వానికి బలైన స్టాన్ స్వామి

- పీపీ

జార్జండ్ జెసూట్ ఫాదర్, ఆదివాసుల అభ్యున్నతికి అంకితమైన హక్కుల కార్యకర్త, స్టాన్ స్వామి నిర్బంధంలోనే ప్రాణాలు కోల్పోవడం దేశాన్ని కుదిపేస్తున్నది. 82 ఏళ్ల ఈ వయోవృద్ధ సంఘ సేవకుడు గత అక్టోబర్ 8న నేషనల్ ఇన్వెస్టిగేషన్ ఏజన్సీ (ఎన్ఐఐ) బీమా కోరెగావ్ కేసులో అరెస్టయినప్పటి నుంచి అనేక బాధలు పడుతూనే బెయిలు కోసం పోరాడుతూ వచ్చారు. పార్కిన్సన్ వ్యాధిగ్రస్తుడైన స్టాన్ స్వామికి కరోనా కూడా సోకింది. ఎట్టకేలకు మే 28న ముంబాయి హైకోర్టు ఆయన బెయిల్ పిటిషన్ ను స్వీకరించింది. కాని బెయిల్ మంజూరు చేయకుండా చికిత్స కోసం హోలీ ఫ్యామిలీ ఆస్పత్రికి తరలించాల్సిందిగా మాత్రమే ఆదేశాలిచ్చింది. దానికి ఆయన అంగీకరించలేదు. తన నిర్బంధం రాజ్యాంగం 14, 21 అధికరణాల ప్రకారం అక్రమం గనక బెయిల్ కోరుతున్నానని అన్నారు. 'నా శరీరం రోగగ్రస్త శరీరం. మందుల ప్రభావం కంటే వేగంగా క్షీణిస్తున్నది. నేనెలాగూ ఈలోగానే చనిపోతాను. కనుక వేరే చికిత్స నిష్ప్రయోజనం' అన్నారు. అయినా మిత్రుల ఒత్తిడిపై ఆస్పత్రిలో చేరి చికిత్స పొందుతూ అక్కడే మరణించారు. విచారణలో వున్న ఖైదీలు (అండర్ ట్రయల్స్) కోసం జీవితమంతా పోరాడిన స్టాన్ స్వామి తానూ ఆ విధంగానే మరణించడం ఒక మహా విషాదం. మన వ్యవస్థ నిజ స్వరూపానికి నిదర్శనం. ఉగ్రవాద కార్యకలాపాల నిరోధక చట్టం (ఉపా) కర్ఫోటక స్వభావానికి, దాన్ని ఉపయోగించే పాలకుల దమననీతికీ మన న్యాయ వ్యవస్థ స్పందనా రాహిత్యానికి కూడా స్టాన్ స్వామి ప్రాణ బలి ప్రత్యక్ష ఉదాహరణ.

తమిళనాడు లోని తిరుచిరాపల్లిలో జన్మించిన స్టాన్ స్వామి పూర్తి పేరు స్టాన్లెస్ లాద్రాస్వామి. ఆయన 1965లో జార్జండ్ వచ్చారు. అప్పటికి అది బీహార్ లో భాగంగా ఉండేది. ఫాదర్ గా శిక్షణ పొందడంలో భాగంగా ఆయనను పశ్చిమ సింగ్ భూం

జిల్లాలోని చైబ్నాలో ఒక మిషనరీ పాఠశాలకు టీచర్ గా, హాస్టల్ బాధ్యుడుగా పంపించారు. చైబ్నాలో సంత మార్కెట్ కు వెళ్లే క్రమంలో స్టాన్ స్వామి దళారులు, పెత్తందారులు అమాయకులైన ఆదివాసులను ఎలా కొల్లగొడుతున్నారో ప్రత్యక్షంగా చూశారు. 1967లో ఫిలిప్పైన్స్ లో మతపరమైన అధ్యయనం, శిక్షణ కోసం వెళ్లినప్పుడే ఆయన ప్రపంచంలో మూలవాసుల జీవన పరిస్థితుల గురించి, బాధల గురించి తెలుసుకున్నారు. 1971లో తిరిగి వచ్చాక జెంషడ్ పూర్ జెస్సుట్ లో చేరారు. బాగా లోతట్టున వుండే 'హో' అనే ఆదివాసీ తెగ గ్రామంలో నివాసం ఏర్పరుచుకున్న స్టాన్ స్వామి వారి భాషనూ ఆచారాలను కూడా అర్థం చేసుకునేంతగా కలసిపోయారు. క్రమేణా ఇతర గిరిజన భాషలూ, హిందీ కూడా నేర్చుకున్నారు. ఆ విధంగా వారితో వారి భాషలోనే మాట్లాడాలన్నది ఆయన సంకల్పం. 1975 నుంచి 1990 వరకూ బెంగుళూరులోని ఇండియన్ సోషల్ ఇన్ స్టిట్యూట్ లో గడిపినా జార్జండ్ లో ఆదివాసులతో ఆయన సంబంధాలు కొనసాగించారు. 1991లో తిరిగి వచ్చాక పూర్తిగా ఆదివాసుల అభ్యున్నతి కోసం, హక్కుల కోసం అంకితమయ్యారు. 'హో' తెగలో వుండే ముండమంక్ స్వయం పాలన వ్యవస్థ కోసం పని చేశారు. పాలమూ గుమ్లా జిల్లాల్లో కాల్పుల శిక్షణ కేంద్రం కోసం, రాంచి పశ్చిమ సింగ్ భూమ్ జిల్లాలో కోయెల్ కరో డ్యామ్ కోసం ఆదివాసులను నిర్వాసితులను చేయడంపై నిరసన పోరాటం నడిపారు. 2001లో రాంచీ వచ్చిన స్టాన్ స్వామికి జెసూట్ సంస్థ ఒక ఎకరా భూమిని కేటాయించింది. ఆదివాసుల అభ్యున్నతి కోసం హక్కుల కోసం రాంచి శివార్లలోని నమ్ కుమ్ లో 'బిసైచా' అనే సంస్థ స్థాపించి పని చేస్తూ పరిశోధనలు చేయిస్తూ వచ్చారు. 'భూములు లాకోవడం, అభివృద్ధి పేరుతో గనులు, ప్రాజెక్టుల టాన్ షివెల కోసం ఆదివాసుల ఆమోదం లేకుండానే

సామూహికంగా వెళ్లగొట్టడం ఈ రెండు అంశాలపై మా కేంద్రీకరణ వుంటుంది, అలాంటివారే ఎప్పుడూ బలవు తుంటారు. అలాంటి ఎస్ఐ, ఎస్సీ ప్రజలతో మరీ ముఖ్యంగా యువతతో కలసి పనిచేయడం వారి సమస్యలకు శాస్త్రీయమైన కారణాలు తెలియజేయడంకోసం కఅషి చేస్తాము. ఈ సమస్యపై ఎలాంటి ప్రజా ఉద్యమాలు సాగించాలి? సంస్థలు నిర్మించాలి? ఏ వ్యూహాలు అనుసరించాలన్నదే అధ్యయనం చేస్తూ వుంటాము. 2014-15లో మోడీ అధికారంలోకి వచ్చాక ఎందరో యువతను ఇష్టానుసారం అరెస్టు చేసి తీసుకెళ్లడం, అన్యాయంగా తమను తొలగించవద్దంటూ ఎలుగిత్తిన వారెవరినైనా జైలుపాలు చేయడం పెరిగింది. గిరిజనులు ఆదివాసులు అధికంగా వుండే రాష్ట్రాలన్నిటా మధ్యప్రదేశ్, ఛత్తీస్ గఢ్, జార్ఖండ్, ఒరిస్సా, బెంగాల్ పశ్చిమ ప్రాంతం ప్రతి చోటా ఇలాగే జరిగింది. దీన్ని మౌనంగా సహించకూడదని నేను నిర్ణయానికి వచ్చాను' అని స్టాన్ స్వామి ఒక ఇంటర్వ్యూలో చెప్పారు.

ఆ క్రమంలోనే బాధిత ఖైదీల సంఘీభావ కమిటీని ఏర్పాటు చేసి చాలా మంది లాయర్లను ఒకచోట చేర్చారు. అండర్ ట్రయల్స్ పట్ల అమానుష ప్రవర్తనను స్టాన్ స్వామి గట్టిగా ఎదుర్కొనేవారు. వారి కోసం లాయర్లను పెట్టి పోరాడేవారు. ప్రజాప్రయోజన వాఙ్మయ వేయించేవారు. 1996 పీసా చట్టం, 2006 అటవీ హక్కుల సంరక్షణ చట్టం, 2013 భూసేకరణ చట్టం వంటి వాటిలో వుండే హక్కులను సాధించుకోవడంపైనా ఆయన దృష్టి సారించేవారు. మావోయిస్టు అనుకూలమైనదిగా పేరున్న 'విస్తాపన్ విరోధి జనవికాస్ ఆందోళన్ సమితి'తో దీనికి సంబంధాలున్నాయని, ఆయన వారి సానుభూతిపరుడని పోలీసులు ఆరోపిస్తూ వచ్చారు. ఎక్కడ వారిని అరెస్టు చేసినా, ఎన్కౌంటర్లు జరిగినా ఆయన ఖండించేవారని విమర్శించేవారు. వాస్తవంలో మావోయిస్టులతో సంబంధం లేని ఎంతోమందిని పోలీసులు నిర్బంధించి హింసిస్తున్నారని 'బిసైచా' పరిశోధనలో తేల్చింది. 2015లో జార్ఖండ్ లోని 18 జిల్లాలలోనూ 102 మందిని నిర్బంధంలోకి తీసుకుంటే వీరిలో ఇద్దరే నిజంగా సంబంధాలు కలిగినవారని పేర్కొంది. వీరిలోనూ అత్యధికులు ఎస్సీ, ఎస్ఐలే. కాని ఎన్ఐఎ మాత్రం ఆయన మావోయిస్టు సానుభూతిపరుడని ఆరోపించింది. 2017 డిసెంబర్ 3న పూనేలో ఆయన ఒక రెచ్చగొట్టే ప్రసంగం చేశారనీ, ఆ కారణంగానే బీమ కోరెగావ్ ఎల్గర్ పరిషత్ కార్యక్రమంలో హింస చెలరేగి ఒకరు మరణించారని వారు కేసు పెట్టారు. తర్వాత కొంత కాలానికి ఇదే బలం ప్రధాని మోడీ హత్యకు కుట్రపన్నారని ఆరోపించింది. వాస్తవంలో మాలవేర్

సహాయంతో కంప్యూటర్లో బూటకపు సాక్ష్యాలు సృష్టించారని 'వాషింగ్టన్ పోస్ట్' వంటి పత్రికలే రాశాయి. ఏమైనా సుధా భరద్వాజ్, వరవరరావుతో సహా ఎందరినో దీనికి సంబంధించి ఉగ్రవాద కార్యకలాపాల నిరోధక చట్టం (ఉపా) కింద అరెస్టు చేశారు. ఆదివాసులు, అండర్ ట్రయల్స్ కోసం స్టాన్ స్వామి నెలకొల్పిన 'బిసైచా' సంస్థ ప్రాంగణం నుంచే ఆయనను 2020 అక్టోబరులో అరెస్టు చేసింది. కిక్కిరిసి వుండే తలోజా జైలు నుంచి మరో చోటకు మార్చాలని ఆయన మిత్రులు ప్రభుత్వాన్ని, కోర్టులను కోరుతూనే వచ్చారు. సర్కార్లు, దర్భాష్ట్ర సంస్థలు ఆ పని చేయకపోగా ఆ వయోవృద్ధుడికి అవసరమైన కనీస పరికరాలను కూడా ఖైదులో అందించకుండా వేధించారు. పార్కిన్సన్ వల్ల చేతులు స్వాధీనంలో వుండని స్వామి మంచి నీళ్లు తాగడానికి స్ట్రా వాడుకోవడానికి, విసర్జన పరికరాలకు కూడా కోర్టు అనుమతి కోరవలసి వచ్చింది. స్టాన్ స్వామిని విడుదల చేయాలని, చికిత్స సదుపాయాలు కలిగించాలని ప్రముఖ మేధావులు సంయుక్త ప్రకటన చేసినా పాలకులు గాని, న్యాయస్థానాలు గాని పరిగణనలోకి తీసుకోలేదు. 'ఉపా' చట్టం కింద బెయిలుకు అవకాశం లేదని ఈయన బయటకు వస్తే ప్రమాదమని ఎన్ఐఎ వాదించింది. ఇదే కేసులో అరెస్టు అయిన ఇతరుల పరిస్థితి కూడా ఇంతే అధ్వానంగా అమానుషంగా వుంది.

స్టాన్ స్వామి మృతిపై ధర్మాసనం విచారం వ్యక్తం చేసింది. ఆయన మరణానికి దారితీసిన పరిస్థితులపై విచారణ జరిపించాలని న్యాయవాది మిహిర్ దేశాయి కోరారు. ఇదే కోర్కె దేశంలోని ప్రతిపక్షాల నుంచీ మేధావులు, హక్కుల కార్యకర్తల నుంచి మాత్రమే గాక ప్రపంచ దేశాల నుంచి కూడా వినవచ్చింది. వీటన్నిటితో అనివార్యంగా విదేశాంగ శాఖ ఒక వివరణ జారీ చేయవలసి వచ్చింది. స్టాన్ స్వామిని చట్టబద్ధంగానే అరెస్టు చేశామనీ, ఆయనకు బెయిలు నిరాకరించింది కోర్టులేనని సమర్థించుకుంది. బిజెపి ఆరెస్సెస్ వారులు సోషల్ మీడియాలో విద్వేష వ్యాఖ్యలు కురిపించారు. ఎన్ఐఎ ఇప్పటికీ సమర్థనగానే వాదిస్తున్నది, అంటే ప్రపంచవ్యాపిత నిరసన, దేశ ప్రజల ఆగ్రహం ఇంతగా ప్రజ్వరిల్లినా పాలకుల కళ్లు తెరవలేదన్నమాట. ఈ నేపథ్యంలోనే దేశంలోని ప్రధాన పత్రికలు రాష్ట్రపతి కోవిండ్ కు ఒక మెమోరాండం సమర్పిస్తూ విచారణ జరిపించాలని కోరాయి. ఏది ఏమైనా 'స్టాన్ స్వామిని ప్రభుత్వం రాజ్యాంగబద్ధంగా చేసిన హత్య. న్యాయ వ్యవస్థ చేసిన హత్య' అనే విమర్శ మన సమాజానికి ఒక హెచ్చరిక. హక్కుల కోసం జరగాల్సిన పోరాటానికి పిలుపు. నిరంకుశ శాసనాలను తొలగించేవరకూ ఆ పోరాటం సాగవలసిందే. ■

మా ఊరు

- ఎంఎస్ రాజు
95020 32666

మా ఊరు

జ్ఞాపకాల ఇంగువ కట్టిన
మధురాసుభూతుల గుడ్డ
మా బాల్యస్మృతుల్ని
ఇప్పటికీ మోస్తున్న అడ్డా

మా ఊరి బడిలో గుడిలో
అన్నీ మా తడియారని ముచ్చట్లే
పుసులూరి శేషయ్య గారి నిబంధనలు
డిల్లు మాష్టారి బెదిరింపులు
మల్లిపూడి మాష్టారి మందలింపులు
బులుసు సోమన్న గారి బుజ్జగింపులు
మాకన్నీ పాఠాలు గుణపాఠాలే
మా ఊరి కేశవస్వామి వారి కోవెల
అందరికీ అది గుడే అయినా
మా ఆటపాటలకది ఓ రంగస్థలం

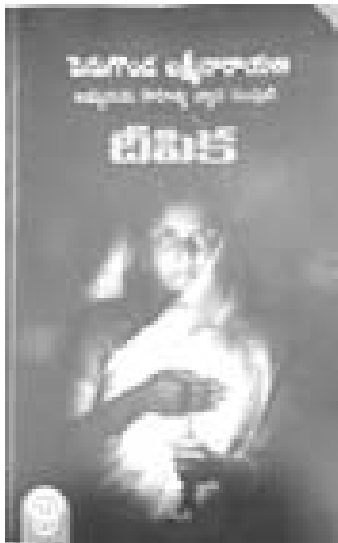
ఇంకా ఎన్నెన్ని ముచ్చట్లలో ..!

అచ్చిబాబు గారి దివాణంలో విందు
ఆకొండి సత్యం గారి ఆయుర్వేద మందు
కేశవరాజు గారి కట్లు
చెవిటి అచ్చన్న తిట్లు
అందమైన చెరువు గట్లు
అందొచ్చిన కొడుకుల్లా కొబ్బరిచెట్లు
రాఘవులు కొట్లో పిప్పరమెంట్లు
వెంకయ్య హోటల్లో పెసరట్లు

సత్యం కాపు తాలింపెట్టిన శనగలు
అబ్బులు కొట్లో కూరగాయలు
నామాల కాపు తెచ్చిన మధుర ఫలాలు
ఊరి మధ్యలో పంచాయతీ ఆఫీసు
ఇళ్ళ మధ్యలో టూరింగ్ టాకీసు
ఇవన్నీ మరుపురాని మా ఊరి స్మృతులు

ఇంకా ఎన్నని చెప్పను!

సవటపంపు నుంచి
ఉయ్యాల తొట్టి వరకు
మొక్కతోట తీర్థం నుంచి
పోచాలమ్మ సంబరం వరకు
కలియ తిరిగిన మా కాళ్ళు
చిత్ర విచిత్రాలు చూసిన మా కళ్ళు
పులకించిన మా మనసులు
ఆత్మీయతల్ని పంచిన మనుషులు
ఇవన్నీ మా ఊరి అనుభూతులు
వాస్తవాలకి అక్షర రూపాలు..!

అభ్యుదయ సాహిత్యంపై విలువైన వ్యాసాల పాఠం

- అంపశయ్య నవీన్

దాదాపు యాభై సంవత్సరాలుగా అభ్యుదయ సాహిత్యోద్యమంతో అత్యంత ప్రగాఢమైన సాన్నిహిత్యాన్ని పెంపొందించుకున్న పెనుగొండ లక్ష్మీనారాయణ ఆ సాహిత్యానికి సంబంధించిన అనేక చారిత్రాత్మక విశేషాలను తెలియజేసే ఎన్నో వ్యాసాలను రచించాడు. ఆ వ్యాసాలన్నింటిని ఒక సంకలనంగా చేసి ఈ అభ్యుదయ సాహిత్య సంపుటిని ప్రచురించాడు. ఈ వ్యాస సంపుటికి ఆయన 'దీపిక' అని పేరు పెట్టాడు. దానికి ఉపశీర్షికగా 'అభ్యుదయ సాహిత్య వ్యాస సంపుటి' అన్న పేరు కూడా పెట్టాడు.

ఈ పుస్తకానికి ముందుమాట రాసిన మోదుగుల రవికృష్ణ అన్నట్లు ... అభ్యుదయం అనేది కణకణాన జీర్ణించుకున్న కరడుగట్టిన అభ్యుదయవాది పెనుగొండ. ఈ కారణం చేత అభ్యుదయ సాహిత్యాన్ని సృష్టించిన అనేకమంది అభ్యుదయ రచయితల రచనల్ని గూర్చి సాధికారికంగా రాయగల్గే అర్హత పెనుగొండకుంది. 67 యేళ్ల జీవితంలో నలభై యేడేళ్లు అభ్యుదయ రచయితల సంఘంతో మమేకమైపోయిన కార్యకర్త ఆయన. అరసంలో అధ్యక్షుడుగా, కార్యదర్శిగా ఎన్నో పదవుల్ని నిర్వహించినప్పటికీ తను ప్రధానంగా కార్యకర్తననే చెప్పుకుంటాడు పెనుగొండ. "అరసం లేని సాహిత్యం వృధా, వృధా" అన్నది పెనుగొండ అభిప్రాయం. 1930లలో తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రారంభమైన అభ్యుదయ సాహిత్యం ఒక అర్థశతాబ్దం పాటు తెలుగు సాహిత్యాన్ని ఒక నిర్ణయాత్మకమైన మలుపు తిప్పింది.

అభ్యుదయ సాహిత్యోద్యమం గురజాడతో ప్రారంభమైనప్పటికీ గురజాడ తర్వాత 'తెలుగు కవిత్వం' అపమార్గం

పట్టించుంటాడు పెనుగొండ. ఈ అపమార్గమే భావ కవిత్వం ముందుకు రావడం. "దిగిరాను దిగిరాను దివి నుండి భువికి" అంటూ భావకవులు సమాజాన్ని వేధిస్తున్న అసలు సమస్యల్ని వదిలేసి ఊహలోకాల్లో విహరించిన మాట నిజమే. ఈ భావ కవితారీతిని ఛేదిస్తూ 'జయభేరి' కవితను 1933లో శ్రీశ్రీ వెలువరించారు. దాంతో శ్రీశ్రీ నిర్మించిన బాటలో అభ్యుదయ కవిత్వం జైత్రయాత్రను ప్రారంభించింది. 'పురోగమనం, ప్రగతిశీలత అనే స్థూలార్థంతో అభ్యుదయ కవిత్వం తనను నిర్వచించుకొని కవిత్వ సారంలోనూ, రూపంలోనూ మార్పులను తెచ్చింది' అంటాడు పెనుగొండ. 'పాత కాలం పద్యమైతే వర్తమానం వచన గేయం' అని వచన కవితా ఉద్యమ సారథి కుందుర్తి మరింతగా అభ్యుదయ కవిత్వ రూపాన్ని విశదీకరించాడు. అయితే అభ్యుదయ కవిత్వాన్ని ఉద్యమస్థాయికి తీసికెళ్ళింది అభ్యుదయ రచయితల సంఘం (అరసం).

'స్వాతంత్ర్యోద్యమం నుంచి తెలుగునాట వచ్చిన ప్రతి ప్రజాపోరాటానికి, తిరుగుబాటుకు, సంస్కరణోద్యమానికి, జరిగిన ప్రతి సంఘటనకూ ప్రజాపక్షాన ఉండి ప్రజలతో నడిచి ప్రజల సాహిత్యాన్ని ప్రజల్లోకి నడిపించినవాడు అభ్యుదయ కవి. ఆ అభ్యుదయ కవికి మార్గదర్శి మార్బిజం, దిక్కుచి అభ్యుదయ రచయితల సంఘం' అన్నాడు పెనుగొండ. 'అభ్యుదయ సాహిత్యం - దళిత జీవన చిత్రణ' అన్న వ్యాసంలో 'సాహితీరంగంలో ఒక రకంగా అస్పృశ్యతకు గురైన దళిత వర్గాలకు, కష్టజీవులకు ప్రతినిధిగా నిలిచింది అభ్యుదయ రచయితల సంఘం. తెలుగునాట సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవన ఉద్యమం చేపట్టి కష్టజీవులకు, దళిత వర్గాలకు కుడి

ఎడమల నిలిచింది అరసం. దళిత, అట్టడుగు వర్గాలకు చెందిన సాహిత్యానికి ఒక పునాదిని ఏర్పరచింది అరసం' అంటాడు పెనుగొండ. ఈ వ్యాసంలో దళితుల సమస్యను చిత్రిస్తూ ఆయా రచయితలు రాసిన రచనల్ని ఉదహరించి ఈ రంగంలో అభ్యుదయ రచయితల చేసిన కృషిని సోదహరణంగా చూపించాడు.

'గురజాడ సాహిత్యం : వక్రీకరణలు - వాస్తవాలు' అన్న వ్యాసంలో 'జీవితం ధారపోసినంత మాత్రాన ఒకరు చరితార్థుడు కాడు. వీరమరణం పొందినందువల్ల అతను అమరుడు కాడు. ఏ ఆదర్శం కోసమైతే జీవితాన్ని ధారపోస్తాడో, ఆ ఆదర్శపు ఔన్నత్యాన్ని బట్టి చరితార్థుడౌతాడు' అని తానే చెప్పుకున్నట్లు తన జీవిత కార్యచరణ, సాహిత్య సృజన ద్వారా అమరజీవి, చరితార్థుడుగా రుజువు చేసుకున్న సాహితీ ప్రష్ట గురజాడ' అంటాడు పెనుగొండ. ఇలా ఈ వ్యాసంలో తెలుగు సాహిత్యంలోని ఆధునిక యుగానికి యుగకర్త గురజాడే అని పెనుగొండ నిరూపించాడు. సి.నారాయణరెడ్డి తన పరిశోధన వ్యాసం 'ఆధునికాంధ్ర కవిత్వం : సంప్రదాయములు - ప్రయోగములు'లో 'ఆధునిక సాహిత్యానికి ఇద్దరు యుగకర్తలు- రాయప్రోలు, గురజాడ' అని తేల్చడం 'అకడమిక్ కుట్ర' అని పలువురు విమర్శకులు భావించారని చెబుతూ గురజాడ ఒక్కడే 'యుగకర్త' అని పెనుగొండ భావించారు. 'భాషలో, భావంలో, ఇతివృత్తంలో, ఛందస్సులో విష్ణవాత్మకమైన మార్పులు తెచ్చినాడు కాబట్టి, తన తరువాతి కవులకు మార్గదర్శకుడైనాడు కాబట్టి ఆధునిక యుగానికి నిస్సందేహంగా గురజాడ యుగకర్త అన్న రాచమల్లు రామచంద్రారెడ్డితో పెనుగొండ ఏకీభవించాడు.

'మహాకవి జాషువా మనకెప్పటికీ అవసరమే' అన్న వ్యాసంలో జాషువా కవిత్వాన్ని చాలా గొప్పగా విశ్లేషించారు. 'ఒక సాహితీవేత్తగా జాషువా సాధించిన విజయాలు దళితులలో ప్రతిఘటన చైతన్యాన్ని రగిల్చిన తొలి రచయిత, పద్యాన్ని ప్రజాస్వామికం చేసిన కవి, హేతువాద భావాలను ప్రసారం చేసిన సామాజిక ఉద్యమ సాహితీవేత్త, కాలం వెనక్కి వెనక్కి నడుస్తున్న తరుణంలో మహాకవి గుర్రం జాషువా సాహిత్యం మన సమాజానికెప్పటికీ అవసరమే!' అన్నాడు పెనుగొండ లక్ష్మీనారాయణ. 'భాష కవిత్వం నుంచి అభ్యుదయ సాహిత్యం దాకా పయనించిన అడివి బాపిరాజు' అన్న వ్యాసంలో బాపిరాజు సాహిత్యాన్ని 'సాహితీ సమరయోధ్ధ సోమసుందరో' అన్న రెండు వ్యాసాల్లో ఈ ఇద్దరు సృష్టించిన సాహిత్యాన్ని విశ్లేషించిన తీరు బావుంది.

'తెలుగు సాహితీ దీపశిఖ శశిశ్రీ' అన్న వ్యాసంలో తెలుగు పాఠకులకు ఎక్కువగా తెలియని శశిశ్రీని పరిచయం చేశాడు వ్యాసకర్త. శశిశ్రీ అసలుపేరు షేక్ బేపారి రహమతుల్లా. ఒక ముస్లిం ఈ వ్యవస్థ నుంచి కొన్ని వివక్షలను ఎదుర్కొన్నాడు. పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు లాంటి గొప్ప సంస్కర్త హృదయం కల్గిన మహాకవి శశిశ్రీకి గురువుగా లభించాడు. శశిశ్రీ తెలుగు సాహిత్యానికి ఎన్నో సేవలందించాడు. కథకుడుగా, విమర్శకుడుగా, 'సాహిత్య నేత్రం' లాంటి సాహిత్య పత్రికను స్థాపించిన సాహిత్య ప్రేమికుడుగా శశిశ్రీని తెలుగు పాఠకులెప్పుడూ మరచిపోలేరు. శశిశ్రీ ఈ పుస్తక రచయిత పెనుగొండ లక్ష్మీనారాయణకు అత్యంత సన్నిహితుడు. చిన్న వయసులోనే అకాల మరణం పొందిన శశిశ్రీని గురించి పెనుగొండ "శశిశ్రీ నాకు హితుడు, సన్నిహితుడు, సామ్యవాద స్వామికుడు, అభ్యుదయ రచయిత, అరసం నేత' అంటూ దుఃఖించాడు.

'తెలంగాణ విమోచన పోరాట సాహిత్యం- ఆంధ్ర అభ్యుదయ రచయితల సంఘీభావం' అన్న వ్యాసంలో 1947 నుంచి 1951 వరకు జరిగిన తెలంగాణ రైతాంగ పోరాటంలో ఆంధ్ర రచయితలు తమ రచనల ద్వారా ఆ పోరాటానికి తమ సంఘీభావం తెలిపిన ఉధృతాల్ని పెనుగొండ వివరంగా తెలియజేశాడు. '1943లో తెలుగునాట ఆవిర్భవించిన అభ్యుదయ రచయితల సంఘం, ప్రజానాట్య మండలి తెలంగాణ పోరాటంలో పోషించిన పాత్ర చారిత్రాత్మకం. సామాన్యుల నుండి అసామాన్య రచయితలు ఆవిర్భవించారు. కళాకారులు వెల్లువెత్తారు. ప్రజాసాహిత్యం, కళలు విరాజిల్లాయి' అంటాడు పెనుగొండ.

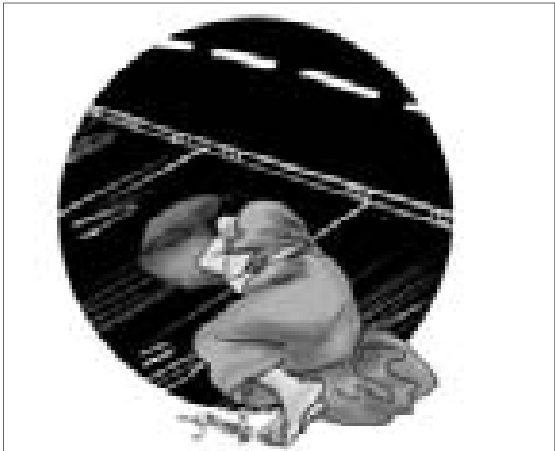
గేయాలు, జానపద కళలు మొదలైన రంగాల్లో మాత్రమే కాకుండా కథ, నవల, నాటకం మొదలైన ప్రక్రియల్లో ఆంధ్ర రచయితలు తెలంగాణా పోరాటానికి ఏ విధంగా సంఘీభావం తెలిపారో ఈ వ్యాసకర్త చెప్పాడు. బొల్లిముంత శివరామకృష్ణ రచించిన 'మృత్యుంజయులు', లక్ష్మీకాంత మోహన్ రచించిన 'సింహగర్జన', మహీధర రామమోహన్ రావు రచించిన 'ఓనమాలు', తిరునగరి రామాంజనేయులు రచించిన 'సంగం' మొదలైన నవలలు తెలంగాణా సాయుధ పోరాటాన్ని అత్యంత వాస్తవికంగా చిత్రించాయి. కథాసాహిత్యం విషయంలో గంగినేని వెంకటేశ్వరరావు రచించిన 'ఎర్రజెండాలు', తుమ్మల వెంకట్రామయ్య రచించిన 'శారద' కథలు, శారద పేరుతో నటరాజన్ రచించిన 'గెరిల్లా గోవిందు' కథ, అట్లూరి పిచ్చేశ్వరరావు రాసిన 'విముక్తి' కథలు - ఇవన్నీ తెలంగాణా పోరాటానికి నివాళులెత్తాయి. కవిత్వం విషయానికొస్తే

సోమసుందర్ రాసిన 'వజ్రాయుధం', ఆరుద్ర రాసిన 'త్వమే వాహం' మొదలైన కవితా సంపుటాలు తెలంగాణా పోరాటాన్ని చాలా అద్భుతంగా కవిత్వీకరించాయి. నాటక సాహిత్యానికొస్తే సుంకర సత్యనారాయణ, వాసిరెడ్డి భాస్కరరావు కలిసి రాసిన 'మాభూమి' నాటకం చాలా ప్రఖ్యాతి పొందింది. కొన్ని వందల సార్లు ఈ నాటకాన్ని తెలంగాణాలోని అనేక గ్రామాల్లో ప్రదర్శించారు. 1948లో అప్పటి మద్రాసు ప్రభుత్వం ఈ నాటకాన్ని నిషేధించింది. ఈ ఇద్దరు రచయితలే రచించిన 'ముందడుగు' నాటకం కూడా చాలామంది ప్రేక్షకుల అభిమానాన్ని చూరగొంది.

'భావకవుల ప్రేమగోల వైతాళికులు' అన్న వ్యాసంలో 1935లో ముద్దుకృష్ణ సంపాదకత్వంలో వెలువడిన "వైతాళికులు" కవితా సంకలనం గురించి రాసిన వ్యాసం చాలా ఆసక్తికరంగా ఉంది. ఈ సంకలనానికి 'ముద్దుకృష్ణ' సంపాదకుడైనప్పటికీ ఈ సంపుటిలో చోటుచేసుకున్న అనేక కవితల్ని ఎంపికచేసింది దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి అని చెప్పాడు పెనుగొండ. ఈ కారణం చేతనే వైతాళికుల్లోని కవితల్లో మెజారిటీ కవితలు భావకవిత్వానికి సంబంధించినవేనని పెనుగొండ సోదహరణంగా విశ్లేషించాడు. 'వైతాళికులు' మీద మరో విమర్శ గుర్రం జాషువా గారి కవిత లేకపోవడం. 'కృష్ణ శాస్త్రి భావాల మేరకు కావాలనే జాషువాతో సహా మరికొందరిని చేర్చలేదని నా అభిప్రాయం' అంటాడు పెనుగొండ.

ఇంకా ఈ పుస్తకంలో 'ప్రపంచీకరణ-తెలుగు కవిత్వం', 'తెలుగు సాహిత్య విమర్శపై సాధికార విశ్లేషణ', 'అభ్యుదయ కథాపథగామి' లాంటి ఎన్నో అభ్యుదయ సాహిత్యానికి సంబంధించిన వ్యాసాలున్నాయి. వరప్రసాద్ అన్నట్టు మరీ ముఖ్యంగా తెలుగులో వచ్చిన ప్రాంతీయ కథాసంకలనాలు, ప్రసిద్ధ కవితా సంకలనాల పరిచయ వ్యాసాలు చాలా విలువైనవి. అలాగే సాంస్కృతిక విధానంపై రాసిన వ్యాసంలో చేసిన చర్చ చాలా ప్రయోజనకరమైంది.

పెనుగొండ లక్ష్మీనారాయణ రచించిన ఈ వ్యాసాలన్నింటి లోనూ చక్కని విశ్లేషణ ఉంది. అభ్యుదయ సాహిత్యాన్ని గూర్చి ఇదివరకెవరూ చెప్పని చాలా సమాచారం ఉంది. అభ్యుదయ సాహిత్యాన్ని గూర్చి తెలుసుకోవాలన్న తపన ఉన్నవాళ్లంతా ఈ పుస్తకాన్ని తప్పకుండా చదవాలి. అభ్యుదయ సాహిత్యాన్ని గూర్చి సాధికారంగా ఇన్ని వ్యాసాలు రచించిన లక్ష్మీ నారాయణను హృదయపూర్వకంగా అభినందిస్తున్నాను.

ఫుట్ పాత్

ఏ మృగతనానికి బలయ్యిందో
ఒక అమృతనం
రోడ్డువారగా దిగులుచూపులు
అమ్మకానికి పెట్టింది!

తెల్లవారి లేతమొక్కలా ఉన్న ఆకలి
సంజ వాలేసరికి మర్రిమానులా మారి
కడుపులో పేగుల్ని పెరికేస్తుంటే
ఆకాశంలో అప్పుడే పుట్టిన చందమామ కూడా
ఆకలిపుండులా కనిపిస్తాడామెకి ...

ఏ పశుత్వానికి ఫలితమో
ఆ తల్లి ఒడిలో పసితనం
నవ నాగరికత సిగ్గుపడేలా
నవ్వుతోంది పాలనురగలా

ఆకలి, మెలకువా దొంగాటలో
క్షీణించిన రాత్రిని
వెలుగు చీపురుతో వేకువ ఊడ్చేస్తుంటే
కడుపు జోలెలో నిన్నటి పాచి ఆకలినే దాచి
ఆశని ముడివేసి
రేపట్లోకి అడుగేస్తుందామె ...

- మల్లారెడ్డి మురళీ మోహన్
88611 84899

అమృత మూర్తులు

- ఈదర శ్రీనివాసరెడ్డి

ఎదుటి వాళ్ళ తప్పుల్ని
పదేపదే ఎత్తిచూపుతూ
మనసు అద్దం నల్లగా
మనక బారిపోతుంది
అసలు మనిషి లోపలి
రూపాన్ని కళ్ళతో చూడలేక
అడ్డుగీతలు గీసుకుంటూ
తనకు తానే చెరిగిపోతుంది

పక్క వాళ్ళ పొరపాట్లను
పదే పదే వల్లె వేస్తూ
హృదయవీణ మెల్లగా
మూగ బారిపోతోంది
అసలు మనిషి లోపలి
గొంతుని వినిపించ లేక
అపశృతులకు తావిస్తూ
తనకు తానే లయ తప్పుతోంది

చుట్టూ ఉన్న వాళ్ళ దోషాలను
పదేపదే వెతికి పడుతూ
మదిగది గోడలు సన్నగా
బీటలు వారుతున్నాయి
అసలు మనిషి లోపలి
భావాలు అర్థం చేసుకోలేక
అపార్థాలకు బీజం వేస్తూ
తనకు తానే శిథిలమౌతోంది

తోటి వాళ్ళ వైఫల్యాలను

పదే పదే తప్పు పడుతూ
మెదడు పొరలు నెమ్మదిగా
మరుగున పడుతున్నాయి
అసలు మనిషి లోపలి
ఆలోచనలు అవగతం కాక
అనర్థాలకు తెర తీస్తూ
తనకు తానే దారి తప్పింది

అయిన వాళ్ల అపరాధాలు
క్షమించుకుంటూ పోతేగానీ
గుండె చెరువులో తడి
ఆరకుండా ఉంటుంది
అసలు మనిషి లోపలి
ఆంతర్యాన్ని అర్థం చేసుకుంటే
ఆప్యాయతలతో నిండిన
అమృత మూర్తులం అవుతాము!

బాల సాహిత్యకారుల బాధ్యత పెరిగింది!

- బెలగాం భీమేశ్వరరావు
99895 37835

శైశవ దశ నుంచి కౌమారదశ దాటే వరకు గల ప్రాయాన్ని బాల్యంగా భావించవచ్చు. బాల్యంలోని వివిధ స్థాయిలు పిల్లల వయస్సును బట్టి ఏర్పడతాయి. ఆయా స్థాయిలను బట్టి బాల సాహిత్యం రూపురేఖలు దాల్చుతుంది. వస్తు వైవిధ్యం పొందుతుంది. అప్పుడే బాల సాహిత్యం బాల్య దశకు మేలు చేస్తోంది.

మన తెలుగు బాల సాహిత్యాన్ని పరిశీలిస్తే నీతి కథలకు కొదవలేదు. ప్రతి తరం ఆ కథలు ఏదో ఒక సందర్భంలో తమ బాల్యదశలో వింటూనే ఉన్నారు. పెద్దలందిస్తే చదువు తూనే ఉన్నారు. ఆ సాహిత్యం వల్ల ప్రభావితులై మంచి మార్గం పట్టి ఉన్నత స్థానాలకు ఎదిగిన వారూ ఉన్నారు. అలాంటి వారి బాల్యం ఆనాడు నిష్కలమైన స్నేహానుభవాలు చుట్టూ, పెద్దల మమతానురాగాలు చుట్టూ, వ్యక్తిత్వ వికాస ప్రేరణల చుట్టూ తిరుగుతుండేది. వారి బాల్యం నల్లేరు మీద బండిలా సాఫీగా సాగి పోయేది.

మరి ఇప్పుడో? బాల్యదశ పూర్వంలా లేదు. సంక్లిష్ట పరిస్థితుల్లో చిక్కుకుంది. సమస్యల వలయంలో కొట్టుమిట్టాడు తోంది. నేటి ఆధునిక కాలంలో పిల్లలకు నీతి కథలతో పాటు వారి వారి సమస్యల మీద బాల సాహిత్యం రావలసిన అవసరం కనిపిస్తోంది. నలభై యేళ్ళ కిందటి సమాజంతో పోల్చితే ఈనాటి సమాజం సాంకేతికపరంగా, సామాజిక పరంగా, పర్యావరణపరంగా, మానసిక వికాసపరంగా ఎన్నో మార్పులకు లోనయింది. ఈ పరిణామం పెద్దల జీవితాలనే కాదు; పిల్లల జీవితాలను కూడా ప్రభావితం చేస్తోంది.

సాంకేతికపరంగా వచ్చిన మార్పులను గమనిస్తే ఆనాటి పిల్లలు అగ్గిపెట్టెలు, దారంతో టెలిఫోన్ సరదాను తీర్చుకొనే వారు. అడ్డం ద్వారా సూర్యుని కాంతిని చీకటి గదిలోకి పంపించి ఆ కాంతికి అడ్డంగా ఫిల్మ్ పెట్టి గోద మీద పడిన

బొమ్మను చూసి ఇంట్లో సినిమా చూసినంత సంబరం పిల్లలు పడేవారు! మరి నేటి పరిస్థితి టెలివిజన్, కంప్యూటర్ దశను దాటి స్ట్రాబ్టోఫోన్ దశను చేరుకుంది! పసిబిడ్డకు అమ్మ ఎంత సన్నిహితంగా ఉంటుందో స్ట్రాబ్టోఫోన్ కూడా అంతే సన్నిహితంగా ఉండే కాలం వచ్చింది. ఒక ఏడాది దాటిన పిల్లలు నేడు పెద్దలు స్ట్రాబ్టోఫోన్ను ఉపయోగించే తీరు గమనించి స్ట్రాబ్టోఫోన్ చేతిన పడగానే వేళ్ళు కదిపి ఆపరేట్ చెయ్యడం మనం చూస్తున్నాం. పిల్లల చేతిన పడిన స్ట్రాబ్టోఫోన్ను తిరిగి తీసుకోవడం అంత తేలిక కాదని మనకందరకూ అనుభవైక వేద్యమే! ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఇప్పటి పిల్లల నుంచి నూతన సాంకేతిక పరికరాలను దూరంగా ఉంచగలమా లేదా అన్నది ఎవరికి వారు ఆత్మ విమర్శ చేసుకోవలసిందే! సాంకేతిక విజ్ఞానం పదును గల కత్తిలాంటిది! కత్తితో పీక కోసుకోగలం, మనకు బలమునిచ్చే పండునూ కోసి తినగలం! ఈ రెండు పనుల్లో ఏది మంచిదో తెలియపరిచే కథలు బాలసాహిత్యంలో రావాలి! సాంకేతిక జ్ఞానం వల్ల పొందగలిగే ప్రయోజనాలు బాలసాహిత్యంలో చెప్పాలి.

ఇక సామాజికవరమైన మార్పులను గమనిస్తే గత సమాజానికి, ఆధునిక సమాజానికి హస్తా మశకాంతరం కనిపిస్తోంది. ఆనాటి సమాజం నైతిక విలువలకు పెద్దపీట వేసేది. ఈనాటి సమాజం స్వార్థ విలువలకు ప్రాధాన్యత నిస్తోంది. కౌమారదశ దాటే వరకు నాటి పిల్లలు అమాయకంగా ఉండే వారు. కాని నేటి పిల్లలు అన్ని విషయాల్లోనూ అసాధ్యులయ్యారు. ఏడెనిమిదేళ్ళ వయస్సుకే పెళ్ళి మాట ఎత్తగానే వారి ఊహలు ఎక్కడెక్కడికో విహరించే స్థాయికి వెళ్ళిపోతున్నాయి. కారణం సినిమాల్లో చిత్రీకరించిన శృంగార సన్నివేశాల ప్రభావమని వేరేగా చెప్పవలసిన అవసరం లేదు. అటువంటి ప్రమాదకరమైన ఊహలకు అడ్డుకట్ట వెయ్యవలసిన

అవసరముంది. అందుకు ఆడమగా స్నేహం ఎంత వరకుండాలి? ఏ స్థాయిలో ఉంటేనే మంచికి పరిమిత మవుతోంది? స్నేహం పరమార్థం ఏమిటి? స్నేహమెలా ఉ పయోగపడాలి? చదువుల్లో స్నేహాన్ని ఎలా వినియోగించు కోవాలి? సమాజానికి పిల్లల స్నేహం ఎలా ఉపయోగపడాలి? ఇలాంటి విషయాల మీద కథలు రావాలి.

నేడు కరోనా కంటే ప్రమాదకరమైన సమస్య పర్యావరణ సమస్య. పర్యావరణ సమస్య పట్ల ఉపేక్ష కొనసాగితే మనముండే ఈ భూగోళం దేనికీ కొరగాదని శాస్త్రవేత్తలు హెచ్చరించి ఆ ప్రమాదం నుంచి బయట పడడానికి అరవై సంవత్సరాలు గడువిచ్చారు. ఈలోగా పరిస్థితులను సరిచేసుకోకపోతే అరవై సంవత్సరాల తరువాత పంట పండడం గగనమేనట! మన వారసులు ఆకలి బాధతో అల్లాడితే అది మనకు ఆనందం కలిగించే విషయమా? లేదా అపరాధ భావనను కలిగించే విషయమా? పర్యావరణ సమస్య ఎంత తీవ్రంగా పరిణమిస్తుందో ఆలోచించండి! పర్యావరణంలో జరుగుతున్న మార్పుల వల్ల భూతాపం పెరుగుతోంది. మంచుదిబ్బలు కరిగి వరదలు సంభవిస్తున్నాయి. చర్మవ్యాధులు, కేన్సర్ లాంటి మొండి వ్యాధులు ప్రబలుతున్నాయి. అకాల వర్షాలు, తుపానులు పెచ్చుమీరుతున్నాయి. ఈ తీవ్రమైన మార్పులకు కారణాలేమిటి? ఈ కారణాలకు మానవులెంత వరకు ఆధారభూతులవుతున్నారు? ఈ విషయాల మీద పిల్లలకు అవగాహన కలిగించే బాలసాహిత్యం రావాలి.

నాటి తరానికి, నేటి తరానికి పిల్లల్లో మానసిక వికాసంలో కూడా మార్పులు చోటు చేసుకున్నాయి. పిల్లలు మైనపు ముద్ద వంటి వారని పెద్దలంటారు. మైనపు ముద్దను మనం ఎటు తిప్పితే అటు వంగుతుంది. మైనపు ముద్దతో కత్తిని చేయొచ్చు. కలాన్నీ రూపు దిద్దొచ్చు. పిల్లల గుణగుణాలపై పరిసర ప్రభావం ఉంటుంది! తల్లిదండ్రుల నడవడి పిల్లలపై ప్రభావం చూపుతుంది. తల్లిదండ్రులు ఆదర్శమైన జీవితం గడిపితే పిల్లలు కూడా ఆదర్శంగానే తయారు కావడానికి ఎక్కువ అవకాశముంటుంది. ఊర్లో గ్రంథాలయాలు, ఆట మైదానాలు, సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు జరిగే వేదికలున్నప్పుడు పిల్లలపై వాటి ప్రభావం తప్పక పడుతుంది. గ్రంథాలయాలకు పోయి పుస్తక పఠనానికి అలవాటు పడతారు. ఆట మైదానాల్లో ఆటలాడి శారీరక దారుణ్యం పొందుతారు. తద్వారా బలమైన మనసును పొందగలరు. సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలను చూసి లలిత కళలపై అభిరుచిని పెంచుకోగలుగుతారు. మానసికానందం పొంది చదువు వల్ల కలిగే ఒత్తిడిని జయించగలరు.

మానవ జీవిత దశల్లో కౌమారదశ కీలకమైనది. ఆ దశలోని ఆలోచనలే పిల్లల భవిష్యత్తును నిర్ణయిస్తాయి. నేడు కొందరు యువకుల్లో పెరుగుతున్న నేర ప్రవృత్తికి కారణం వారి కౌమారదశలో వారిని గాలిని వదిలివేయడమే అని నిర్ణయించుకుంటున్నాం. ఒకప్పుడు ఆడపిల్లలు బయటకు వెళ్లే తల్లిదండ్రులు చాలా జాగ్రత్తలు తీసుకోమని చెప్పేవారు. ఇప్పుడు ఆ జాగ్రత్తలు, హెచ్చరికలు మగపిల్లలకు కూడా చేయవలసిన అగత్యం ఏర్పడింది. కౌమారదశలోని పిల్లల్లో స్ట్రాబ్ల ఫోన్ దుర్వినియోగం జరిగితే ఎన్నో చెడు భావనలకు ఆలంబనమవుతుంది. లింగాకర్షణకు తొందర పెడుతోంది. ఆ ఉపద్రవం మంచి పిల్లలను కాపాడాలంటే తల్లిదండ్రులు మౌనం వీడాలి. చెడు భావనల వల్ల కలిగే దుష్ఫలితాల పిల్లలతో చర్చించాలి. విద్యాభ్యాసం వైపు పిల్లల మనసులను మళ్లించాలి. చక్కని విద్యాభ్యాసం చక్కని జీవితానికి పునాది కాగలదని బోధించాలి.

పూర్వం ఆడపిల్లలను ఇంటికి పరిమితం చేసేవారు. అక్షర జ్ఞానం పొందితే చాలు ఆడపిల్లకదే పదివేలు అని పెద్దలు ఆనాడు భావించేవారు. నేడు పరిస్థితులు పూర్తిగా మారి పోయాయి. సమాజానికి మగపిల్లల సేవలే కాదు; ఆడపిల్లల సేవలు కూడా అవసరమయ్యాయి. నేడు మగపిల్లలతో సమానంగా ఆడపిల్లలు నేడు చదువుకుంటున్నారు. ఉద్యోగాలు పొందడంలో మగపిల్లలతో పోటీపడుతున్నారు. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఆడపిల్లలకు ధైర్యం, చొరవ నేర్పవలసి ఉంది. ఈ దిశగా కూడా రచనలు ఆలోచించి బాలల కోసం బాల సాహిత్యం సృష్టించవలసిన అవసరం ఏర్పడింది. ఒకప్పుడు నీతికథలు, హాస్య కథలతో సరిపెట్టుకున్న బాలసాహిత్యం నేడు విస్తృత పరిధిని సంతరించుకుంది. ఒకప్పుడు వేళ్ళమీద లెక్కించదగిన రచయితలే ఉండేవారు. ఇప్పుడు రచయితల సంఖ్య పెరిగింది. పెరిగిన బాల సాహిత్య బాధ్యతను వీరంతా తమ కలాలపై మోయాలి. మూసకథలకు అలవాటు పడకుండా ఈనాటి తరం బాలలకవసరమయ్యే ఇతివృత్తాలతో సాహిత్యాన్ని సృష్టించాలి. ప్రచురణలోనూ, పంపిణీలోనూ వినూత్న పద్ధతు లను అవలంబించాలి. ఈతరం పిల్లలు ఎంతో చురుకైనవారు. తెలివైనవారు. వారిని అందిపుచ్చుకునేలా, ఆకర్షించేలా, అలరించేలా, ప్రభావితం చేసేలా కొంగొత్త బాలసాహిత్యాన్ని వెలువరించాలి. ఆ బాధ్యత ఈతరం రచయితలది, తల్లిదండ్రు లది, ప్రచురణకర్తలది. ■

ఆ... చేతులే!

సృష్టికి కళారూపాన్నిచ్చి
 సృజనకు పర్యాయపదంగా నిలిచే
 ఆ చేతులంటే నాకెంతో ఇష్టం..
 కడుపులోని కనిపించని
 అగ్నిమాపకాలను సైతం
 కాయకష్టంతో.. ఆకలి మంటలనార్చే
 ఆ చేతులకు నిత్య సలాం..
 కత్తి పట్టి విజయానికో
 వీర స్వర్గానికో దారితీసినా..
 శస్త్ర చికిత్సలతో
 అపర బ్రహ్మలకు చిరునామాలై నిలిచేవి
 ఆ చేతులే మరి..
 కలం కదలికలకు ఇంధనమై
 సమాజానికి వెలుగుజిలుగులిచ్చి
 మార్పుకు తోరణాలు కడుతూ..
 సన్మార్గ సూచికలై..
 దిశానిర్దేశనం చేసేవి అవే..
 ఒక్కోసారి ఆ.. చేతులే
 వెలగలేని అసమర్థులను వేదిక మీద కూర్చోబెట్టి
 చప్పట్లు కొడుతూ ..
 చప్పుదనానికి నిదర్శనంగా
 చేతగానితనానికి మరోరూపుగా నిలుస్తున్నాయెందుకో?
 చేతగాని వారి మెడలను
 దండలతో అలంకరిస్తూ మురిసి తరిస్తుంటాయేమిటో?
 సరిగ్గా అలాంటి దృశ్యం కంటపడినప్పుడే
 రక్తం సలసల కాగిపోతుంది
 కానీ ఏం చేస్తాం?
 ఆలోచించలేని అవయవాలు అవి..
 మకిలీ మనసు ఆధీనంలో పనిచేసే
 కట్టు బానిస కరాలవి..
 అందుకే చేతులన్నీ ఉత్తమం కావు
 చేష్టలన్నీ ఉన్నతం కాలేవు
 ఉత్తవి కూడా కొన్నంటాయని తెలుసుకున్నాక
 ముకుళిత హస్తానై మూలనున్నాను!

బతుకు నావ

ఆకలి కడుపులో
 పేగుల్ని మెలి పెట్టినప్పుడల్లా
 రేయి దుఃఖాన్ని మోస్తూ
 మేల్కొనే ఉంటుంది
 పగలంతా కష్టంతో కారి జారిన స్వేదం
 మరొక్క దళారీ జాలరీలో
 చేపై వెళ్ళిపోతుంది
 వారాలు, పండుగలు
 ఇంటి తలుపుల్ని తడుతూనే ఉంటాయి
 దొరికీ దొరకని పనులు
 చాలీ చాలని బతుకుల్ని
 దెబ్బి పొడుస్తూనే ఉంటాయి
 ఆకలి నిద్ర
 రాత్రిని వెంటాడుతుంది
 పగలు
 ఆశల సెగల అన్వేషణలో సాగుతుంది!
 దేహం గుబులు గడియారంలా
 రోజుల్ని తిప్పుతూనే ఉంటుంది
 ఒక ఉదయాన్ని ఆశగా పలకరించి
 ఆకలి మైదానంలో అలసి
 కరిగి, చేజారిన కలలు
 మరొక్క ఉదయంలో
 వెతుక్కొని బతుకు రెక్కల్ని అతికించుకొని
 బతుకు నావను ఒడ్డుకు చేర్చాలిందే...!!

- సుజాత.పి.వి.ఎల్.
 77801 53709

- మహబూబ్ బాషా చిల్లం
 95020 00415

నిర్మాణ లీతులను, సూత్రాలను వివరించే 'కవిత్వం - డిక్షన్'

- విజయలక్ష్మి పండిట్.పి

86390 61472

అతడు కవిత్వపు గిజిగాడు. అందమైన అక్షరాలను ఏర్పి కూర్చి సమతల కవితల మాలికలను అల్లుతుంటాడు. అతడో అరుదైన మానవీయ కవి. తనతో పాటు ఒక కవుల సమూహాన్ని తయారు చేయాలనే తపన ఉన్న నిరంతర కవిత్వ కృషివలుడు. పరిశోధకుడు, బోధకుడు, సీనియర్ జర్నలిస్ట్, సాహితీ పరిశీలకుడు, విమర్శకుడు, కవిత్వ వ్యక్తీకరణ విశ్లేషకుడు.. అతడు కళారత్న బిక్కి కృష్ణ. కొత్త కవులకు పాత కవులకు కవిత్వ వ్యక్తీకరణ నిర్మాణ సూత్రాలను, మెలకువలను అందుబాటులోకి తేవాలని అహోరాత్రులు కృషి చేసి వెలువరించిన అతని 'కవిత్వం - డిక్షన్' గ్రంథం అందుకు నిదర్శనం. 'కవిత్వం- డిక్షన్' కవిత్వ సౌందర్య, వ్యక్తీకరణ దర్శనం అనడంలో నాకు ఏమాత్రం సందేహం లేదు.

సోషల్ మీడియాలో ఎక్కువమంది కొత్త కవులు, పాత కవులు కవిత్వ సాహిత్య వేదికల మీదికి రావడం అతడు గమనించాడు. చాలామంది కవుల కవితలను చదివి ముందుమాటలు రాసిన బిక్కి కృష్ణ కొత్త కవులకు కవిత్వ వ్యక్తీకరణ, నిర్మాణ పద్ధతులపై సరైన మార్గదర్శకాన్ని బోధించే 'కవిత్వం- డిక్షన్'ను వివరించే కరదీపిక అవసరాన్ని గుర్తించారు. కవిత్వం రాశిలో పెరిగినంత వాసిలో పెంచడానికి అవసరమైన పుస్తక సామగ్రి, శిక్షణా కార్యక్రమాలు గ్రామీణ మండల యువ కవులకు తెలుగు భాషలో అందుబాటులో లేకపోవడం గమనించారు. ఈ నిశిత పరిశీలన 'కవిత్వం- డిక్షన్' రచనకు పురిగొల్పింది. ఇందులో 23 వ్యాసాలు ఉన్నాయి. ఇవన్నీ ఆంధ్రప్రభ సాహితీ గవాక్షంలో ప్రచురించారు. వ్యాసాలపై వచ్చిన స్పందన గమనించి 'కవిత్వం - డిక్షన్' పేర గ్రంథ ముద్రణకు పూనుకున్నారు. కవిత్వం వస్తునిర్మాణ వ్యక్తీకరణ పరిధి అపారమైనా తన లోతైన పరిశీలనా పరిధిలో కవిత్వ నిర్మాణ దక్షలైన పాశ్చాత్య అంతర్జాతీయ కవుల

లాక్షణికుల సిద్ధాంత గ్రంథాలను చదివి, పరిశీలించి పరిశోధించి రాసిన రచన 'కవిత్వం - డిక్షన్'. ఈ 152 పేజీల ఈ పుస్తకాన్ని నాలుగు వేల కాపీలు ముద్రించి వివిధ సాహిత్య సభల్లో ఉచితంగా పంచిపెట్టారు. మంచి కవులను తయారుచేయాలన్న ఆతని కుతూహలం, తపన ఎవరినైనా అబ్బురపరుస్తుంది.

ఇక బిక్కి కృష్ణ కవినీ, కవిత్వాన్ని ఏమని అన్నాడంటే...

“కవిత్వం రాయడమంటే

మానవత్వం వైపు అడుగేయడమే

మనిషిని పశుత్వం నుంచి మానవత్వం వైపు

నడిపించే ఇంద్రియ ఐంద్రజాలమే కవిత్వం” అని.

అతని దృష్టిలో కవి ఒక ఐంద్రజాలికుడు. అతని కవితాత్మక నిర్వచనం అనిర్వచనీయం. “రుషి లాంటి కవులు మాత్రమే అక్షరాల పూరేకులపై ఆత్మజలం సంప్రోక్షించి దృశ్యాలకు రంగులద్ది కవిత్వపు చిత్రపటాలను గాల్లోకెగరేయగలరు” బహుశా ఐంద్రజాలికుడు కవిగా పుట్టి ఉంటాడేమో! (బిక్కికృష్ణ 'కాలం నది ఒడ్డున' కవితా సంపుటి నుంచి)

కవి మనస్సుందన అక్షర రూపం దాల్చడమే కవిత్వం అన్న సత్యం అందరికీ తెలిసిందే! చాలామంది కవుల ప్రాథమిక నిర్వచనం కూడా అదే! కవి తాను పెరిగిన వాతావరణం, జీవితానుభవాలు ఆనంద దఃఖానుభవాతులు, తాను పరిశీలించిన సంఘటనలు, మనసును ఉత్తేజపరిచిన దృశ్యాలకు తనకు తోచిన విధంగా కవితా రూపం ఇస్తాడు. కవిత్వం ప్రాథమికంగా కవి ఆత్మకళ (శేషేంద్ర). వివిధ సందర్భాల్లో కవి ఆత్మ స్పందనకు అక్షర రూపం కవితాశిల్పంగా మారుతుంది. అది యాదృచ్ఛికంగా కవి భావం భాషారూపాన్ని దాల్చుతుంది. ఆ కవితా రూపం ఆ కవి ప్రాంతపు భాష, శైలి, వ్యక్తీకరణ నైపుణ్యాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అందుకే బిక్కి

కృష్ణ 'కవిత్వం ఆత్మకళే కాదు..... రూప కళ' అనే మొదటి శీర్షికతో 'కవిత్వం - డిక్షన్'ను మొదలు పెట్టారు.

ఈ పుస్తకంలో మొత్తం 23 శీర్షికలతో వ్యాసాలున్నాయి. ఈ శీర్షికలలోనే వస్తుతత్వాన్ని ధ్వనింపచేశారు. ఈ రచన కోసం బిక్కి కృష్ణ పడిన తపన, పరిశోధన, కష్టం ప్రస్తుతమవుతుంది. "కవిత్వం ఆత్మకళే కాదు..... రూప కళ" అన్న వ్యాసంలో కవితా నిర్మాణంలో భాషకు, వ్యక్తీకరణకు చాలా ప్రాధాన్యముందని వాడే భాష, భావ వ్యక్తీకరణకు వాడే ప్రతీకలు, ఇతర పనిముట్లు ఆ కవితకు అందమైన రూపాన్నిస్తాయని వివరించారు. తొలితరంలోని గొప్ప గొప్ప కవులు, మలితరం ఆధునిక కవులు గ్రాంథిక భాషతో విసుగెత్తి పోయి విదేశీ కాల్పనిక కవులయిన పెల్లీ, కీట్స్, వర్డ్స్ వర్త్, కాలిర్డ్స్ ఖైరన్ వంటి కాల్పనిక (Romantic) కవుల రచనలతో ప్రభావితులై తమ రచనల్లో తమదైన శైలిలో కొత్త కోణాలను, కొత్త కవితా నిర్మాణాలు ప్రవేశపెట్టారని అంటారు. శేషేంద్ర, శ్రీశ్రీ, కుందర్తి, తిలక్, ఇస్మాయిల్, మో, అజంతా... ఇప్పుడున్న కొంతమంది కవులవరకు తమదైన కవిత్వపు భాష శైలి, వ్యక్తీకరణను (అభివ్యక్తిని) సృష్టించుకున్నారుంటారు.

వచన కవితల్లో భాషకు చాలా ప్రాధాన్యముందని వివరిస్తూ కొన్ని సూచనలు చేశారు.

1. వ్యాకరణ దోషాలకన్నా వాక్యదోషాలు రాకుండా చూసుకోవాలి.
2. చక్కని భాషను, సరళమైన తెలుగు రాయడం నేర్చుకోవాలి.
3. భాషాశాస్త్రం చదవకపోయినా కనీసం సీనియర్ కవుల కవిత్వపు భాషను పరిశీలించాలి.
4. సంస్కృత పదాలు, ఇతర భాషాపదాలను అవసరమైతే తప్ప వాడకూడదు.
5. కవితల్లో వాక్యాలు సంక్లిష్టంగా, మరీ పొడుగుగా ఉండకుండా చూసుకోవాలి.
6. మాండలిక భాషను వాడినా అది సహజంగా ఉండాలి.
7. ఆయా ప్రాంతాల క్రియా పదాలను వాడవచ్చు. రావాల, రావల్ల లాంటివి.
8. కవిత్వపు భాషలో అస్పష్టతను తొలగించుకోవాలి.
9. ఇస్మాయిల్ Personificationనో, కె.శివారెడ్డి Poetic styleనో అనుకరిస్తే తెలిసిపోతుంది.
10. కవిత్వంలో బీభత్సం సృష్టించాలని, అదరగొట్టాలని cacophony భాషను ఉపయోగించరాదు. కవితా నిర్మాణాల్లో cacophony అంటే harsh wordsను ఉపయోగించడం, అలాగే poetic effect కోసం శ్రీశ్రీలా.. భేకం బాకా... ఘూకం

కేక లాంటి కవితా వాక్యాలు రాయనక్కరలేదు. వచన కవిత్వంలో శబ్దచిత్రణ కన్నా imagery, అభివ్యక్తి, నవ్యత ముఖ్యమంటారు బిక్కి కృష్ణ. "కవిత్వంలో కొత్తకోణాలు" అన్న శీర్షికలో చాలా మంది కవుల కవిత్వంలో ఆవిష్కరింపబడిన కొత్త అభివ్యక్తుల కోణాలేవో తెలుసుకునే కవితలను ఉదహరించి విశ్లేషించారు. కొత్త కవులంతా ఈ కవిత్వం లోని కొత్త కోణాలను తెలుసుకొని రాయడం అవసరం అంటారు.

కవిత్వ నిర్మాణ పద్ధతులంటే ఏమిటి? symbolic poetry లో symbol అంటే ఏమిటి? simile అంటే ఏమిటి? పద చిత్రాలు, భావ చిత్రాలు ఎలా ప్రయోగించాలి? imagery అంటే వివరించారు. మెటాఫర్లు వాడడంలో మెలకువలు తెలుసుకుంటూ కవితా నిర్మాణ రకాల గురించి తెలుసుకుని కవిత్వం రాయాలంటారు. "అనుకరణ కూడా ఒక కళ" అనే శీర్షికలో కవులకు కవిత్వం రాయడానికి ప్రేరణ, (Motivation) కావాలంటారు. ఆ ప్రేరణ కోసం 1. సూక్ష్మపరిశీలన (keen observation) 2. అనుకరణ (imitation) 3. ఊహాకల్పన (imagination) 4. సృజన (creativity).. kiic formula వంటి బట్టించుకోవాలని సూచించారు.

"కవిత్వం గిజగాడు గూడు అల్లినట్టుండాలి" అనే శీర్షికలో కొత్త కవులకు కవిత్వ రూప నిర్మాణమెలా వుండాలి, ఎలాంటి భావ చిత్రాలు, పదచిత్రాలను ఉపయోగించాలి, ఎన్నుకున్న వస్తువు (Subject), శిల్పం (Form) రూపమెలా ఉండాలని వివరిస్తూ కొన్ని జాగ్రత్తలు సూచించారు. కవితలోని భావ చిత్రాలు పాఠకుని మదిలో తిష్టవేసి పాఠకుడు ఆ కవితలో తన జీవితానుభవాలను ఏరుకుంటూ అనుభూతి చెందాలంటారు. "ఇమేజిస్ వల్లనే కవితకు ఇమేజ్" అన్న శీర్షికలో గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ తన కవిసేన మానిఫెస్టోలో సూచించినట్టు భావశిల్పానికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలంటారు. ఈనాడు కవిత్వమంటే అర్థవైచిత్రీ గానీ, శబ్దవైచిత్రీ కాదనీ, కవిత్వమంటే అనుభూతి కళ గానీ అభూత కల్పన కాదు అంటూ.. నిర్మాణ పద్ధతులనే కాదు మొత్తం 'కవిత్వ - డిక్షన్'నే మార్చేశాడంటారు బిక్కి కృష్ణ.

కవిత్వంలో రచనలో గాని సహజంగా ఒక వ్యక్తిని, వస్తువును, సందర్భాన్ని గాని సాధుశ్యమైన పోలికలతో చెప్పడాన్ని 'మెటాఫర్' అంటారు. మెటాఫర్ల వాడకంలో కవి ప్రతిభ ఆధారపడిందంటూ కొంతమంది కవుల శ్రీశ్రీ కవితలోని శబ్దం, ఇస్మాయిల్లోని నిశ్శబ్దం, నగ్నమునిలోని సూటిదనం, శేషేంద్ర కవితల్లో వాడిన మెటాఫర్లు, సిమిలీలు అతని అభివ్యక్తి నవ్యతను తెలుపుతాయని ఉదహరించారు.

“కవిత్వం కవి ఊహల విహంగాల పరుగులే కదా! ప్రతి ఊహ ఒక వ్యూహం” కావాలంటారు బిక్కి కృష్ణ. వ్యూహం అంటే రుచికరమైన భోజనం వడ్డించినట్టు కవిత్వ నిర్మాణంలో కూడా పద చిత్రాలు, ప్రతీకలతో అద్భుతమైన ఇమేజరీలతో వంట మసాలా దినుసులు వేసి పాఠకుని ఇంద్రియాలు స్పందించే విధంగా ఊహలకు రూపాన్నిచ్చి పాఠకుని మనసులో ఆ భావ చిత్రాలు అందమైన అనుభూతిని కలగజేసే విధంగా కవితను నిర్మించాలంటారు బిక్కి కృష్ణ.

ఇక కవిత్వానికి రంగులద్ది సుందరంగా వర్ణ(నా)మయం చేసేవి అల్లిగారి (allegory) అని, ‘అల్లిగారి’ కవితా నిర్మాణ పద్ధతి ఏ విధంగా కవితలకు సాగసులద్దుతుందో వివరించారు. ‘అల్లిగారి’ అంటే కవి మనసులోని నిగూఢ సందర్భాన్ని, భావాన్ని పైకి వేరొక ఉపమానం ద్వారా గాని ఒక చిన్న కథ ద్వారా గానీ వర్ణించి భావగర్భితంగా చెప్పడం. ఇది కవులు, కథకులు పైకి సూటిగా చెప్పలేని రాజకీయ, మతపర భావాలను అల్లిగారి ద్వారా వర్ణించి చెప్పడం పూర్వ కవుల నుంచి పరిపాటి. ‘అల్లిగారి’ కవితకు కథకు పదచిత్రాలను, వ్యక్తీకరణను ఇనుమడింపజేస్తుందని వివరించారు.

బిక్కి కృష్ణ కవిత్వం వస్తు సత్సంబంధాన్ని (objective correlation) వివరిస్తూ కవి తన భావంలో మానసిక స్థితిలో సంబంధమున్న వస్తు సమదాయాన్ని, సన్నివేశాన్ని చిత్రించగల గొలుసు వాక్యాలతో రాయడం ద్వారా భావాలను ఊహలను కవిత్వీకరించవచ్చంటారు. (T.S.Eliot objective correlation)ను ప్రాచుర్యంలోకి తెచ్చారని, కవి తన రచనలో కొన్ని చిత్రల ద్వారా, సన్నివేశాల ద్వారా క్రియల ద్వారా పాఠకుల్లో ఒక నిర్దిష్ట భావావేశాన్ని మేల్కల్ప వచ్చంటారు.

“కవితను వెలిగించేది మెటానమి” అనే శీర్షికలో కవితా నిర్మాణంలో ఎన్నో టెక్నికల్ డివైసెస్ (Technical devices) పాశ్చాత్య కవులు విమర్శకులు వివరించారని తొమ్మిది టెక్నికల్ డివైసెస్‌ను వివరించారు. ‘మెటానమి’కి, మెటఫర్‌కి తేడాలను వివరిస్తూ... మెటానమి అంటే ఒక ఆలోచనను, భావనకు సరితూగే ప్రతీకాత్మకంగా తెలపడం అని చెప్పారు. ఉదాహరణకు.. కవిత్వంలో కారు చక్రాన్ని సింబల్‌గా వాడితే అది మొత్తం కారుకు ప్రతీక. అయితే మెటానిమీలో కిరీటాన్ని సింబల్‌గా వాడితే అది అధికారానికి ప్రతీకగా భావిస్తారు. దీన్ని వివిధ దేశాల కవుల కవితా నిర్మాణాల్లో సోదాహరణంగా వివరించారు వ్యాసకర్త.

ఇంకో శీర్షికలో కవితకు అపోస్ట్రోఫె అన్న (apostrophe) అందమైన కవితా నిర్మాణ శైలిని వివరించారు. అపోస్ట్రోఫె అంటే కవి తన భావనను, బాధను, ఆనందాన్ని ఒక వస్తువుతో

గాని, ప్రకృతితో గాని సంభాషణ రూపంలో వ్యక్తపరచడం అని చెబుతూ కవి కవితా నిర్మాణంలో ఈస్థటిక్ బ్యూటీకి (aesthetic Beauty) ప్రాధాన్యమిస్తూ కవిత్వ పరిధి అందం, ఆనందం అని అర్థం చేసుకుని కవితలల్లాలంటారు.

కవిత్వ నిర్మాణ శైలి రకాలను వివరిస్తూ కవి ఉపయోగించే వాదనశైలి (argumentative style)... ఇది వస్తువును బట్టి ఉంటుంది. వర్ణనాత్మక శైలి (descriptive style). ఈ శైలిలో వస్తువర్ణన ప్రధానంగా ఉంటుంది. మూడోది persuasive style. ఈ శైలిలో పాఠకులను మెప్పించే విధానం ఉంటుంది. నాలుగవది కథనశైలి (narrative style). ఇది కుండుర్కికి చాలా ఇష్టమట. ఇలాంటి శైలీవిన్యాసాలు కవితకు అందాన్ని (poetic beauty) పెంచడానికపయోగపడతాయని వివరించారు. కవిత రూపనిర్మాణంలో ‘అనఘోర’ ఒక రూప నిర్మాణ కౌశలం అని వివరించారు. అనఘోర నిర్మాణంలో కొన్ని పదాలను మరల మరల ఉపయోగించడం ద్వారా ఒక రిథం (Rhythm) ప్రాస వుంటుంది. ఆ రిథమ్ వల్ల ఆ కవిత ఒక ప్రత్యేక నిర్మాణ శైలీ సౌందర్యంతో భాసిస్తుంది. కవిత్వంలో అంత్యప్రాసలు, అనఘోర నిర్మాణ శైలి ఆ కవిత శబ్దశైలిని ఇనుమడింపజేసి చదువరులను ఆకట్టుకుంటాయని శ్రీశ్రీ, సినారె కవితల శబ్ద శైలిని వివరించారు.

“కవిత్వం- డిక్షన్”లో కవితా నిర్మాణ శైలిని వివిధ కవితా నిర్మాణ పద్ధతుల పనిముట్లతో వివరించారు. చివరి చాప్టర్స్‌లో కవిత్వ ముద్రణలో ఎలాంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలో, తమ కవితలను ఎలా ప్రచారం చేసుకోవాలో నవ కవులకు వివరించారు. తెలుగులో కవిత్వ నిర్మాణ వ్యక్తీకరణ, శైలీ నిర్మాణ పద్ధతులను ఇంత కాలంకషంగా వివరించిన గ్రంథం ఇదేనని చెప్పక తప్పదు. ఇంత లోతైన పరిశోధక పటిమ, విశ్లేషణాత్మక గరిమ కొత్త కవులకు మార్గదర్శకం. ప్రతి కవికీ ఇది కవితా నిర్మాణ కరదీపిక. వివిధ దేశాల, రాష్ట్రాల కవితా నిర్మాణ పద్ధతులను, శైలీవిన్యాసాలను, మారుతున్న కాలంతో పాటు మార్పు చెందుతున్న కవితా నిర్మాణ రూపాలను, లక్షణాలను, కవులు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు, నేర్చుకోవలసిన మెలకువలను అరటిపండు వలచి నోట్లో పెట్టినట్టు బిక్కి కృష్ణ ఈ గ్రంథంలో వివరించారు. ఇది కవిత్వానికి, తెలుగు భాషా సాహిత్యానికి ఆయుస చేసిన అపురూప సేవగా చెప్పవచ్చు. పాఠశాలల్లో, కళాశాలల్లో తెలుగు కవిత్వం నిర్మాణ పద్ధతులు ఒక పాఠ్యాంశంగా ఉండాలంటే ‘కవిత్వం- డిక్షన్’ను ఒక ప్రామాణిక గ్రంథంగా తీసుకోవచ్చు.

కవితలు

నెలకోసారి

నాలోకి కొన్ని బండరాళ్ళు విసిరి
తారీఖు నన్ను
అలలు అలలుగా చెదరగొడుతుంది
దేహంలోకొక అగంతక ఉష్ణం జొరబడి
జలదరింపుతో ప్రకంపనతో
ఒక్క స్వాధీనం తప్పుతుంది

మునివేళ్ళు అనివార్యమై
హాండ్ బ్యాగ్ ను తడుముతాయి
హమ్మయ్య అన్న నిట్టూర్పు
అయ్యో అన్న నిరాశో
ఏదీ బయట పెట్టడానికి లేదు
నేను వీనస్ నుంచి వచ్చిన దాన్నేమో
అన్నీ లోలోపలే ఉగ్గబెట్టుకోవాలి

ఆ రోజుల్లో ...

విస్ఫోటనాల్ని మోస్తూ తిరుగాడాలి
రుతుస్రావాలు వెల్లవెత్తుతున్నా
నిమ్మకంగా అన్నీ అమర్చిపెట్టాలి
ఛీత్కారాలూ మూడవుట్లూ పరా మామూలే
కింది పెదవిని గాటు పెట్టుకుని
అన్నింటినీ స్వాగతించాలి
కొత్తేమీ కాదు
ఏళ్లుగా అలవాటు పడ్డ మోసమే ఇది

ఆ రోజుల్లో ...

- సాంబమూర్తి లండ

96427 32008

పొత్తికడుపు దేశంమీద

శత్రువు శూలాలతో దాడికి తెగబడతాడు

రక్తనాళాలు బద్దలై కుంభవృష్టి కురుస్తుంది

శరీరమంతా నిస్సత్తువు పురుగు పాకి

మధ్యాహ్నం ఓ గంట విశ్రాంతి కోసం

మనసు పీకుతూ ఉంటుంది

పూర్తి చేయాల్సిన పనులో ఫైల్లో

కొరడా పట్టుకు నిలబడతాయి

అమృతనంలోని

ఒకే ఒక్క అలౌకిక పులకింత కోసం

జీవితాంతం రక్తనదిలా పారుతూనే ఉంటాను!

మేల్కోకుంటే...

దేశమిప్పుడు సుప్తావస్థలో ఉంది
బలమైన అసమ్మతి మందుబిళ్ళేదో కావాలిప్పుడు
జవసత్వాలు ఊదడానికి ..

రాజ్యపు కళ్ళు మసకబారిపోయినవి
మేలిమైన సులోచనాలేవో కావాలిప్పుడు
పాలనా లోపాలు స్పష్టంగా చూపడానికి

రాజ్యాంగపు జీవిప్పుడు

రాజ్యపు సీసాలో బంధించబడి ఉంది

విడిపించు ప్రజా యుద్ధమొకటి కావాలిప్పుడు

ప్రజాస్వామ్యాన్ని పరిరక్షించుకోడానికి ...

రాజ్యం

'ఉపా' ఉరితాళ్ళు పేనుకొని ఉంది

దేశభద్రత, రాజద్రోహం మాటున

నిలదీసే, నినదించే వారి ఉసురు తీయడానికి

ఈ వరుసలో...

నిన్న స్టాన్ స్వామి

నేడు నేను కావొచ్చు.. రేపు నువ్వు కావొచ్చు

మేల్కోకుంటే .. !

- దిలీప్.వి

84640 30808

తన నిష్ఠామణిలో ...

- కవితశ్రీ

94946 96990

ఒకానొక క్షణంలో తనకేదో పూనకమొస్తుంది
 తన కళ్ళకి సముద్రం చెంచాలా కనబడుతుంది
 అరచేతిలో స్వర్గం కలగంటాడు
 అప్పుడతడు ఇసుకకి పళ్ళచ్చినట్టు
 పిల్లికి జ్వరమొచ్చినట్టు మాట్లాడతాడు
 ఇక్కడేమో కన్నతల్లి సంధికొట్టి కళ్ళు తేలేస్తుంటుంది
 అతడు తనలో ఒక ధన్వంతరి ఉన్నాడంటాడు
 ఓ పక్క ఉన్నదంతా తస్కరింపబడుతుంటుంది
 తనొక మత్స్యావతారమంటాడు
 సోమకుడి మెడలు వంచి మొత్తం కక్కిస్తానంటాడు
 నరకుని భరతం పట్టి
 బందీయైన కన్నెసిరినంతా విడిపించుకొస్తానంటాడు
 నమ్మడం ఎటూ మనకు అలవాటే
 మనం నమ్ముతాం
 మన అందరి అస్త్రాలు ఒలిచి తన చేతిలో పెడతాం
 మన వంతు మెతుకులూ ఆ శకునికే తగలేస్తాం
 అప్పటికింకా అతనికి
 తన మిత్రులెవరో శత్రువులెవరో కూడా తెలిసుండదు
 శత్రువు ఊతతోనే లేచాస్తాడు
 అతని చేసాయంతోనే నడిచాస్తాడు
 తీరా గద్దెపై కొలువు దీరాక
 తనకు ఊతమిచ్చినవాడే తన శత్రువని తెలుస్తుంది
 అప్పుడతనికి కళ్ళు బైర్లు కమ్ముతాయ్
 తను పలికిన బీరాలు గుర్తొస్తాయ్
 శత్రువుని అంతం చేస్తానని శపథం చేసాడు కదా
 సరే తలతిప్పి చూస్తాడు
 అప్పటికే జుట్టు మొత్తం శత్రువు చేతుల్లో ఉంటుంది
 శత్రువు తనని గొంతు వరకూ పాతరేసి
 అక్కడే కుర్చీలో తాపీగా కూచొని
 సిగరెట్టు వెలిగిస్తూ వికటాట్టహాసం చేస్తుంటాడు
 ఒక చేతిలో పిస్టల్ నాల్కలు కోస్తుంటుంది

ఇప్పుడతడు కదలేడు మెదలేడు
 కనీసం ఊపిరి కూడా పీల్చుకోలేడు
 ఇక అతనికి బోధివృక్షం అక్కరలేదు
 కానీ వాగ్దాన బాణాలు తనకే గుచ్చుకుంటుంటాయ్
 మోసపోయానని ఒంటరిగా మొత్తుకుంటాడు

ఇంతలోనే మళ్ళీ పరీక్ష ముంచుకొస్తుంది
 ఇక తప్పదు ఏదోవొకటి చెయ్యాల్సిందే
 ఒకసారి దాయాదిబూచి చూపించి ఉస్కా అంటాడు
 మనం మళ్ళీ ఇరగదీస్తాం
 ఇంకోసారి ఉమ్మడి శత్రుశిబిరం చేరుతాడు
 తనతో చెట్టాపట్టాలేసుకు పోజులిస్తాడు
 అక్కడ నిరసన నెత్తుబేరై పారుతుంది
 తను మాత్రం అజాత శత్రుబిరుదం తగిలించుకొస్తాడు
 మనం మళ్ళీ ఇరగదీస్తామా?
 తన పీడ విరగడ చేసుకుందామా..?
 మనం తర్కించుకుంటుంటాం
 ఈ లోగా మన కన్నతల్లికి తీరని గాయాలవుతాయ్
 విలవిలలాడుతూ గిలగిలాతన్నుకుంటూంటుంది
 అతనికేం అతగాడు ఏక నిరంజనుడు
 బుల్లిగడ్డం కాస్తా గుబురుగడ్డంగా పెంచుకొని
 గోచి ఎగ్గట్టుకుని
 తుండుగుడ్డ దుమ్ముదులిపి భుజాన వేసుకొని
 ఒకసారి దీ...ర్షంగా నిట్టూర్చి
 వట్టి చేతుల్లో ఏ పూర్వాశ్రమానికో నిప్పుమిస్తాడు
 ఇక గింజుకు చావాల్సింది ఇద్దరే.. నువ్వు నేనూ.

రాయలసీమ ప్రేమకథలు
కొన్ని కన్నీళ్లు..
కొన్ని ఆనంద బాష్పాలు ...

- ఎస్.హనుమంతరావు

88978 15656

ఒక్క సాహిత్యంలోనే కాదు; మొత్తం కళా ప్రక్రియలన్నింటి లోనూ స్థానీయతకు ప్రాంతీయతకు ఇటీవలి కాలంలో ప్రాధాన్యం పెరిగింది. బహుశా వాస్తవికతకు దగ్గర కావడానికి ఈ అంశాలు దోహదపడటం ఒక కారణం కావచ్చు. అలాగే పెరిగిన అస్తిత్వ స్పృహ మరో కారణంగా చెప్పవచ్చు. ఆధునిక తెలుగు కథ రాయలసీమ నుంచి కొంచెం ఆలస్యంగా మొదలైందని విమర్శకుల అభిప్రాయం. ఎప్పుడు మొదలైనా మిగతా తెలుగు ప్రాంతాల కథలకు రాయలసీమ కథలు ఏమాత్రం తీసిపోవని ఎప్పుడో నిరూపితమైంది.

ప్రపంచంలో ఎక్కడైనా మనుషుల అనుబంధాలు, అనుభూతులు ఒకేలా ఉంటాయి. వివిధ భాషల సాహిత్యం పరిశీలిస్తే బోధపడే విషయం ఇదే. అయితే ప్రతి సమాజానికీ, ప్రాంతానికీ కొన్ని ప్రత్యేకతలుంటాయి. ఆయా ప్రాంతాల సంస్కృతి, చరిత్ర, భౌగోళిక పరిస్థితులు ఈ ప్రత్యేకతలకు దారి తీస్తాయి. అన్ని సమాజాల్లాగానే రాయలసీమ సమాజానికి కూడా కొన్ని ప్రత్యేకతలు, పరిమితులూ ఉన్నాయి. వాటిని అక్కడి రచయితలు తమ రచనల్లో సమర్థవంతంగా ప్రతిఫలిస్తున్నారు. ముఖ్యంగా ఆ ప్రాంత కథకులు తమ కథల్లో సీమ ప్రత్యేకతలకు పట్టం కడుతున్నారు.

'Myth is nothing more than ancient gossip' అని మేధావులు అన్నా ప్రపంచవ్యాప్తంగా కొన్ని 'మిత్స్' ప్రచారంలో ఉన్నాయి. రాయలసీమ అనగానే ఫ్యాక్షన్ గొడవలు, బాంబులు, వేటకొడవళ్లు... అనుకోవడం కూడా ఇలాంటి అపోహల్లో ఒకటి. ఈ 'మిత్'ని బదాబదలు చేస్తూ ఎంతో సాహిత్యమూ, ఎన్నో పుస్తకాలూ వచ్చాయి. అలాంటి కోవలోకి వచ్చేదే ఇటీవల

వచ్చిన 'రాయలసీమ ప్రేమ కథలు' పుస్తకం. దీని సంపాదకుడు డా. ఎం.హరికిషన్.

ప్రేమ భావనను సమాజపు కొలనులో వికసించిన పద్మంలా అనుకోవచ్చు. ఆ పద్మపు రేకులే ప్రేమ కథలు. అసలు తెలుగులో ప్రేమ కథలు రావడమే తగ్గిపోయింది. ఈ కథల్ని చిన్నచూపు చూడటమే దీనికి ప్రధాన కారణం అనుకుంటాను. మన జీవితాల్లో ఒక సున్నితమైన అంశమైన ప్రేమపై కూడా కథలు రావాలని కోరుకునేవారు ఎందరో ఉన్నారు. ఈ నేపథ్యంలో రాయలసీమ ప్రేమ కథలు ఒక సంకలనంగా రావడం ఒక ఆహ్వానించతగ్గ పరిణామం.

భావ, వస్తు, ప్రాంత ఏకతా ప్రాతిపదికగా అనేక కథా సంకలనాలు వచ్చాయి, వస్తున్నాయి. ఇది ఒక రకంగా కథా ప్రక్రియకున్న ప్రజాదరణకు సూచికగా భావించవచ్చు. ఈ సంకలనంలో ఉన్న కథలన్నీ సాంప్రదాయ దృష్టికి 'ప్రేమ కథలు'గా అనిపించకపోవచ్చు. 'బాయ్ మీట్ గర్ల్' స్టోరీల కోవలోకి ఇవి రావు. ప్రేమే జీవితం కాదు. అది జీవితంలో ఒక అంశం మాత్రమే. ఈ ప్రేమ కథల్లో జీవితంలోని అనేక అంశాలు ప్రత్యక్ష, పరోక్ష ప్రస్తావనకు నోచుకున్నాయి.

రాయలసీమ ప్రేమ కథలంటే... ఆ ప్రాంత రచయితలు రాసిన కథలా? ... అవును. ఇందులో అన్ని కథలూ ఆ ప్రాంతానికి చెందిన రచయితలు రాసినవే. అంతేనా? ... చాలా వరకు ఆ ప్రాంత విశిష్టతలను నమోదు చేసిన కథలు. కొన్ని కథలు మాత్రం ఆ ప్రాంత కథకులే రాసినప్పటికీ కథ వేరే ప్రాంతంలో జరిగినవి. ఉదాహరణకు మధురాంతకం నరేంద్ర రాసిన 'వెదురు పువ్వు'ను చెప్పుకోవచ్చు.

ఈ సంకలనంలోని మొదటి కథ బండి నారాయణస్వామి రాసిన 'ఆగామి వసంతం!'. ఒక రకంగా ఇది ప్రేమ కథ కాదు. చిన్నప్పటి నుంచీ కలిసి బతికిన పార్వతి, రాజు మేనత్త మేనమామ బిడ్డలు. రాజు కంటే ఆమె పెద్ద. చదువులో కూడా అతని కంటే ముందుంటుంది. పార్వతి ఉన్నత విద్య పూర్తి చేసుకుని ఉద్యోగస్తురాలవుతుంది. అతను చదువు ఆపేసి సేద్యంలో పడతాడు. పార్వతి తన కంటే అన్ని విధాల పై స్థాయి వ్యక్తిని పెళ్లాడాలని కోరుకున్నా ఏ సంబంధమూ కుదరదు. ఆ స్థితిలో రాజుని వివాహం చేసుకోమని కోరుతుంది. రాజుకి ఆ ప్రతిపాదన అంగీకరించడానికి కొంత టైం పడుతుంది. వయసు, చదువు అతనిలో కొన్ని సందేహాలు కలిగిస్తాయి. తను సేద్యగానిగానే మిగిలిపోవడం కూడా ప్రధాన కారణమే. అయితే బాల్యం నుంచి వారి మధ్య ఉన్న అనుబంధం రీత్యా చివరికి రాజు పార్వతిని పెళ్లి చేసుకుంటాడు. ఇద్దరిదీ ఒక రకంగా పరిస్థితులకు అనుగుణంగా సర్దుబాటే. 'మొత్తానికి మేం బావున్నాం' అని కథ ముగిస్తాడు రాజు. ఈ మాటతో వారి సాంసారిక జీవితం సజావుగా సాగుతున్నట్లు సూచన చేశారు రచయిత. ఈ కథ తెలుగు నేలపై ఎక్కడైనా జరిగే అవకాశం ఉన్నదే. అయితే ఈ సంకలనంలో చోటు ఎలా లభించిందన్న ప్రశ్నకు జవాబు కథలోనే దొరుకుతుంది. కథలో ఒక చోట 'పొట్టకూటికోసం సేద్యం అనే ఊబిలోకి దిగబడిన ఒక రాయలసీమ రైతుని. ఊబి అన్నది తప్పుడు ఉపమానమేమో... ఎందుకంటే ఊబిలోని బురదలో తేమ ఉంటుంది. మా తోట బావిలో బురదపాటి తేమ కూడా లేదు' అని అంటాడు రాజు పార్వతితో. మరో చోట అతనే... 'మూడు కిలోమీటర్లు పోయి, ఆటోలో రెండు బిందెల నీళ్లు తీసుకొచ్చి ఎండిపోయిన ఏటికి గంగమ్మ పూజ చేసినారు' అంటాడు. ఇక్కడే ఇది అచ్చమైన సీమ కథని నిరూపితమవుతుంది.

పరిస్థితులు ప్రేరేపిస్తే భార్యభర్తలిద్దరూ విడాకులు తీసుకుంటారు. అయినా ఒకరినొకరు విడిచి ఉండలేరు. చట్టప్రకారం విడిపోయినా వారు కలిసే ఉంటారు. కాపురమూ చేస్తారు, పిల్లల్ని కంటారు. చట్టం దృష్టిలో వారిది ఇల్లీగల్ బంధం. ఇదే 'ఇల్లీగల్ లవ్ స్టోరీ'. రచయిత సుంకోజు దేవేంద్రాచారి. 'అసలు ప్రేమను నియంత్రించే చట్టాలున్నాయా?' అంటారు రచయిత. నియంత్రించలేవని నిరూపించే కథ. ఇందులో అసలు విలన్లు ధనం, కులం. పాలిగరి విశ్వప్రసాద్ రాసిన 'కరివేపాకు' ఒక విలక్షణమైన ప్రేమ కథ. ఈ కథలో మెర్సీ రచయిత్రి. భావుకురాలు. తను ప్రేమించిన వ్యక్తి దూరమైనా అతన్ని పిచ్చిగా ప్రేమిస్తూనే ఉంటుంది.

అతనిది బతకనేర్చినతనం. ఆమెది భావుకత. మెర్సీ అతనిపై ప్రేమతో భర్తకు దూరమై బతుకును బజారుకు తెచ్చుకుంటుంది. భద్రమైన జీవితం కోసం ప్రేమికుడు ఆమెను తప్పించుకోవాలని ప్రయత్నిస్తుంటాడు. భిన్న ధృవాలైన ఈ పాత్రల మధ్య సంఘర్షణను అద్భుతంగా పండిచారు రచయిత. హృదయమున్న ఏ పాఠకుడూ మెర్సీ పాత్రని అంత తేలిగ్గా మర్చిపోడు.

కథల్లో పరిష్కారాలు లభించినంత సులువుగా బతుకుల్లో సమస్యలకు ముగింపులు లభించవు. ఈ విషయాన్నే ప్రఖ్యాత అభ్యుదయ రచయిత సాదుం జయరాం 'కైమాక్స్ లేని కథ' ధృవపరుస్తుంది. ఈ కథలోని సిస్టర్ రజీనా పాత్ర మన మనసుల్ని మెలిపెడుతుంది. మార్నిస్టు మహిళాపాఠ్యాయుల్లో ఒకరైన ఫెడరిక్ ఏంగెల్స్ అంటాడు : 'వర్గ సమాజంలో మొదటి క్యాజువాల్టీ ప్రేమ' అని. పేదరికం రజీనాని తను ఇష్టపడ్డ వ్యక్తి నుంచి, బతుకు నుంచి దూరం చేసి, బలవంతాన మతం పంచన చేరేటట్లు చేస్తుంది. 1970లో వచ్చిన ఈ ముగింపు లేని కథకు ఇరవై ఒకటో శతాబ్దంలోనైనా అర్థవంతమైన, అందమైన కైమాక్స్ లభిస్తుందని కచ్చితంగా చెప్పలేని పరిస్థితి!

జీవితం కొట్టిన దెబ్బకి ఆ కన్నెపిల్ల కన్న కలలు కల్లలవుతాయి. కుటుంబాన్ని పోషించే తండ్రి ఉద్యోగం, ఫ్యాక్టరీ మూతపడటంతో పోయి, ఆమె బతుకు బండలవుతుంది. పరిస్థితులేమైనా ఆమె జీవితం చిన్నాభిన్నం కావడానికి కారణం ఆర్థికమే. తనని ఆరాధించిన ప్రియుడు మధ్య తరగతి గీత దాటలేదు. జీవితం నాశనమైనా, అతని మీద ఇష్టాన్ని తనని తాను అర్పించుకోవడం ద్వారా వ్యక్తపరుస్తుంది. చివరికి ఆసుపత్రిలో క్యాన్సర్ రోగిగా ప్రియుడికి తారసపడుతుంది. బతుకులో తోడు కాలేకపోయినా, ఆమె అంతిమయాత్రను నిర్వహించి తృప్తి పడతాడు ప్రియుడు. ప్రియునికి ఆమె పేరు కూడా తెలీదు. ఎప్పుడూ మల్లె మొగ్గలు కోసుకుంటూ కనిపించే ఆ అమ్మాయికి 'జాస్మిన్' అని పేరు పెట్టుకుంటాడు. ఇంతలోనే పరిమళించి అంతలోనే నేల రాల్చే మల్లె లాంటి పాత్ర జాస్మిన్. కరుణరసాత్మకంగా సాగిన ఈ కథ శీర్షిక కూడా అదే. రచయిత ఎం.హరికిషన్.

మైనార్టీ అస్తిత్వ కోణాన్ని ప్రేమకథ నేపథ్యంలో ఆవిష్కరించిన కథ వేంపల్లి షరీఫ్ 'టోపీ జబ్బార్'. జబ్బార్ అమ్ముల్ని ఇష్టపడతాడు. మత చిహ్నమైన టోపీని పెట్టుకుని ఆమెకు ఎదురుపడటానికి సిగ్గు పడుతుంటాడు. అమ్ములు మాత్రం ఆ అబ్బాయిని టోపీతోనే చూడాలని కోరుకుంటుంది. అయినా టోపీ ధరించి ఆమెకి కనిపించడానికి ఇష్టపడడు. ఏదో

న్యూనతా భావం అతని మనసులో. అది వ్యక్తిగతమైంది కాదు. సామాజికమైంది. అమ్మలు మొక్కు కోసం తిరుపతి వెళ్లి గుండు కొట్టించుకుని, అలా గుండు చేయించుకోవడం ఒక పవిత్ర కార్యంగా భావిస్తుంది. అమ్మలు ధోరణి ఆ అబ్బాయిని ఆలోచింపజేస్తుంది. సిగ్గు నుంచి బయట పడతాడు. ‘మనిషి జీవితంలో అన్ని పాఠాలపై మత ప్రభావాన్ని కొత్త కోణంలో చూపింది టీనేజ్ ప్రేమ కథ. ఒకేలాంటి విషయంపై మైనార్టీ, మెజార్టీ మతస్తుల ప్రవర్తన ఎలా ఉంటుందనే సంగతిని స్పృశించిన కథ.

పాఠకుల హృదయాలపై పన్నీరు చిలకరించి పులకరింప జేసిన ప్రేమ కథ గోపిని కరుణాకర్ ‘నిత్య కళ్యాణం పచ్చ తోరణం’. తిరుమల సత్రాల నేపథ్యంలో సాగిన ఈ కథ ‘లవ్ ఎట్ ఫస్ట్ సైట్’ మార్క్ కథ. పెళ్లిలో కాఫీలు సపై చేసే మునిరెడ్డిపై ఒక అమ్మాయి పన్నీరు జల్లుతుంది కాకతాళీ యంగా. అలా మొదలవుతుంది వారి మధ్య ప్రేమ. ఇది ఫలిం చే ప్రేమ కాదని ప్రేమికులకీ తెలుసు. పాఠకులకీ తెలుసు. పెళ్లివారు వారి ఊరుకి తరలిపోతుంటే వారితో వచ్చిన ఆ అమ్మాయి రెడ్డిపై అదే పనిగా పన్నీరు చిలకరిస్తుంది. అతని చొక్కా తడిసిపోతుంది. కన్నీళ్లతో ఆమె కళ్లు తడిసిపోతాయి. తడిసిన ఆ కళ్లని చూసి మునిరెడ్డి సంతృప్తి పడతాడు. మెరుపు తీగ మెరిసేది క్షణికమైనా దాని వెలుగు కళ్లు మిరుమిట్లు గొలుపుతుంది. చదువరుల హృదయాల్ని జలతరంగిణిలా మ్రోగించే సున్నిత ప్రేమ కథ.

పైరగాలి లాంటి హాయిని అనుభూతిని కలిగించే కలవ కొలను సదానంద కథ ‘పైరుగాలి’. ఒక జానపద గేయం లాంటి ఈ అరవైల నాటి కథ అప్పటి పరిస్థితులకు అద్దం పట్టింది. బలహీన వర్గాల్లో చదువు ప్రాధాన్యతను నొక్కి చెప్పటం మరో కోణం. ప్రేమ కథల్లో ఓ గమ్మత్తుంది. కథ చదువు తున్నప్పుడు నాయికా నాయకులతో పాఠకులు తాదాత్మ్యం చెందుతారు. కథలో ప్రేమికుల ప్రేమ ఫలిస్తే తామే జయం పొందినట్టు ఊగిపోతారు. విఫలమైతే విషాదంలో కూరుకుపోతారు. ప్యూడల్ పీడన నీడన ప్రేమ లత బతకడమే గొప్ప... అది పుష్పించడం ఒక మహా అద్భుతం. సుప్రసిద్ధ రచయిత మధురాంతకం రాజారాం గారి ‘ప్రియ బాంధవి’ ఊహించని ముగింపుతో చదువరుల మనసుకు గొప్ప ఊరటనిస్తుంది. సత్యమూర్తి, వంకజంల ప్రేమ విజయతీరాలకు చేరుకుంటుందని వారితో సహా ఎవరూ అనుకోరు. కాని రచయిత ఇచ్చిన ముగింపుతో ఆనందంతో ఉబ్బితబ్బిబ్బు అవుతారు పాఠకులు. కథ చివరిలో శ్రామిక

వర్గానికి చెందిన పాలేరు నర్సింహులు ఒక మెరుపులా మెరిసి పరితుల హృదయాల్ని దోచుకుంటాడు.

సీనియర్ అభ్యుదయ రచయిత కేతు విశ్వనాథరెడ్డి రాసిన ‘ప్రేమ రూపం’ ఒక విశిష్టమైన ప్రేమ కథ. దీనిలో నాయకి అచ్చమ్మ ప్రేమకి ఇచ్చిన నిర్వచనం మధ్య తరగతికి మింగుడు పడేది కాదు. “యిత తిండికీ, బట్టకీ మగ మనిషి చాటుకోసమే కదా?... అదేంది ఆ ప్రేమలేం సేసుకుంటాము?... వాటిని కొరుక్కుని తిని బతకలేం కదా?” అంటుంది ఆమె. ఆమె కథనే పత్రికలో రాస్తే దాన్ని చదివిన ఒక పాఠకురాలు ‘పనికిమాలిన కథ’ అని ఈసడించు కుంటుంది. ‘ప్రేమను శాసించే సూత్రాన్ని గుర్తించింది’ (అచ్చమ్మ) అని సమాధానమిస్తాడు రచయిత. బహుశా దీన్ని ప్రేమ కథగా అంగీరించరేమో చాలా మంది. అవును దీనిలో భావోద్వేగపు ప్రేమలేఖలు, స్వీట్ నథింగ్స్ లాంటి వలపు ముచ్చట్లు లేవు. ఒక్క జీవిత సత్యం తప్ప. సన్నపురెడ్డి వెంకటరెడ్డి రాసిన ‘బొగ్గుల బట్టి’ మామూలు చూపుకు ప్రేమ కథగా కనిపించదు. శారీరక అనుభవం నుంచి మొదలై, మానసికంగా మారిన కథ. ఎందరితోనే పరిచయాలున్నా, తనకు నచ్చిన వాడితోనే స్థిరపడటంతో కష్టాలు కొని తెచ్చుకుంటుంది రంగి. మగవారి సెక్సువల్ జెలసీ వల్ల అనేక ఇబ్బందులు పడ్డ ఆమె, తన భర్త మరణంతో మగవారిని పూర్తిగా దూరం పెట్టేస్తుంది. పురుష ప్రపంచం ఆమెలోని పచ్చదనాన్ని పూర్తిగా మాడ్చి, ఉత్త బొగ్గుగా మార్చివేసింది అంటాడు రచయిత.

కేఎస్వీ రాసిన ‘మనసున మల్లెలు’ కథ, కథానాయిక సునీతదే అనుకుంటాం. చివరికి అది ఆమె భర్త శంకరం కథ కూడా అని తెలుసుకుంటాం. ఆఖరి వాక్యంలో కథ ప్రాణాన్ని పెట్టాడు రచయిత. అన్నట్టు మనసున మల్లెలు కురవని మనిషంటూ ఉంటాడా లోకంలో? ‘మొలకల పున్నమి’ వేంపల్లి గంగాధర్ కడప మాండలికంలో రాసిన గ్రామీణ ప్రాంతపు ప్రేమ కథ. దబ్బు, పలుకుబడి వున్న భూస్వామి కొడుకు లొంగదీసుకోవాలని ఎంత ప్రయత్నించినా లొంగక ధైర్యంగా నిలబడిన యువతి శ్యామల. తను మనసిచ్చిన పాలేరు సాంబ చనిపోయినా, అతని కోసమే పరితపించిపోయే ఉదాత్త పాత్ర ఆమెది. కథ మధ్యలో సీమ జానపద పాటలు అలరిస్తాయి. చిన్ని వాక్యాలతో వేగంగా చదివించే కథనం దీని ప్రత్యేకత. మధురాంతకం నరేంద్ర ‘వెదురు పువ్వు’ కొంచెం మిస్టిక్ ధోరణిలో సాగిన కథ. వెదురుతో చేసిన ఒక మామూలు పువ్వు బొమ్మకి మహిమను ఆపాదించి అంటగడతాడు ఒకడు, భద్రాచలం యాత్రలో ఉన్న కథకుడికి. ఆ పువ్వు తన ప్రేమని

గెలిపిస్తుందని నమ్మిన కథకుడు ఎన్నో ఇబ్బందులు ఎదురైనా జాగ్రత్తగా దాన్ని ప్రేయసి దగ్గరికి చేర్చుతాడు. సార్థక నామధేయురాలైన ప్రేయసి చంచల దాన్ని ఒట్టి మామూలు పువ్వు బొమ్మగా తీసి పారేస్తుంది. 'సత్యా సత్యాలతోనూ నిజా నిజాలతోనూ, కల్పనా వాస్తవికతలతోనూ తయారుచేసిన బొమ్మలా బలవంతంగా విరిసిన వెదురు పువ్వు నాకేసి జాలిగా చూడసాగింది' అన్న వాక్యంతో కథని ముగిస్తారు రచయిత నరేంద్ర. కథ ఆయువుపట్టు ఉన్నది ఇక్కడే. రమణజీవి 'హృదయం' అచ్చమైన ప్రేమ కథ. తొలి యవ్వనపు ప్రేమ కథ. మంచి శైలీ, శిల్పాలతో అలరారిన కథ. మంచి అనుభూతిని కలిగించిన కథ. అస్తిత్వవాదిగా, సాహితీ విమర్శకుడిగా, 'సంసార వృక్షం' లాంటి ప్రసిద్ధి చెందిన నవలా రచయితగా ప్రఖ్యాతుడైన ఆర్.ఎస్. సుదర్శనం గారి కథ 'మధుర మీనాక్షి' కూడా ఈ సంకలనంలో చోటు చేసుకుంది. గతంలో వచ్చిన సుదర్శనం గారి కథా సంపుటి టైటిల్ కథే ఇది. పరిణితి చెందిన ఇద్దరు స్త్రీ, పురుషుల మధ్య సంభాషణ ఎంత రసవత్తరంగా ఉంటుందో ఈ కథ అనుభవంలోకి తెస్తుంది. తాత్వికత పతాక స్థాయికి చేరుకున్న ఈ కథ మేఘో పారకుల్ని ఆకట్టుకుంటుంది.

అభ్యుదయ రచయిత సింగమనేని నారాయణ గారి 'నీకూ నాకు మధ్య నిశీధి' ఒక హుందాగా సాగిన కథ. ఇందులో సుధ పాత్ర చాలా పరిణితిని ప్రదర్శిస్తూ, గురజాడ పాత్రలా మెరుస్తుంటుంది. కథానాయకుని పట్ల మక్కువ ఉన్నా, వాస్తవ దృష్టితో అతన్ని వారించడమే కాకుండా ఊహాలోకం నుంచి నేలకి దించుతుంది. కథా శీర్షికలోని 'నిశీధి' సామాజిక పరిస్థితులకు ప్రతీకగా రచయిత భావించారనిపిస్తుంది. 'గజల్' అంటే ప్రేమ సంభాషణ అని అర్థం. యామినీ సరస్వతి కథ 'పదబంధరం'ని చదువుతుంటే ఆ మాట గుర్తుకొచ్చింది. ఆచార్య చాలామంది మగవాళ్లలాగానే భార్యలోని పాండిత్యాన్ని రసికతను, చమత్కారతను పట్టించుకోడు. ఫలితంగా ఒక సంభ్రమాశ్చర్యాలకు లోను చేసే ఒక వింత అనుభవాన్ని పొందుతాడు. మానసిక శాస్త్రంలో ఫాంటసీల ప్రస్తావన ఉంటుంది. ఈ విషయాన్ని మరో రకంగా చర్చించిన కథ. 'ఎలాగైతేనేం ఎవరికి వాళ్లం తృప్తిపడ్డాం' అంటుంది ఆచార్య భార్య శ్రీవిద్య. కథలో రచయిత 'రసికత నిరసించదగింది కాదు. అది సంస్కృతికి గుర్తు. జాతి జీవనానికి లక్షణం. మనిషి ఔన్నత్యానికి చిహ్నం' అని అంటారు. ఈ కథలో గట్టు దాటకుండానే రాసకవ్యం సాధించారు భార్యా భర్తలిరువురు.

ఇవన్నీ ప్రేమ కథలే అయినా... 'ప్రేమ పవిత్రం' లాంటి

కొడవళ్లు

ఇంతకీ ..

నాకు తెలియక అడుగుతాను బావ్ ..!

ఈ దేశంలో

గాలి పీలిస్తే నేరమా?

గంజాయి పీలిస్తే నేరమా?

ఈ దేశానికి

మనిషి గావాలా?

మందిరం గావాలా?

ఈ దేశానికి ..

హితం గావాలా?

మతం గావాలా?

ఈ దేశపు నడుల్లో పారేది

నీరా? కన్నీరా?

కాళ్ల కింద నేల ..

కష్టజీవిదా? కార్పొరేట్లదా?

ఇంతకీ దేశాన్నేలేది

ఓటా? నోటా?

అసలింతకీ దేశానికి

స్వతంత్రమొచ్చినట్టా? రానట్టా?

'ఎవడ్రా ..

ఇన్ని కొడవళ్లు విసురుతున్నాడు?

వాడు కచ్చితంగా రాజద్రోహే ..!

- సిరికి స్వామినాయుడు

భావ వాద ధోరణిలో సాగేవి కావు ఈ కథలు. వస్తువేదైనా కథ నేల మీద నడిచినంత వరకు విలువైనదే! ప్రేమ ఒక నెపం. జీవితమే గీటురాయి వీటికి. ఆ పరిక్షలో నెగ్గి మెరిసిన కథలివి. పాత, కొత్త తరం వారు రాసిన ఈ కథలు ఈ తరం పాఠకులను ఆకట్టుకుంటాయని భావిద్దాం. ■

ఊరిమర్లు

- మారుతి పారోహితం

94402 05303

ఫోన్ ఎత్తుతా “సెప్పురా! ఈరన్నా” అంటి.
 “సా! యాడుండావు?” అన్య.
 “కర్నూల్ల. ఇంట్ల ఉండాను. సెప్పు రా! ”
 “సా! తమ్మల వేంకటేశు తీరిపాయ”
 “ఎప్పుడు?” అంటి తత్తర పడుకుంటా.
 “ఈ పొద్దు యాగజాము నాలుగున్నర గంటలకి అంట! సా”
 “అవునా? అనుకున్నంతా ఆయగాదప్పా! ఆయప్ప పెండ్లాంకి సెప్పి పంపిచ్చి ఉండారా?”
 “వాళ్ళు ఊర్లోనే ఉండారు. నాల్గు దినాలైతాది వాల్లోచ్చి. మనిసి అపూటం పాలు మారిండ్య కదా! సూసేకి వోచ్చిండ్రి. ఇంగ మనిసి ద్యాసల లేడని ఈడనే ఉండిరి.”
 “మన్నేప్పుడు సేస్తారంట?”
 “ఇంగ వొచ్చేటోల్లు ఎవరూ లేరు గదా? మట్టిసేసేకి రడి సేస్తుండారు. తమ్మల ఎంకటేశు ఇంటికాడికి పోయింటి. ఊర్ల మంది ఈయప్పంటే సామికి శానా మరులు గదా! ఒగసారి సామికి పోసు సెయ్యి వొస్తాడేమో అనిరి. దానికే పోసు సేస్తి”
 “రాలేసుల్యా యారీ. నాను ఆయప్పని సూసి తట్టకలేను. దినుము నాడు వొస్తానుల్యా లే” అనుకొంటా “మన్ను సేసేకి దుడ్లు ఎమన్నా అవుసరం ఏమో కనుక్కో రా!” అంటి.
 “నీకి పోసు చేసేకి ముండు ఎంకటేశు పెండ్లాముని అడిగితిని. ఆయమ్మ మట్టి కర్చులకి వుండావిల్యా.. యావొద్దు అన్య” అనే ఈరన్న.
 “సర్వ్యా. దినుము నాడు సూద్దాంల్యా. మద్దల నాను వూరి కొస్తాల్యా! అప్పుడు సూద్దాం” అంటి.
 పోసు కట్ చేస్తి. మనసు అదోరకంగా అయిపోయా. కాళ్ళు సేతులు ఆడల్యా. సోఫాల కూలబడి పోతిని. పోయిన నెల వూర్లో ఉరుసుకి పోయింటే నాత కలిసి “నాను సచ్చెంతవరకి నా సేయ

ఇడుసొద్దప్పా” అన్న ఎంకటేశు మాటలే గుర్తుకి వొస్తుండాయి.
 “ఈ మనిసి నా సేయి ఇడిసిపెట్టి పోయే కదప్పా!” అనుకొంటా ఉంటే కండ్లల్ల నీళ్ళు వొచ్చ్య.
 నాను ఐదో తరగతి సదువుతూ వున్నప్పుడు, తమ్మల ఎంకటేశు కు అప్పటికి పంతొమ్మిది లేదా ఇరవై ఏండ్లు వుంటాయి. తమ్మల అమరప్ప, రామలింగమ్మలకి ఇద్దరు కొడుకులు, ఒక బిడ్డ. బిడ్డ అంబమ్మని గంజిల్లకి ఇచ్చిండ్రి. ఇద్దరు కొడుకుల్ల పెద్దాయప్ప పేరు మల్లేసు, సిన్నోడే ఎంకటేశు. జాలవాడి నుండి తమ్మల బీమన్న బిడ్డ ఈరమ్మని తన కొడుకు ఎంకటేశుకి సేసుకొనె అమరప్ప. గిడ్డయ్య సామి గుడిల మావూరు తమ్మలోల్లు కనువు వూడిసేది, మా నాయన వూజకి పొతే వూజా సామాను తోమిచ్చేది, పూలు కట్టేది, పెండ్లిండ్లకి బాసింగాలు కట్టి ఇచ్చేది, ఉర్ల తమల పాకులు అమ్మేది, ఎవరన్న ఆకు వూజ చేపిస్తే ఆకులు ఆకుల సట్టానికి ఎక్కిచ్చేది సేస్తుండిరి. మావూరు తమ్మలోల్లు గిడ్డయ్య గుడికి ఈ పనులు సేస్తున్నందుకి నాలుగు ఎకరాల మాన్యం ఇచ్చిండ్రి. రెండెకరాలు ఎంకటేశు బాగానికి, రెండెక రాలు మల్లేసు బాగానికి వొచ్చిండ్య. ఒకేడు ఎంకటేశు, ఒకేడు మల్లేసు గుడిల పని సేస్తుండి.
 మా రాయలసీమ జిల్లాల్ల తమ్మలోల్లు అడాడ వుండారు. నంద్యాల కెళ్ళి జంద్యం ఏసుకొని బాపనోల్ల మాదిరి మంత్రాలు సదువుకొంటా గుడిల వూజారులుగా సేస్తుండారు. కాని మా పచ్చిమం తుక్కు (వైపు) గొంతుల లింగం ఏసుకొని గుడిల బాపనయ్య సేయ్యి కింద ఉంటారు. వూజ సేపిచ్చినోల్లు రూపాయో రెండుపాయలో ఇస్తే తీసుకుంటారు. దేవుని మాన్యం సాగు సేసుకొంటారు. గుడిల డోలు కూడా వాయిస్తారు. మావూరు తమ్మలోల్లు డోలు వాయింఛుకొంటా సంక్రాంతి బిచ్చానికి కూడా వొస్తుండి. గుడిల మా నాయన వీళ్ళని లోపల గుడిలోకి రానిస్తా

లేకుండు. కొంచెం తక్కువగా సూస్తుండు. అయితే మా నాయన గూడా తలా పాపం తిలా పిడికెడు అన్నట్ల తనకి పెండ్లిండ్ల సీజనుల దచ్చినలు బాగా వొస్తే దాండ్ల కొంచెం వీల్లకి ఇస్తుండు. బాపనోల్లకే గాకుండా తమ్మలోల్లకి కూడా బియ్యం, బ్యాల్లు ఇయ్యల అని ఇప్పిస్తుండు. మా నాయన ఈల్లని బాగా సూసుకొంటుండు కాబట్టి తక్కువగా సూసినా పట్టిచ్చుకోకుండ్రి. కాని యీళ్ళకి ఊర్ల సామోల్లని బాగా మర్యాద ఇస్తుండ్రి. బయటి మర్యాద కోసం, గుడిల తక్కువగా సూడబడటాన్ని భరిస్తుండ్రి. బయట అందరూ సామోల్లని ఇచ్చే మర్యాదే ఈల్ల కొంప ముంచు తుండు. ఆ నాలుగు ఎకరాల్లో పండే పంటతో కుటుంబం ఏమి గడుస్తాది? గుడిల ఆదాయం కూడా అమాసకి పున్నానికి రూపాయో రెండు పాయలో! కూలి పోదాం అంటే ఎవరూ పిలస్త లేకుండ్రి. మీ సామోల్లతో పని సేపిచ్చుకొంటే మాకి పాపం అంటా ఉండ్రి. దానికే తంబల అమరపు హోటలు పెట్టిండు. ఆరుతడి సేను కదా! వానాకాలం వాసకి, ఎండాకాలం కాల్వ నీల్లత రెండు పంటలు పండుతుండు. ఎంకటేసుకి పెండ్లి అయినంక అన్నదమ్ము లు ఇద్దరూ ఏర్పాలు పోయిరి. అమరపు మల్లేసుకు పాత ఇల్లు, ఎంకటేసుకి కొత్తిల్లు ఇచ్చు. అమరపు, లింగమ్మ మాత్రం పెద్ద కొడుకు ఇంటికి వారసపురం (వార పాగా) ఏసుకొని హోటలు అల్లే నడుపుకుంటా బతుకుతా ఉండిరి.

మన తమ్ముల ఎంకటేసు మాకి ఒక హీరో అప్పటికి. సేను పండినా, పండకుండినా, గుడిల ఆదాయం వుండినా ఉండక పోయినా, సంక్రాంతి గింజలు వొచ్చినా రాకపోయినా, ఎప్పుడు నగుకుంటా, కువ్వాడం సేసుకొంటా, తెల్ల అంగీ, తెల్ల అడ్డపంచ, టువాలు ఏసుకొని పెండ్లి కొడుకు మాదిరి తిరుగుతా వుండు. సేన్ల ఎండకి గెలం కొట్టిన ఎంకటేసుకు, మాపుసారి గుడి కట్టకాడ కనపడే ఎంకటేసుకి నక్కకి నాగలోకానికి ఉన్నంత తేడా ఉంటుండు. పది తలకాయిల రావణాసురిడి గాలి పటాకి సేసి యారకపండగ నాడు (ఏరువాక పూర్ణిమ) ఎంకటేసు ఎగిరేస్తే ఊరూరు వొచ్చి సూస్తుండు. యారక పండగ నాడు మాపుసారి ఎద్దులకి పారాటం (పరుగు పందెం) పెడుతుండ్రి. మామిడి త్వారణం ఎంకటేసు ఎద్దులే తెంచాల అనేతట్ల ఎద్దుల్ని రడీ సేస్తుండు. పండగ నాడు వాట్ల కొమ్ములకి వొన్నె (రంగు) కొడుతుండు. గెర్రసబ్బుత (నిరాలా బార్ సోప్) నున్నగా పై కడుగుతుండు. అవి మల్లెపూల మాదిరి తెల్లగా మెరుస్తా వుండు. ఉల్లిగడ్డని సగానికి కత్తిరించి, వాటిత డిజైను సేసి ఎద్దుల పైమీద (శరీరం మీద) వన్నెతో అద్దతా వుండు. ఆ ఎద్దులు అ సోకులు సేపిచ్చుకొని ఊర్ల మామాదిరి వుండే ఎద్దులు యాడుండా? అనేటట్ల గర్వంగా మా తుక్కు సూస్తా వుండు. మాపుసారి (సాయంత్రం) ఎద్దులని లింగాల గుడికాటికి తోలుక పోయి

ఆడనుండి బడి దగ్గర కట్టిన మామిడి త్వారణం కాటికి ఉ రికిచ్చుకొని (పారువేట) వొస్తుండ్రి. తమ్ములి ఎంకటేసు తన ఎద్దులని ఉరికిచ్చుకొని వొస్తుండు. “లే రామ” అనుకొంటా, కెక్కున కేకలు పెట్టుకుంటా, సెలకాలత (చెర్నాకోలు) అదిలిచ్చుకుంటా, ఎద్దులెనకాల ఉరుక్కుంటా వొస్తుండు. ఐదేండ్లల మూడేండ్లు ఎంకటేసు ఎద్దులే గెలుస్తుండు. ఎద్దులు తోరణం తెంపినాక, రాత్రికి వాటిని ఊరంతా మెరిపిస్తా ఉండు. ఎద్దుల కొమ్ములకి రిబ్బున్న సుడుతుండు. కొమ్ములకి జడకుచ్చులు కడుతుండు. తన పెండ్లప్పుడు పెండ్లాముకి కొనిచ్చిన పెద్ద చీరల్ని (పట్టు చీరలు) రెండు ఎద్దుల మీద కప్పుతుండు. బోయ గిడ్డపు పెట్రోమాక్స్ లైట్లు అంటిస్తుండు. మాదిగి బజారి, కర్రెన్న, దుబ్బున్న లు తప్పెడలు “కనకనక... జ్జేజ్జేనకన కన... అనిపిస్తుండిరి. ఈడిగ బీమన్న సారాయి అంగడిల తలాకి మూడు గ్లాసులు సారాయి తాగేకి సీటి రాసిచ్చి ఉంటాడు గదా. ఆ ఊపు అట్లా వొస్తాది మరి. ఎంకటేసుకి బోయ గిడ్డపు, కురువ గిడ్డయ్య న్యాస్తులు (స్నేహితులు). ఈయప్పొల్లు గూడా నాలుగు గలాసులు ఏసుకొం టుండ్రి. ఇంగ సూస్కీ నా సామి రంగా.. ఒక తుక్కు తప్పెట్లు ... ఇంగో తుక్కు ఈయప్పొల్ల ఎగుర్లాట.. ఊరంతా సుట్టి వొచ్చేతలకి అర్ధరాత్రి అయితుండు. అదింత రెండెకరాల సేనుకే రెండు ఎద్దులు సాకుతా కుశాలుగా ఉంటుండు.

ఉరుసుకి ద్రామా కడితే ఎంకటేసుకి కిట్టని ఏనుము రిజర్వేసను మరి. కర్నూలు నుంచి రజనీబాయిని పిలిపిస్తుండ్రి. మాకంతా ఆయమ్మ బూలోక రంభ. ఆయమ్మతో డ్యాన్సు సేసేకి ఆయమ్మని తీసుకొచ్చేకి అయ్యే కర్నూ అంతా తానె పెట్టుకుంటుండు. ఉర్ల ఒక ఉరుసు గాని, దసరా నాడు బచ్చాలకి పూర్ణం రుట్టిచేకి గుండురాయి కాడకాని, దసర పండగనాడు జమ్మి సెట్టుకి పొయ్యేదాన్ల గాని, పీర్ల పండగనాడు సావుసేను తొక్కేకాడగానీ, ద్యావరనాడు మారెమ్మ గుడికాడగాని, ఉరుసునాడు ఆడే ద్రామా కాడ గాని, కాసిమప్ప దరగకి రంగు అంటిచ్చేకాడ గానీ, ఉ గాది కరిపండగ నాడు ఆడే రంగులాట కాడగానీ, యాడన్న గాని ఎంకటేసు ఉండాల్సిందే! మా ఊర్ల సంబరాలు ఎంకటేసు లేకుండా జరిగేవే కాదు సూడప్పా! ఎంకటేసుకు నానంటే శానా అభిమానము! ద్రామా కాడ తెర ఎనకాల వాళ్ళు మేకప్ ఎసుకోనేతాకి నన్ని రానిస్తుండు. ద్రామాల డైలాగులు మరిస్తే తెర ఎనకాల ఉండి బుక్కుల డైలాగులు సదివి అందిస్తుంటి. ఎద్దులు మేరిపిచ్చేకాడ ఒక ఎద్దు తలుగు (తాడు) నాకు పట్టిస్తుండు. పటాకి (గాలి పటము) ఎగిరేస్తే తాడు నన్నే పట్టుకోమంటుండు. దానికే నాకి కూడా ఎంకటేసు అంటే శానా అభిమానం ఉండు. ఎంకటేసుకు కొడుకు వుడితే ఆయప్ప పడిన కుశాలు అంతా ఇంతా కాదుల్యా! కొడుక్కి పేరు పెట్టెకి ఊరంతా

పిలిసి సక్కెర బువ్వ పెట్టిచ్చు.

ఇంత సంతోసంగా ఉన్న మావూర్ల సిన్నగా దుక్కం మొదులాయ. ఏంటికప్పా? అంటే మా వూరు కాలవకి నీళ్ళు వచ్చేది తగ్గిపోయి. తుంగబద్ర డ్యాంల వూడు (Silt) పేరుకొని నీళ్ళు తగ్గవ్వ అని కొంతమంది అంటుంది. అవ్వ వాడికింది తాత మలతాడుకి సరిపాయ అన్నట్లు వుంటుంద్య పండే పంట. ఇంకొంత మంది గుంటూరులో కర్నూటకంల బూములు గుత్తకు తీసుకొని పెద్ద కాలవకి గాలి పైపులు ఏసి నీళ్ళు దొంగులు కుంటుండారు దానికే మనకి నీళ్ళు వస్తే లేవు అని అంటుంది. ఎప్పుడైతే నీళ్ళు బందు ఆయనో మావూర్ల గూడ ఆనందం బందు అయిపోయి! గిడ్డయ్య గుడికి వచ్చే వోళ్ళు తగ్గిరి. వచ్చినా రూపాయి రెండు రూపాయిలు ఇచ్చేది లేకపోయి. కట్టేకి పూలు లేవు, బాసింగాలు లేవు. ఆకుల పూజ చేపిచ్చేవాల్లే లేరు. మా నాయన పూజారి కదా! మా పరిస్థితి కూడా దిగజారి పోయి. మా మాన్యం సేను కూడా పాడు అయిపోయి. కల్లాల కాడ గింజలోచ్చేది ఆగిపోయి. సంక్రాంతి పండగ నాడు గింజలకి ఎంకటేసు, మల్లెను ఊరంతా తిరిగినా పిడికెడు గింజలు వచ్చేది కష్టం అయిపోయి. దినదిన గండం, సూరేండ్లు ఆయుస్సు అనేతట్లాయ అందరి బతుకులు. తాను కాయాసత (ఇష్టంగా) సూసుకున్న ఎద్దుల్ని మేత ల్యాక ఎమ్మనూరు సంతల అమ్మి వచ్చే. ఎద్దుల్ని అమ్మినంక ఆయప్ప ఒక నెలదినాలు మనిసి కాలేకపోయి.

తమ్మల ఎంకటేసు పెండ్లాము ఈరమ్మది పుట్టిల్లు జాలవాడి అని సెప్పింటి కదా! ఆ యమ్మ ఎంకటేసుని 'జాలవాడికి పోదాం, ఆడనే హెంటులు పెట్టుకుందాం.. ఈడ ఇంగ బతికేది కష్టంగా ఉండాది' అన్య. ఎంకటేసు సుతారమూ ఒప్పుకొనే ఒప్పుకోల్వ.

“గిడ్డయ్య గుడి ఇడిసి పెట్టి, ఆసేను ఇడిసిపెట్టి యాటికి వచ్చేకి లేను. సేను బీడు పెట్టాల్నా? ఇన్ని దినాలు మనల్ని ఆసేను తల్లి మాదిరి సాకిందాది. ఇయ్యాల అట్లాంటి సేనుని ఇడిసి యాటికి పోతావు? కాలం అన్నంక ఇట్లా అట్లా అయితా ఉంటాది. ఓపిక పట్టల్ల” అన్య.

ఆయమ్మ ఒప్పుకోల్వ. “యాటికని ఓపిక పట్టేది? మూడేండ్లు ఆయ! సుక్కనీల్లు కాల్యల రాల్య! వొగ వానా రాకపోయి! మన పిలగాడి బవినత్తు అన్నా సూడల్లా కదా?” అన్య.

“పానం పోయినా వూరు ఇడిసేది ల్యా. నువ్వు యాడన్నా సావు” అన్య ఎంకటేసు.

ఈరమ్మ తన తండ్రిని పిలిపిచ్చి పంచాయితీ పెట్టిచ్చు. ఎంకటేసు ఎప్పుడు సెప్పినా ఇనేది లేదని, ఉరు, సేను, గిడ్డయ్య గుడిని ఇడిసేదే లేదని తెగేసి సేవ్య.

ఈరమ్మ “పిల్లగాని కోసమన్న మనం వూరు మర్లు ఇడనల్ల” అన్య.

“అయితే నువ్వు బో! నాను రాను” అన్య.

ఈరమ్మ తండ్రి ఎంట పిలగానికోసమని జాలవాడికి పోయి. అప్పుడు ఆయమ్మ కడుపుత ఉండ్య.

తమ్మల బీమన్న కూడా “దినాలు గడిస్తే వాడే నిదానంగా జాలవాడికి వస్తాడు ల్యా. గుద్ద కాలితే గుర్రం ఒరిగిడి తింటాది” అని బిడ్డని జాలవాడికి పిల్లకపోయి హెంటులు పెట్టిచ్చ.

జాలవాడికి పోయినంక నాలుగు నెలలకి ఈరమ్మ ఇంగో కొడుకును కన్య. ఆ పొద్దుట్టించి ఈరమ్మ పోయిందే మొదులు ఎంకటేసు యానాడు జాలవాడికి పోల్వ. ఆయమ్మ, ఇద్దురు కొడుకులు యాడాదికి ఒకటి రెండు సార్లు వచ్చి పోతుంది. ఎంకటేసు కొడుకు ఈరేసు సేతికి వచ్చు. ఈరమ్మ వాళ్ళ తుక్కు సంబందమే కొడుక్కి సూన్య. ఎంకటేసు కొడుకు పెండ్లి వినయంల జోక్యం సేసుకోల్వ. కాని ‘పెండ్లి మాత్రం గువ్వలదొడ్డిల సేద్దాం’ అన్య.

“పెండ్లి కూతురోల్లె పెండ్లి సేసి ఇస్తుండారు. వాళ్ళ వూర్ల సేసిస్తారు గాని మనూర్ల ఎంటికి సేస్తారు?” అని అన్య ఆయమ్మ.

“అయితే మీరే సేసుకోండి సక్కని పెండ్లి. నాను వచ్చేకి లేను” అని అలిగి పెండ్లికి పోల్వ.

ఊరు ఆయప్పకి మర్లు మందు పెట్టేద్య అని ఈరమ్మ ఆడిపోసు కున్య. ఎంకటేసు ఊర్ల ఒక్కడే ఉంటుంద్య. ఉర్ల పరిస్థితి బాగా లేనందుకి మాము కూడా వూరు ఇడిసి ఎమ్మనూరు సేరితిమి. మాము ఊరు ఇడిసేతప్పుడు ఎంకటేసును సూసి మా నాయన, మా నాయిన్ని సూసి ఎంకటేసు ఏడిసిడిసిరి.

“ఒర్యా! ఎంకటేసు ఈడవుండేకి మాశాత కాకుండాదిరా. నీయంత దైర్వ్యం మాకిలేదురా! మాం టొనుకి పోతుండాము. నువ్వు కూడా ఆలోచన సేయ్యి. ఆపిల్ల ఈరమ్మొక్కటే ఆవూర్ల పిల్లలని కట్టుకొని ఏమి తిప్పలు పడుతుండాదో ఏమో! నా మాట ఇని ఈరమ్మతాకి పోరా” అన్య.

“సామీ అందరూ ఊరిడిస్తే గిడ్డయ్య సామి ఎట్లా? సేద్యం ఎట్లా? ఎవురో ఒగరుండల్ల” అని ఓ! అని ఏడ్చుకుంటా మా కుటుంబాన్ని సాగనంప్య. మా నాయన సేయి పట్టుకొని ఎంకటేసు ఏడుస్తుంటే వూరూరే ఏడిన్య. మా బండి ఎనకాలే వూరు పొలిమేర కాడికి సాగనంపనీక్క వచ్చు.

మానాయన “ఇంగ ఉండురా ఎంకటేసా! శానా దూరము వొస్తేవి” అన్య .

మాము కనుమరుగు అయ్యేంతసేపు మాతుక్కు సూసుకుంటా సెల్లత (టవల్) కండ్లు తూడుసుకొంటా మా బండికల్ల సూసు కుంటా నిలబడింది నాకి ఇప్పటికీ గుర్తు ఉండాది. మా దరిద్రం మమ్మల్ని ఊరుమీద మర్లును వొదులు కోనేతట్లు సేన్య.

జీవితంల నిలదొక్కు కొనేకి మాము సేసే పోరాటంల పడి మా ఊరిని, ఎంకటేసుని మరిసిమి. అమాసకి, పున్నానికి ఊరి ఇసయాల తెలుస్తుండినా సేసేది ఏమీ లేదు కాబట్టి పట్టిచ్చుకొంటా ఉండల్యా. నాకీ ఉద్యోగం వచ్చేకి పదైదు ఏండ్లు పట్ట్య. మా ఇంట్ల అందరమూ ఉద్యోగాల్లోన కుదురుకుంటిమి. ఎప్పుడైతే కొంచం దుడ్లపరంగా నిలదొక్కుకున్నానో సిన్నగా ఊరు గురించి ఆలోచన వచ్చ్య. ఒగనాడు ఊరికి పోతిని. ఉర్ల అంతా ముసిలోకు ప్పి. సన్న పిల్లోళ్ళు మాత్రమే ఉండారు. అందరూ సుగ్గి కొస్రం (వలస) గుంటూరుకి, బెంగులూరికి, బొంబాయికి పోయ్యే అని సెప్పిరి. తమ్మలి ఎంకటేసుని నా కండ్లు ఎతుకుతుండాయి. కురువ గిడ్డయ్య కొడుకు ఈరన్న గాడిని అడిగితి “ఎంకటేసు యాడ ఉండాడు” అని.

“పిలుసుకోస్తా ఉండు సా!” అని వాడు గుడిపక్కనుండే ఎంకటేసు ఇంటితుక్కు పారు.

పది నిమిషాలకి ఒక బక్కు మనిసిని ఎంటపెట్టుకొని వచ్చ్య. గడ్డం మీసాలు కలిసి పోయిండాయి. ఏసుకొన్న బట్టలు మాసి పోయి ఉండాయి. ముక్కుల నీళ్ళు కారుతా ఉండాయి. తలకి నూనె ల్యాక ఎంటికలు సింపిరి జుట్టు మాదిరి ఉండది. కండ్లు ఎర్రగా ఉబ్బుకొని ఉండాయి. నన్ను సూసి పలకరిచ్చేట్లు నగ్య. గుట్టా అలవాటు ఉండదేమో! నోట్ల పండ్లు బాగా గార పట్టి ఉండాయి.

రెండు సేతులు ఎత్తి నమస్కారం పెట్టుకుంటా “బాగుండావా అనిమేసప్పా” అన్య. నాను పోల్చుకోలేక పోతిని.

ఈరిగాడు “తమ్మల ఎంకటేసు కదా సా” అన్య.

ఎట్లాటోడు ఎట్లా అయిపోయేద్య కదా అనుకొంటి. నాను ఐదోతరగతి సదువుతున్నప్పుడు ఉన్న ఎంకటేసుకు, ఈ ఎంకటేసుకు పోలికనే లేదు. తెల్లగా మల్లెపూల మాదిరి ఉండే బట్టలు ఏసుకొని, నున్నంగా గడ్డం గీసుకొని పెండ్లికొడుకు మాదిరి ఉండే ఆ ఎంకటేసుకు, ఇప్పుడు సూస్తున్న ఎంకటేసుకు పోలికనే లేకపోయి!

“బాగుండావాప్పా?” అన్య ఇంగోసారి.

ఎక్కడో ఆలోచన సేసుకుంటా ఉన్న నాను ఇంగోసారి అడిగే సరికి “ఆ బాగుండాను” అని తడబడుకుంటా అంటుంటే నా కలల్ల నీళ్ళు తిరిగ్య.

“ఏం ఎంకటేసు ఇట్లా అయిపోయేవ్య?” అంటి.

“ఏమ్మేయల్ల అనుమేసప్ప. అంతా తలరాత” అన్య.

“నీ పెండ్లాం జాలవాడి ఇడిసిపెట్టి రాలేదా?”

“యాడప్పా? ఇరవై ఐదేండ్లు ఆయ గదా! ఆడనే ఉండారు. కొడుక్కి నా పెండ్లము ఆడనే పెండ్లి సేస్య గదా! పెద్దోనికి ముగ్గురు ఆడపిల్లలు, ఒక మొగ పిల్లోడు అయ్యిండి. రెండేండ్ల కింద ఎదనొప్పి వచ్చి వాడు నిద్రలోనే సచ్చిపోయి. ఇంగోనికి

పెండ్లి సేసేర్య. వానికి ఇంకా పిల్లలు కాల్యా. వాల్లందరూ జాలవాడిలోనే ఉండారు. నాను మాత్రం పోలేదు సూడప్పా. నీకి తెలుసు కదా అని మేసప్ప. నాకి ఈ వూరుని, సేసుని, గుడిని ఇడిసేది ఇష్టముల్యా. వాళ్ళకి ఈ వూరికొచ్చేది ఇష్టముల్యా. ఏం సేయల్ల? ఖర్మంతా”... అనుకుంటా ఇంటికాడికి పోదాంపా అన్య.

ఎంకటేసు ఎనకాల నడుసుకుంటా ఈరిగాన్ని తాగిండాడా అని సైగ సేసుకుంటా అడిగితి.

“ఇయ్యాల తాగిలేనట్లుండాడు. నువ్వొస్తావని సెప్పింటి. దానికే తాగినట్ల లేదు” అని రస్తా ఎంబడి సిన్నగా ఎంకటేసు గురించి సెప్పబట్ట్య.

“మాపుసారి తాగుతాడు. పొద్దునపూట తాగుడు. మందు తాగేకి దుడ్లు ల్యాకపోతే బంగాకు తాగుతాడు. పొద్దుగాలగ లేసి పై కడుక్కొని, బట్టలు అట్లనే నీల్లల్ల పిండుకొని తడిసిన బట్టల్ని ఏసుకొని గిడ్డయ్య గుడికి పోతాడు. కసువు కొట్టి దేవునికి రాగి కడవత నీళ్ళు తీసకపోయి కడిగి బట్లు పెడతాడు. ఎవురన్నా గుడికి పోతే మంగలారతి ఇస్తాడు. మీరు వూరు ఇడిసినప్పటి నుంచి పూజ సేసేకి యా బాపనోళ్ళు రాల్య. ఈయప్పే పూజారిగా సేస్తుండాడు” అన్య.

“నాలుగు ఎకరాలు మాన్యం సేసు ఉండె కదా?” అంటి.

“ఆ నాలెకరాలే కదా ఈయప్పని ఊరు ఇడసకుండా సేసింది. సేసు గుత్తకి ఇచ్చేద్య. యాడాదికి ఆరు వేయిలు ఇస్తారు గుత్త. అది కూడా సరిగా ఇచ్చేకిలేరు. గుడి పని అయిపోయినంక సేసికాటికి పోయి సింతసెట్టుకింద కూసోని పైటాల బువ్వయాల వరకీ ఆడనే ఉండి ఇంటికి వొస్తాడు. అన్నం వొండుకొని ఇంత ఊరిబిండి రాముకొని, ఈడిగొల్ల ఇంట్ల మజ్జిగ తెచ్చుకొని తింటాడు” అని ఈరిగాడు నాత సెప్పుకుంటా నడుస్తుంటే అదేమీ ఇనిపిచ్చుకోకుండా ముందు గబగబా నడుసుకుంటా “రా! యప్పా.. రా! యప్పా!” అనుకొంటా ఇంటికాటికి తీసకపాయ.

ఇల్లు పాడు పడి పోయి ఉండది. వంటిల్లు పడిపోయి ఉంది. కట్ట మీద వొత్తుల స్వప్య పెట్టుకొని ఉండాడు. చేతులు వణుకుతా ఉండాయి. మనిషి నిలబడల్యాకున్నాడు. నాకి ఎంకటేసు ని సూసి కండ్లల్ల నీల్లు ఆగడం ల్యా! బలవంతంగా దుక్కాన్ని ఆపుకొంటా ఉండాను. ఒగప్పుడు ఈ ఇంటి పడసాలలే గదా ద్రామా పద్యాలు నేర్చుకొనేవోళ్ళత నిండిపోతా ఉండింది. ఈ కట్టలే కదా అందరినీ మాపుసారి పిట్టలని రాగిమాను సెట్టు అక్కున సేర్చు కున్నట్లు సేర్చుకునింది. అట్లాంటి కట్టలు ఇప్పుడు పాడుబడి ఉండాయి. ఎంకటేసు బతుకుమాదిరి సిదిలం అయ్యిఉండా అనుకొంటా నా మనసు గుట్టుగా ఏడుస్తా ఉండది.

“తిండి తిప్పలు ఎట్లా? ఎంకటేసూ” అంటి.

“ఈరిగాడు సేప్పెకదా అనుమేసప్పా!” అన్య

“పించను వొస్తాది. ఎవరన్న అక్కర దలిసి వదో పరకో ఇస్తారు . అట్లనే కాలం ఎల్లగొడుతుండాను” అన్య.

“నా గొంతుల పాణం ఉండేంత వరకి ఈ బూమమ్మని, ఈ గిడ్డయ్య స్వామిని ఇడిసేకి లేను సూడప్పా!” అన్య.

“ఎంకటేసు ఏమీ అనుకోకపోతే ఒక మాట అంటాను” అంటి.

“సెప్పు అప్పా” అన్య

“ఈరిగానిత నెలకి ఇంత అని పంపుతాను. తీసుకో” అంటి.

“ఆ పని సేసి పుణ్యం కట్టుకోప్పా! శానా కనా కష్టంగా ఉండాది. గుత్తగూడా సరిగా ఇయ్యరు. వాల్లకి మిగిలితే గదా ఇచ్చేది. వాల్లని అనుకొని ఏమి లాభం?” అన్య.

ఈరిగాడు నన్ని పక్కకి పిలిసి “సా.. బత్యం ఇప్పియ్యి గాని దుడ్డుయియ్యొద్దు. తాగుతాడు” అన్య. “పది రూపాయలిస్తే ఆరు రూపాయలు తాగినా నాలుగు రూపాయలన్నా తింటాడు కదరా” అంటి.

“అదేమో కరెప్పు సూడి సా!” అన్య.

“ఈరిగా ఈయప్పని అప్పుడప్పుడు వొచ్చి సూస్తుండు” అంటి.

“అట్లే కానిల్యా సా” అన్య.

అపొద్దుటినుంచి ఎంకటేసు బాద్యతను నాను కొంచం తీసుకొంటి. నెల నెలా దుడ్లు అందేతట్ల సూస్తా ఉంటి. ఎప్పుడన్నా వూరికి పోతే నాను ఊర్ల ఉన్నంత సేపు నా ఎనకాలే తిరుగుతా వుండే. కొడుకు చనిపోయిన సుద్ది చెప్పి ఏడుస్తా వుండ్య. సేనికాటికి పోదాం పాప్పా!” అంటుండ్య.

ఈరిగాడు “సేను గుత్తకి ఇచ్చేవ్య అయిపోయి! నీదా? సేను ఎమన్నా! ఊరక సేను సేను అంటావు” అంటుండ్య.

“యలే గుత్తకి ఇస్తే సేను నాది కాకుండా పోతాద్యా? సూస్తుండు. మళ్ళా మనూరికి నీల్లోస్తాయి. అప్పుడు ఈ తమ్ముల ఎంకటేసు అంటే ఏమో తెలుస్తాది” అంటుండ్య.

“అనుమేసప్పా! మీరంతా సదువుకునేర్య. ఉద్దోగాలు సేస్తుండారు. మనూరికి నీల్లోచ్చేతట్ల సేయండప్పా” అని ఏడుకొంటుండ్య.

మొన్న ఊర్ల ఉరుసుకి వచ్చింటి. మనిసి బాగా పాలు మారి ఉండ్య. “ఏమి పాలుమారిండావు ఎంకటేసు?” అని అడిగితే “వొయిసు అయితుండాది కదప్పా! శాత కాకుండాది” అన్య.

ఉరుసుకి కొత్త బట్టలు తీసకపోయి ఉంటి. బట్టలిస్తే మురిసి పోయి. “తండ్రీ! నాను సచ్చెంతవరకి నాసేయి యిడుస్తాద్దు. ఆ గిడ్డయ్య సామే నిన్ని నాకాటికి పంపిచేడ్య అప్పా!” అన్య.

అదే నాతో తమ్ముల ఎంకటేసు మాట్లాడిన కదా మాట. ఈపొద్దు నిజంగంటే నాసేయి ఇడిసి పాయు.

ఎంకటేసు సచ్చిపోయినాక పదోదినం నాడు దినం సేస్తారు. నాను ఆరో దినమే వూరికి పోతి. ఎంకటేసు ఇంటికాటికి ఈరన్న

గాన్ని పిల్చుకొని పోతి. ఇద్దరు మనుమరాళ్ళు బయట బట్టలు ఉతుకుతా ఉండిరి. ఎంకటేసు పెండ్లాం ఈరమ్మ కోసం సూస్తి.

ఎంకటేసు క్యాళ్ళీ అనుకొంటా “రా సారూ!” అనుకొంటా “అత్తీ! సారూ బందానా (వచ్చాడు)” అన్య. పడిపోయిన వంటింట్ల మన్ను ఎత్తుతాఉన్నాయమ్మ “యాసారే” అనుకొంటా బయటికి వొచ్చి నన్ను సూసి “అనుమేసప్ప గదా?” అన్య.

“అవ్వమ్మా” అంటి.

సిరిసాప తీసి కట్టమీద పరిసి “కూసోప్పా” అన్య.

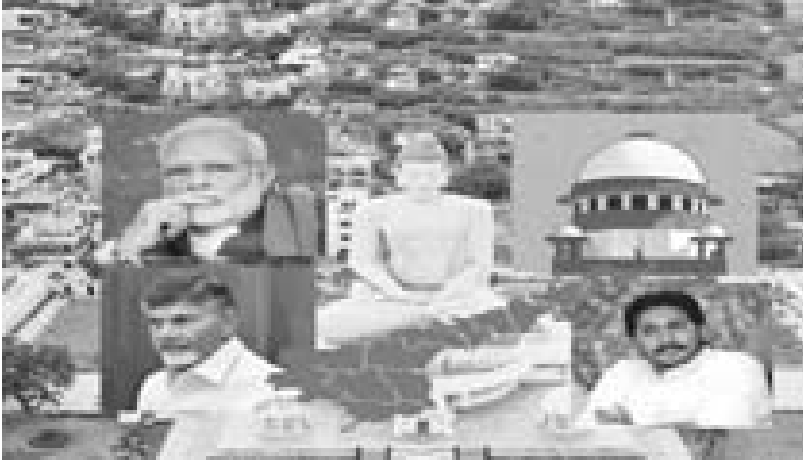
ఈమాటా ఆమాట మాట్లాడినంక “ఏమ్మా ఈరమ్మా! ఏం నిర్ణయం తీసుకొంటివి?” అంటి.

“నానా, సామీ! ఇంగ ఈడనే ఉండాము అనుకోనేన్య. నిన్న ఊరి పెద్ద మనుసులు వొచ్చిండ్రీ. మా బావ మల్లేసొల్లు ఇంగా ఊరికి వొచ్చేతట్ల లేరనీ, నాలుగు ఎకరాల మాన్యం మీరే సేసుకోండనీ, ఇంగ రెండేండ్లు ఉంటే కాలవకి నీలోస్తాయని సెప్పిరి సామీ! కళ్ళాల కాడ ఇనాము పెడతామనీ, ఉర్ల పెండ్లిండ్లు అయితే బియ్యం బ్యాల్లు ఇస్తామనీ, గుడిల దీపం పెట్టేకి ఎవురూ లేకపోతే ఊరికి అరిష్టం అని అడుక్కొనిరి” అన్య.

“జాలవాడిల గూడా హెూటలు పరిస్థితి అంతంతే ఉండాది. యడన్నాగాని సేన్లు పండితేనే గదప్పా గుడులు గానీ, హెూటల్లు గానీ బాగుండేది. ఈడ సేను గుత్త వొస్తాది. కల్లాలకాడికి పోతే ఇన్ని గింజలు పెడతాం అంటుండారు. గుడి ఉండనే వుండాది. హెూటలు పెట్టుకొంటాము. ఇవన్నీ సేసుకొంటే యట్లో ఒకట్ల బతకొచ్చు అనిపిస్తా ఉంది. ఊరోళ్ళ మాట కాదనేకి రాదు కదా? మామే ఇంట్ల ఐదు మందిమి ఉండాము. అందరూ సేన్ల దిగితే సేద్యము ఏంటికి అయ్యేకి లేదు. వానలు, కాలవ నీల్లు సరిగా వొస్తే చాలు సూడు సామీ!” అన్య.

ఎంకటేసు మనుముడు అవ్వ మాట్లాడతాఉంటే ఆయమ్మనే సూస్తుండాడు. వాడు అచ్చం వాళ్ళ తాత పోలికనే ఉండాడు. వాడిని సూస్తే ఎంకటేసుని సూసినట్లే ఉండాది. ఈ సేద్యంల వాడు మరో ఎంకటేసు అవుతాడా? అని భయమాయు.

ఇరవై ఏండ్ల కింద సేను, సేద్యం వొద్దనుకుని ఊరు ఇడిసిన ఈరమ్మ అదేసేనుని, సేద్యాన్ని నమ్ముకొని ఉర్ల వాళ్ళ భరోసాతో ఊర్లోకి వొచ్చిండాది. ఆయమ్మ నమ్మకము వొమ్ము అయితే ఈ దేశానికే అరిష్టము. అందరు రైతులూ ఇట్లే కాలం మాకి అనుకూలంగా కాకపోతాదా అనే ఆశతోనే సేద్యం సేస్తుండారు. సదువుకున్న మీ అట్లాటల్లు మా ఊరికి నీల్లు ఇప్పియ్యండప్పా అనే ఎంకటేసు మాటలు నాకి గుర్తుకి వొచ్చె. నా సేయి ఇడుసొద్దప్పా అని ఎంకటేసు రూపంల నా ఊరే నన్ని అడుగు తున్నట్లనిపిచ్చ్య.

మూడు పార్టీల క్రీడలతో అమరావతి ఆహుతి

- తెలకపల్లి రవి

ఎ.పి రాజధాని అమరావతిలో ఇన్ సైడర్ ట్రేడింగ్ కేసును సుప్రీం కోర్టు కొట్టివేయడంతో భూములు కొన్న పెద్దలు ఊపిరి పీల్చుకుంటున్నారు. అత్యున్నత న్యాయస్థానం తీర్పు గనక దీనిపై తదుపరి న్యాయ పోరాటానికి ఆస్కారం ఉండదు. టిడిపి పెద్దలు, మంత్రులు, వారికి కావలసినవారు ముందస్తు సమాచారంతో రాజధాని భూములను కొనేసి రైతులకు నష్టం కలిగించారని ప్రస్తుత ముఖ్యమంత్రి జగన్ ప్రతిపక్ష నేతగా ఉన్నప్పటి నుంచి ఆరోపణ చేస్తూనే ఉన్నారు. ఈ క్రమంలోనే ఇన్ సైడర్ ట్రేడింగ్ పదాన్ని తీసుకొచ్చారు. అప్పటి ముఖ్యమంత్రి చంద్రబాబు నాయుడు శాసనసభలోనే భూములు కొంటే తప్పేముందని సమర్థించారు. స్టాక్ మార్కెట్ కు సంబంధించిన ఇన్ సైడర్ ట్రేడింగ్ ఇక్కడ ఎలా వర్తిస్తుందని కూడా అప్పుడే ఆయన వాదించారు. సుప్రీం తీర్పు ఇంచుమించు అలాగే ఉంది. అమరావతిలో భూములను బడా బాబులు, రియల్టర్లు ముందస్తుగా కొనుగోలు చేశారనే దాంట్లో సందేహమేమీ లేదు. విజయవాడ, గుంటూరు మధ్య రాజధాని వస్తుందనేది చెప్పుకుంటూనే వున్నా కచ్చితంగా ఎక్కడ వస్తుంది, ఎక్కడ కీలకమైన నిర్మాణాలు వస్తాయనేది ప్రభుత్వంలో ఉన్నత వర్గాలకు మాత్రమే తెలుసు. మంత్రులు, శాసనసభ్యులు చాలామంది రిజిస్ట్రేషన్లకు ముందే కొనుగోలు ఒప్పందాలు చేసుకున్నారు. 2020 తర్వాత జగన్ ప్రభుత్వం దీనిపై తీవ్రంగా కేంద్రీకరించింది. అప్పటి కొనుగోళ్లను విచారించేందుకు మంత్రివర్గ ఉపసంఘాన్ని నియమించింది. 'సిట్' ఏర్పాటు చేసింది. రాజకీయ విమర్శలు ఏవైనా ఈ వ్యవస్థలో చట్టపరంగా ఆ కొనుగోళ్ల నేరం కాదనే భావన నిపుణులు

వ్యక్తం చేస్తూ వచ్చారు. అందుకు తగినట్టే హైకోర్టు ఇన్ సైడర్ ఆరోపణలను కొట్టివేసింది. మరోవైపున ప్రభుత్వం మాజీ ఎ.జి దమ్మాలపాటి శ్రీనివాస్ భూమి కొనుగోళ్లు, వాటిని న్యాయమూర్తి ఎన్.వి.రమణ కుటుంబ సభ్యులు తర్వాత కొనడంపైనా ఎఫ్ఐఆర్ దాఖలు చేసింది. రాష్ట్ర హైకోర్టు ఆ విచారణ నిలుపు చేస్తూ ఎఫ్ఐఆర్ వివరాలు ప్రచురించరాదని ఆంక్షలు పెట్టింది. ముఖ్యమంత్రి జగన్ హైకోర్టు పైన ఫిర్యాదులతో పాటు జస్టిస్ రమణపై ఆరోపణలతో అప్పటి సిజెబి ఎన్.ఎ.బాబ్జేకు లేఖ రాయడం పెద్ద చర్యకు దారితీసింది.

సుప్రీం కోర్టు ఉప-చెప్పింది?

ఇన్ సైడర్ ట్రేడింగ్ పై విచారణను కొట్టి వేస్తూ హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును, మాజీ ఎ.జి కేసులో ఆంక్షలనూ ప్రభుత్వం సుప్రీంకోర్టులో సవాలు చేసింది. సుప్రీంకోర్టు వార్తల ప్రచురణపై నిషేధాన్ని ఎత్తివేస్తూ కేసు విచారణ కొనసాగించింది. ఇప్పుడు జస్టిస్ వినీత్ శరణ్, జస్టిస్ దినేష్ మహేశ్వరి ధర్మాసనం ఇన్ సైడర్ ట్రేడింగ్ భావనను తోసిపుచ్చింది. దీనిపై ప్రభుత్వం తరపున దుష్యంత్ దవే, మెహపూజ్ నజ్జి వాదించారు. ప్రతివాదుల తరపున శ్యాం దివాన్, పరాస్ కుహాడ్, సిద్ధార్థ లూద్రా వాదించారు. ఏదైనా భూమిని కొనుగోలు చేసేప్పుడు అమ్మేవారికి పూర్తి సమాచారం ఇవ్వాలని గతంలో చాలా తీర్పులున్నాయని దవే వాదించారు. రాజధాని వస్తుందని దానివల్ల చాలా లాభం కలుగుతుందని చెప్పుకుండా ప్రభుత్వ పెద్దలు భూమిని తక్కువకు కొని లాభాలు పొందారని ఆరోపించారు. అయితే 14 గ్రామాల్లో 50 వేల ఎకరాలకు రాజధాని వర్తిస్తుందనే సమాచారం పత్రికల్లో విస్తారంగా ప్రచురితమైందనీ, ఆస్తి బదలాయింపు చట్టం ప్రకారం ఆ

విషయం ముందే చెప్పాల్సిన పనేమి లేదని శ్యాం దివాన్ వాదించారు. ముందస్తుగా అమ్మకందార్లకు కొనుగోలుదార్లు చెప్పాల్సిన అవసరం లేదని ధర్యాసనం అభిప్రాయపడింది. 2014లో ఈ లావాదేవీలు జరిగితే అమ్మకందారుల నుంచి నష్టపోయినట్లు ఎలాంటి ఫిర్యాదు లేకుండా ఆరేళ్ల తర్వాత 2020లో కేసులు వేయాల్సిన అవసరమేమిటని ప్రశ్నించింది. హైకోర్టు అన్నీ సాకల్యంగా పరిశీలించాకే తీర్పునిచ్చిందని, తాము జోక్యం చేసుకోవలసిన అవసరం లేదని స్పష్టం చేసింది. స్టాక్ మార్కెట్ లో ఇన్ సైడర్ ట్రేడింగ్ కు వర్తించే ఐపిసి 420 గాని, 218, ఆస్తి బదలాయింపు 55 సెక్షన్లు గాని వర్తించవని ప్రకటించింది. వాస్తవానికి జస్టిస్ రమణను ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా సిఫార్సు చేసే ముందు ఆయనపై ఆరోపణలను అంతర్గత విచారణలో కొట్టివేసినప్పుడే సుప్రీంకోర్టు వైఖరి విదితమైందని చెప్పొచ్చు.

ఇంకా విచారణ జరుగుతున్న మాజీ ఎ.జి కేసులో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తన పిటిషన్ ఉపసంహరించుకుని హైకోర్టులోనే విచారణ పూర్తిచేయాలని కోరింది. అక్కడ నెల రోజుల్లోగా విచారణ పూర్తి చేయాలని సుప్రీం కోర్టు సూచించింది. ఇప్పటికీ అసైన్డ్ భూముల కొనుగోలుపై సిబిడి విడిగా దర్యాప్తు జరుపుతున్నది. పై కేసుల్లో ఎవరూ ఫిర్యాదు చేయలేదని వచ్చిన వ్యాఖ్యల దృష్ట్యా ఆ కేసులో ఎంఎల్ఎ ఆళ్ల రామకృష్ణా రెడ్డి ద్వారా ఫిర్యాదులు తీసుకున్నారు. వాటి భవితవ్యం కూడా అంతిమంగా న్యాయస్థానాల్లోనే తేలాల్సి ఉంటుంది.

జగన్ వైఖరితో రాజధాని సంక్షోభం

సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ముఖ్య ఘట్టమైనా ఇంతటితోనే రాజధాని రాజకీయ వివాదాలు సమసిపోతాయని చెప్పడానికి లేదు. ఈ తీర్పు ఊహించిందే అన్నట్టుగా వైసిపి వర్గాలు వ్యాఖ్యానిస్తుంటే... టిడిపి వర్గాలు ఎదురుదాడి పెంచాయి. భూముల కొనుగోళ్లలో అక్రమాలే జరగలేదన్న టిడిపి వాదన వాస్తవాలతో పొసిగేది కాదు. ప్రజాశక్తి ఆ రోజుల్లో భూలావాదేవీలను ఆధారాలతో అనేక పరిశోధనాత్మక కథనాలు ప్రచురించింది. వాస్తవానికి రిజిస్ట్రేషన్ల తాకిడి ఎక్కువై నిలుపు చేయాల్సి వచ్చింది. సమస్యే లేకపోతే అప్పుడు చంద్రబాబు సమర్థించడం గాని, ఇప్పుడు కోర్టులు తీర్పులు ఇవ్వడంగాని అవసరమే ఉండేది కాదు. బడా కొనుగోలుదార్లు ఈ తీర్పును చట్టపరమైన ఉపశమనంగా భావించడం వేరు, ఇదేదో నిజాయితీకి నిరూపణగా చూపుకోవడం వేరు. కొనుగోళ్లలో అక్రమాలకు ఆధారంగా రికార్డులు చూపించాలని టిడిపి నేతలు

అంటుంటే రెవెన్యూ రికార్డులు ముందే మటుమాయం చేశారని సర్కారు కథనం. సిఆర్డిఎ మాజీ కమిషనర్ చెరుకూరి శ్రీధర్ దీనిపై సిబిడికి ఫిర్యాదు చేసినట్లు, తనకు భద్రత కల్పించాల్సిందిగా కోరినట్లు వార్తలు వెలువడ్డాయి. ఈ విషయంలో స్థానిక రైతుల నుంచి ఫిర్యాదులు లేవన్న సుప్రీం కోర్టు వ్యాఖ్య వాస్తవమే. అందుకు జగన్ ప్రభుత్వ వైఖరి ఒక ప్రధాన కారణం. గత ప్రభుత్వ హయాంలో పెద్ద ఎత్తున ప్రచారంతో కల్పించిన భ్రమల కారణంగా మొదట్లో భూములు కొన్నవారికి లాభం కలిగినా తర్వాత అమరావతి నిర్మాణం నత్తనడకతో రేట్లు పడిపోయాయి. కొత్త ముఖ్యమంత్రి నుంచి మూడు రాజధానుల ప్రకటన రావడంతో ఆర్థిక కార్యకలాపాలే స్తంభించిపోయాయి. అసలే రాజధానిని ఎత్తివేస్తామనడం తీవ్ర సంక్షోభానికి దారితీసింది. ఈ పరిస్థితిలో గతం తిరగదోడటానికి రైతులు ముందుకు రావడమనే ప్రసక్తి లేకుండా పోయింది. ఏది ఏమైనా ఈ కొనుగోళ్లను కారణంగా చూపి రాజధానిని మార్చడం తర్కబద్ధం కాదు. ఇప్పుడు హైకోర్టు ముందు వున్న మూడు రాజధానుల చట్టం విచారణ ఆగస్టులో మొదటి నుంచి మళ్లీ ప్రారంభం కావలసి ఉంది. హైకోర్టు విచారణ తర్వాత ఎలాంటి తీర్పు వచ్చినా అవతలి పక్షం సుప్రీంను ఆశ్రయించే అవకాశం ఉంటుంది గనక ఈ ఏడాది ఆ విచారణలతో గడచిపోవచ్చు.

ఈలోగా ఆందోళన చేస్తున్న రైతులతో స్థానికులతో చర్చలు జరిపే ఎలాంటి ప్రక్రియనూ ప్రభుత్వం ప్రారంభించకపోవడం పొరబాటు. కౌలు, పెన్షన్ల చెల్లింపులు కూడా సకాలంలో జరగలేదు. తను అనుకున్నది చేసుకుపోవడం తప్ప ఈ సమస్యలపై స్పందించాలన్న ఆలోచన జగన్ సర్కారులో కనిపించడం లేదు. పాలనా రాజధాని ఏర్పాటు చేస్తామన్న విశాఖలో ఇప్పటికే భూముల గోల్ మాలకు సంబంధించిన ఫిర్యాదులు అనేకం వస్తున్నాయి. వీటిపై పారదర్శకంగానూ త్వరగానూ చర్యలు తీసుకొని విశాఖ భూములకు, నివసించేవారికి రక్షణ కల్పించవలసి వుంది. కర్నూలులో హైకోర్టు ఏర్పాటు విషయమై ఎలాంటి పురోగతి లేదుగాని మానవ హక్కుల సంఘాన్ని, మరో ట్రిబ్యునల్ ను అక్కడ ఏర్పాటు చేయనున్నట్లు ప్రభుత్వం ప్రకటించింది.

మోడి సర్కార్ దాగుడుమూతలు

రాజధాని సమస్యపై కేంద్రంలోని మోడీ ప్రభుత్వం దాగుడుమూతలు మరింత విడ్డూరంగా ఉన్నాయి. ఎపికి రాజధాని ఏదో తెలియదని సహా చట్టం కింద కేంద్ర హోం శాఖ సమాధానమిచ్చింది. తర్వాత రాజధాని నిర్ణయం రాష్ట్ర

ప్రభుత్వ అభీష్టమని, శాసనసభ మూడు రాజధానుల చట్టం చేసిందని సవరించి జవాబిచ్చింది. ఎ.పి రాజధానికి ఉద్దేశించిన వర్తమానాలు హైదరాబాద్ చిరునామాకు పంపించడం మొదలుపెట్టింది. వీటిపై విమర్శలు వచ్చాక మూడు రాజధానుల చట్టం కోర్టులో ఉందని మరోసారి స్పష్టం చేసింది. ఇది పెద్ద విజయంగా టిడిపి వర్గాలు చెబుతుంటే విశాఖ తరలింపునకు కేంద్రం ఆశీస్సులు ఉన్నాయని వైసిపి ప్రభుత్వం అంటోంది. ఒకప్పుడు అదే పనిగా వినిపించిన సింగపూర్ కన్నాడ్రియం ఉ పసంహరించుకోవడానికి కూడా కేంద్రం హామీని వెనక్కు తీసుకోవడమే కారణమని ఆ దేశ ప్రభుత్వం ప్రకటన చేసింది. ఈ విధంగా బిజెపి ద్వంద్వ రాజకీయం నడిపిస్తుంటే ఆ పార్టీకి చెందిన కొందరు అమరావతి రక్షకులలా రాజకీయం సాగిస్తున్నారు. టిడిపి వారిలో కొందరికి జెఎసి పదవులు కూడా అప్పగించింది. అమరావతి సమస్యలపై మొదటి నుంచి ముందుండి పోరాడుతున్న సిపిఎం రాజధాని పోరాటానికి పూర్తి మద్దతునిస్తూనే బిజెపి అందులో ఎలా భాగస్వామిని చేస్తారని ప్రశ్నించడానికి ఇదే కారణం. ఎ.పి బిజెపి కమిటీ రకరకాలుగా మాట్లాడుతూ కాలం గడుపుతుంటే గతంలో గట్టిగా మాట్లాడిన జనసేనాని మౌనం దాల్చిన పరిస్థితి. ఈవిధంగా రాజధాని సమస్యపై పాలక పార్టీలు ఎవరి వ్యూహాలను బట్టి వారు రాజకీయాలు చేస్తుంటే అమరావతి ప్రాంత ప్రజల్లో అయోమయం, అవేదన నెలకొన్నాయి. ఇదంతా రియల్టర్ల, పెయిడ్ ఆర్గిస్టుల ఉద్యమంగా వైసిపి చెప్పడం పొరబాటు. జగన్ ప్రభుత్వ పదవీ కాలం సగం పూర్తి కావస్తున్నా రాజకీయ ప్రతిష్టంభనలోనే రాష్ట్ర రాజధాని కూరుకుపోవడం, కేంద్రం అందుకు ఆజ్యం పోయడం దారుణం. అక్కడ రూ. లక్షల కోట్ల విలువైన ఆస్తి సృష్టించబడిందనేది అవాస్తవం. ఒక రాజధాని కట్టుకోవడానికి కావలసినదాన్ని మించి భూమి సమీకరించబడి ఉంది. ఇప్పటికైనా వాస్తవిక దృష్టితో రాజధాని ప్రణాళికలు పూర్తి చేసి ఈ సమస్యకు తెర దించడం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ బాధ్యత. విభజన చట్టం చెబుతున్నట్టుగా అందుకు ఆర్థిక సహాయం చేయవలసింది కేంద్రమే. అదే సమయంలో వికేంద్రీకరణ విధానంతో అన్ని ప్రాంతాల సమగ్రాభివృద్ధి సాధించడానికి కూడా సత్వర చర్యలు తీసుకోవలసిందే. అప్పుల తాకిడి, నదీ జలాల వివాదాలు, పోలవరం పునరావాసం, విశాఖ ఉక్కు ప్రైవేటీకరణ చర్యలతో సహా సమస్యల ఊబిలో చిక్కుకుపోయిన రాష్ట్రాన్ని కాపాడుకోవడం వదిలేసి రాజధాని రాజకీయాన్ని సాగదీయడం విజృంభణ కాదు. ■

కళ్ళు వెక్కివెక్కినవ్వాయి

అక్కడ

మూలాలు ఇంకా మరణించలేదు
దిక్కులేవి మూతపడలేదు
పాత అడుగుల స్పర్శకి
కృత్రిమ తెరలు తొలిగి
మెరుపు మూసలు కరిగి
కాంక్రీట్ అందాలతో మిసమిసలాడే
జీవంలేని బంధాల వెనుక
పాడుపడ్డ ఆనవాళ్ళు అక్కడక్కడ
తొణికిసలాడుతూనే ఉన్నాయి

పెరటిలో

కాలానికి పోటీగా నిలపడి
పాత వాసనలు వెదజల్లె
పెంకు పంచ నడుములోకి దూసుకొచ్చిన
రావిచెట్టును పెనవేసుకున్న మర్రిచెట్టు
ఊడలు నిటారుగా నాటుకొని
చూపును లాగుతూనే ఉంది

చెదరని జ్ఞాపకాలు

వంగిన నడుముతో
వణుకుతున్న గొంతుతో
నిలువ కాళ్ళపై నిలపడి
ముద్దు పేరుతో మొరటగా పిలుస్తున్నాయి

కదిలేళ్ళిన కాలం గుర్తుగా

అరిగిన చాకిరి దారుల్లో
ఆరిన చెమట గుర్తులతో
జవజవలాడే వయసులో
మిణుకుమిణుకుమనే కళ్ళనుంచి
ప్రేమ జలపాతమై మీదకు దూకింది

నాలుక బదులిచ్చేలోగే

కళ్ళు ఎదురెళ్లి వెక్కి వెక్కి నవ్వాయి!
తియ్యని కన్నీరు పన్నీరైన ప్రవహంలో
మనసులు దూది పింజలై
మనుషులవైపుకు
తేలియాడుతూ కొట్టుకుపోతున్నాయి

- చందలూరి నారాయణరావు

97044 37247

కవిత

కాలిపోయిన జ్ఞాపకం

- సింగారపు రాజయ్య

99457 44332

ప్రేమతో అల్లుకున్న అనుబంధాల తీవెలు
ఉన్నట్టుండి పుటుక్కున తెగిపోతున్నాయి
మధురంగా ఆలపించిన స్నేహ గీతాల్లో
ఇప్పుడు అపశృతులు దొర్లుతున్నాయి

ఆత్మీయతతో కట్టిన మాటల వంతెనలు
నెల తిరక్కుండానే
నేలమట్టం అవుతున్నాయి
పరిచయ వాక్యాలు కూడా
అర్ధాంతరంగా ముగుస్తున్నాయి

చుట్టూరా
అనిశ్చితి పొగలు కమ్ముకున్నాయి
నిశ్శబ్దంతో చెవులు
చిల్లులు పడుతున్నాయి
మనిషి పొడే మనిషికి
మృత్యుచ్ఛాయలా మారింది

ఎందుకో
మనసంతా ఒకటే కమురు వాసన
ఎక్కడో నా జ్ఞాపకాలను
ఎవరో తగులబెడుతున్నట్టున్నారు
ఇంతలో గాలి తరగలు
ఓ అపశృతిని మోసుకొచ్చాయి
గతమంతా ఒక్కసారిగా
కంటి తెరపై ప్రేమలుగా కదలాడింది
గుండెలోని ఆర్త్రత
కన్నీటి బొట్లుగా మారింది

కన్న పేగులే
కడసారైనా తన దేహాన్ని తాకలేని దైన్యం!
మనసును కమ్మిన
దిగులు మేఘాల వెనుక
అంతులేని శూన్యం!
ఆ శూన్యంలో
మనిషికి బంధుత్వాలకూ
కొత్త నిర్వచనాలు రాసుకోవాలిపుడు!

జ్ఞాపకం

జ్ఞాపకాలు తోసుకొచ్చినప్పుడల్లా
ఎవరు ఎందుకొచ్చారో ఏమో!
నాకు తెలియదు
అన్నీ వదిలెయ్యటమంటే
కాళ్లు నరుక్కోవడమేనా?
నాలో శతాబ్దాల కలవరింత
కొనసాగుతూ వుంది

వెలుతురులో కళ్ళు మూసుకుని
ఉండటం
ఒక అసౌకర్య భావనేమో!
శరీరాన్ని ప్రేమగా నిమరడానికి
ఏ ఒక్క ఒడి సంసిద్ధంగా లేదు
చాలా దూరమొచ్చేశాను
నాకు నేను అర్థం కాకుండా!
నా నడక ఆగిపోతే బాగుణ్ణు

ఏ చెట్టు నీడనో కూర్చుని
మనుషుల్ని మర్చిపోతాను
ఎందుకంటే ...
నేను జ్ఞాపకాల్ని
మోయలేకపోతున్నాను!

- ఏటూరి నాగేంద్రరావు

74166 65323

వర్చువల్ ప్రపంచం

- జంధ్యాల రఘుబాబు
98497 53298

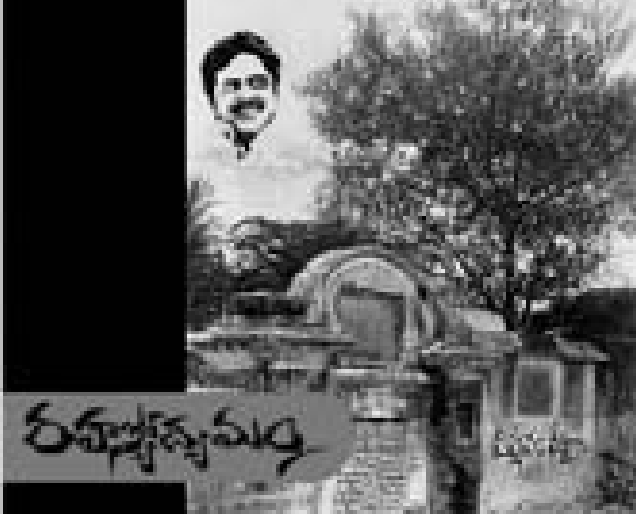
ప్రపంచమో కుగ్రామం
అయిపోయిందని తెలుసు
ఇంకా కుంచించుకుపోయి
ప్రపంచం నా ఇల్లయిపోయింది
కృష్ణపక్ష చంద్రుడిలా
అది తన పరిమాణాన్ని
ఇంకా కృశింపజేసుకొని
ఓ సెల్ ఫోన్ పోయి
నా చేతిలో ఇమిడిపోయింది

చిన్నప్పుడు నన్ను ఊయల్లో
అమ్మ సుతారంగా ఊపుతున్నప్పుడు
అదే ప్రపంచమనుకోలేదూ!
అంతే తరువాత ఒక్కొక్కటిగా
తెలుస్తూ వస్తున్నాయి
వస్తున్నట్టు తెలుపుతున్నాయి

ఇప్పుడు ...
కాలు కదపనివ్వక
కాలాన్ని కొనసాగించమని

ఓ వైరసు ఆదేశించింది మరి
ఇక నేను నివసించే లోకం
వర్చువల్ ప్రపంచమని
ఓ పక్క మనుషుల మధ్య
దూరాన్ని పెంచుతూనే
మిమ్మల్ని దగ్గర చేశానంటూ
చిన్ని తెర కదిలే బొమ్మల్ని
చూడండంటూ విచ్చుకుంది
జీవితాల్ని కుంచించజేస్తూ ...

సమాంతరమైన కాంతిరేఖలల్లే
అందరూ తనకు సమానమనే
ఈ అసమర్థ అసంబద్ధ ప్రపంచం
వివక్షల్ని తన కుత్సితమైన
మాయలతో మాయాజాలాలతో
అలవోకగా మనపై రుద్దేసి
మహమ్మారి సాకు చూపి
మహా మాయాట ఆడుతోంది
మాయమాటలు చెబుతోంది
కారుణ్యమే లేని మనసులతో
కార్పణ్యం నిండిన లోకం
కాల్పనిక జగత్తునంటూ
కార్పిచ్చు రేపుతోంది!

త్రిపురనేని శ్రీనివాస్ ... ఓ సామూహిక ఏకవచనం

- భమిడిపాటి గౌరీశంకర్

94928 58395

**What I assume you shall assume
For every atom belongs to me
as good belong to you - Walt Vitman**

ఓ రసవత్తర చర్చతో సాగుతున్న సంభాషణలు గల రచన అసంపూర్ణంగా ముగిస్తే ఆ శూన్యాన్ని ఎవరు పూర్తి చేయగలరు? అస్పష్ట భావ చిత్రాల్లోని వర్ణాలు తెలిపే 'భావ' పరంపరను ఎలా అర్థం చేసుకోవాలి? సృజనకు సంపూర్ణత్వం అవసరమే కదా? కాని.. అసంపూర్ణంలోనూ ఓ పూర్ణత్వాన్ని ఆపాదించే, ఆస్వాదించ చేయగల కవిత్వం మనకు కొత్త కాదు. ఉబికి వస్తున్న ఉద్యమం నరాల గొంతులను ఆపుజేయగల శక్తులు వ్యవస్థలకున్నాయి. 'రద్దుల' పద్దులో చేరిపోయిన గళాల-కలాల అక్షర సమూహాలున్నాయి. మన మధ్య లేని వారి తీవ్రమైన స్వరాన్ని స్మరించుకోవటం చాలా అవసరం. త్రిపురనేని శ్రీనివాస్ కవిత్వం ఓ అగ్ని కొలిమి. "నా కక్ష్య వేరు నా లక్ష్యం వేరు ఈ భూగోళానికి అసలు సూర్యుణ్ణి నేను" అంటారాయన. వ్యక్తులు నినాదాలు కాదు, నినాదాలైన వ్యక్తులను గురించి సాహిత్యం చెబుతుంది. ఎవరి కోసం కవిత్వం, ఎందుకోసం కవిత్వమనే ప్రశ్నలు నినదించే గొంతులో ఎంతో ఆవేదన, ఆక్రోశాల నడుమ కొంచె ఆర్తి, ఆర్ద్రతలు కూడా కలసిపోతాయి. అనవసర పదాడంబరం కన్నా అవసరమైన భావ ప్రసారం కవిత్వం చలన సూత్రం. సరిగ్గా సూత్రప్రాయంగా తనదైన భావజాలాన్ని పదునైన భాషతో వెలువరించిన త్రిపురనేని కేవలం 'మూడు దశాబ్దాలకే' మన మధ్య లేకుండా పోవటం విషాదకరం.

త్రిపురనేని శ్రీనివాస్ కవిత్వాన్ని అనుభవాల, జ్ఞానాల నేపథ్యంలో చూడాలనే వారున్నారు. అక్షరానికి అర్థం, అపార్థం చారిత్రాకమే అయితే శ్రీనివాస్ వ్యక్తిత్వం, వ్యక్తిగతం కూడా ఓ చరిత్ర పుట. ఓ అగ్ని శిఖ. జనన మరణాల తేదీలు, ప్రాంతాల వారీ వివరాలు కొంతమందికి ఇష్టం ఉండదు. తెలియని వారికెందుకు? తెలిసని వారికి తెలుసుగా? ఇలా ఎందుకో వెలుగు చాటున నీడలో ఉంటూనే మంటలను అక్షరాలతో అభిమానుల మెదళ్ళను జ్వలించజేస్తారు. త్రిశ కవిత్వం కూడా అంతే! 'రహస్యాద్యమో' 'హా' అనే సంపూటాలు ఆయనలోని రహస్యాన్ని, ధిక్కారాన్ని, ఆత్మ త్యాగాన్ని తెలియజేస్తాయి. 'వ్యవస్థను వ్యతిరేకించడం అంటే వ్యవస్థీకరణను వ్యతిరేకించడం' అనేది ఆయన అభిప్రాయం. కె.శ్రీనివాస్ తన అభిప్రాయంలో 'శ్రీనివాస్ సాహిత్యం జీవితాచరణ నుంచి తెలుగు సాహిత్యం ముఖ్యంగా పురోగామి సాహిత్యం ఎంతో ప్రయోజనం పొందింది. పాతికేళ్ళ వెనుకకు వెళ్ళి చూసినప్పుడు, ఆ కాలపు మలుపులో శ్రీనివాస్ కీలకమైన కర్తవ్యాలు నిర్వహించాడు. ఏకైక నాయక పాత్రలో ఉన్న విప్లవ సాహిత్యం స్థానాన్ని బహుళ సాహిత్య వాదాలు పరచుకొనే పరిణామానికి అతను ఫెసిలిటేటర్ గా ఉన్నాడు' అంటారు. కాలక్రమ పరిణామశీల సాహిత్యం మలుపులు దగ్గర ఎవరో ఒకరు తమ వంతు పాత్రను సమర్థవంతంగా పోషించారు. కనుకన ఈ రోజు చైతన్యవంతమైన సాహిత్యం నిలబడింది. ప్రయోగాలకు వేదికయింది. ఆలోచింపజేసే కవిత్వం ఎన్నెన్నో పదాలను సృష్టించింది. కాని.. కాలక్రమంలో వాటికి తగు ప్రాముఖ్యత లేకుండా పోయింది.

త్రిశ ఇందుకు మినహాయింపు కాదు. త్రిపురనేని శ్రీనివాస్ -ఓ సామూహిక ఏకవచనం. “మన ఆలోచనల్లో ఖాళీలు న్నాయి” వాటిని ‘ఫిల్’ చేసుకోమని చెబుతుంది ఆయన కవిత్వం. ఓ మార్మికవాదం, మంత్రముగ్ధులను చేసే పదజాలం, సరళత స్పష్టతలతోనే ‘అరుస్తూ’ చెప్పే అక్షరాల అల్లిక నిర్మాణం పాఠకుడి శరీరంలోని రక్తాన్ని ఆలోచింప చేస్తుంది. ‘కవిత్వానికి జీవితాన్నిచ్చి ‘ఆయుధం’ చేస్తారు త్రిశ. అతడి కవిత్వాన్ని అవలోకిస్తే... ఓ జ్ఞానవంతమైన స్పష్ట వర్ణచిత్రం తనలో ఐక్యం చేసుకుంటుంది.

“నా అస్తిత్వం చైతన్యమై భూకంపమై
అస్తమయంలోంచి ఆకారంలోకి దృశ్యమై
జారుడు బండల మీంచి సెలయేటిలోకి ”

చేతనాస్తిత్వంతో ముందుకు దూసిన పరిస్థితి సమాజంలో ఉంది. ‘ఈ ప్రపంచంతో సుదీర్ఘ శత్రుత్వం నాది’ అనే నిర్ణీతి వర్తమాన సామాజిక పరికల్పనలో మానవ మస్తిత్వాన్ని నిస్పృహకు గురిచేస్తుంది. వెంటనే ఉద్యమించ వలసిన అవసరం, కనీసం ఆలోచించవలసిన ఆవశ్యకతను కూడా ఎవరికివారే ‘నేను’గా భావించి పోరాటం చేయవలసిన సమయమిది. నేను అనేది ఓ తాత్విక భూమిక నుంచి చూడకుండా ఓ వాస్తవిక దృక్పథం నుంచి చూస్తే భావనా ప్రపంచంలో త్రిశ కనిపిస్తారు. తన మిత్రుడు చలపతితో కలిసి రాసిన వైనం చెబుతూ ప్రపంచం తన అస్తిత్వాన్ని నుంచి జారిపోతున్న వైనం ధ్వనింప జేస్తారనిపిస్తుంది. మనిషి క్రమంగా రాజీపడుతూ బతుకులో ‘పోరును మరచిపోవుట మంటే’ జీవితాన్ని సుదీర్ఘ స్వప్నంలో తోసుకుపోతున్నట్టే కదా!

‘ఓకే స్వప్నంతో నిద్రను దేదీప్యమానం చేసాం

ఓకే జీవితాన్ని సగం సగం జీవించాం’ అని చెప్పటంలో స్నేహం యొక్క సగం సగం సూత్రం జ్ఞాపకాల పొదలను తడుతుంది.

‘నిజమైన మనుషులందరూ అజ్ఞాతంగా బతకటమే

ఇక్కడి విషాదం’ను రాసిన వేళ ‘అస్తిత్వా రాహిత్యాన్ని రాల్చుకున్న సజీవ జ్ఞాపకాలు’ దొంతర్లు మనముందుకు వస్తాయి. అక్షరాల మంత్రాక్షరాలుగా పాఠకులపైన చల్లి తనలోకంలో విహారింపజేసి, ఆలోచనల్లో పడేసే కలం త్రిపురనేని. ‘కవిత్వం ఓ అల్మేమీ’ అంటారు తిలక్. కవిత్వం ఓ అక్షరాయుధం అంటారు త్రిశ.

‘కవిత్వం రాయి

కాగితం మించి కన్నులోకి వెన్నులోకి దన్నులోకి

దూసుకు పోయే కవిత్వం రాయి’

మరో సందర్భంలో ...

‘చెత్తల్ బుట్టల్ మాటల్ రాల్చి కవిత్వమని ఘీంకరించకు
కవిత్వాన్ని వంచించకు

పచనమై పుడతావని’ శపిస్తారు.

సామాజిక నిర్మాణంలో ఏర్పాటుయిన మనుషులను విడదీయగల, అసమానతలను పెంచగల భౌతిక పరమైన విలువలు ప్రయోజన శూన్యమని కవిత్వం అనాదిగా చెబుతూనే ఉంది, స్వార్థంలో ఎన్నెన్నో ‘విలువలు’ పతనమవుతున్న సాధారణ జీవితంలో స్థూలంగా ...

‘విలువల్ని భగ్నం చేయడమే జీవితమైనప్పుడు

మృత్యువును కౌగిలించుకొనైనా మాట నిలబెట్టాలి’

‘ఎన్కౌంటర్’ నిర్వచనం నాలుగు వాక్యాల్లో క్లుప్తంగా ఘాటుగా’ వివరిస్తారు.

‘కొన్ని కొత్త కొత్త సంగతులను

పాతగా చెబితే కొత్తగా అర్థమవుతాయి కదా మరి!’

సమాజంలోని, వ్యక్తుల శక్తిలోని విలోమ స్థితికి నాగరికత చిహ్నాలు కారణమని చెబుతారు. ఈ నేపథ్యంలో ‘మార్పు’ కొత్తగా, చైతన్యవంతంగా వేదని చెబుతారు. పచ్చని పల్లెలు అజ్ఞాతంలోకి వెళ్ళిపోతున్నాయంటారు.

‘మనూరిప్పుడు/ అజ్ఞాతవాసంలో ఉంది’

‘యిప్పుడు కన్న బిడ్డలే కాదు పొమ్మంటుంటే

హరర్ సినిమా ఫిల్మ్ ముక్కలు గుచ్చుకుంటున్నాయి.

ఓ భయానక దృశ్యాలు నిత్య జీవితపు కౌటుంబిక వ్యవస్థలో వికృత రూపంలో కనిపిస్తున్న చిత్రం అక్షర రూపం దాల్చినదని చెప్పవచ్చు. ప్రేమలు విరిగి మనసులు తరిగి ‘మనుషులుగా నిర్దిష్ట ప్రాణులుగా మిగులుతున్న ‘ప్రేమికులు’ ను “ఈ దేశంలో ప్రేయసి ప్రియులు లేరు/ అందరూ భార్యాభర్తలే’ కవితలో ప్రేమలేని దాంపత్యం గురించి రేఖామాత్రంగా స్పృశియిస్తూ ఎన్నో హెచ్చరికలు చేస్తారు.

నిజాలు నిప్పులు కురిపించే కలాలకు ‘రహస్యోద్యమం’ తప్పనివని వర్గాలున్న సమాజంలో అగ్ని కురిపించే మనస్తత్వా లకు స్వేచ్ఛ లభించటం కష్టమే. బహురూపాలుగా ‘రాజ్యం’ చేసే ‘నిషేధాలు’ ఎదుర్కొన్న త్రిశ కవిత్వం ... ‘మొదలెట్టిన వాక్యం పూర్తి కాలేదు. మొదటి పేజీ మీద అప్పుడే నిషిద్ధ ముద్ర’ .. ‘అవును నిషేధించిన అక్షరం మీదే నాకెప్పుడూ

మోజు'

'పూర్తికాని వాక్యాన్ని పోరాటంతో/ 'మళ్ళీ మళ్ళీ రాస్తాను' ఆంక్షలో విజృంభణ నాకు కొత్త కాదు.' ఇది శ్రీనివాస్ వ్యక్తిత్వ శక్తి. అందుకే 'లోపల సరస్సులున్న మనిషి' గా కె. శ్రీనివాస్ పేర్కొన్నారు. తానే తన గురించి .. 'అలలు కను రెప్పలెత్తిన ఆకాశాన్ని తీక్షణంగా చూసి/ సాగర నేత్రాలను చిన్నప్పుడే నాకెవరో పొదిగారని' చెప్పుకొన్నారు. కలం కన్నులతో లోకాన్ని చూసేవారు కవులు. నిన్నటిలో నుంచి రేపులోకి దృష్టి సారించి నగ్న సత్యాలను ఊహించి చెబుతారు. దండనల ననుభిస్తారు. కాని.. భవిష్యత్ చిత్రాన్ని కాన్వాస్ పైన చిత్రించి రహస్యంగా అక్షరాల్లో బంధించి, 'ఓంటరి ప్రయాణానికి' సిద్ధమవుతారు. రైతులు, నిరుద్యోగులు, నిరాశ నిస్పృహలు నిండిన జనం, దగాపడిన చెల్లెలు. దిగులు పడే మద్య తరగతి మిథ్యావాదుల ఆత్మహత్యలు 'హత్యలే' నంటారు శ్రీనివాస్. 'ఆత్మహత్యలన్నీ హత్యలే' కవితలో

'హత్యకు ఆత్మహత్యకు హంతకుడు ఒక్కడే
హతుడే హంతకుడైన చోట హత్య నేరం కాలేదు
ఆధునిక హంతకుని రహస్యం అదే

హతుని చేతనే హత్యలు చేయిస్తే' ఇందుకు కారణాలను అన్వేషిస్తే లభించే సమాధానం ఏమిటంటే 'మనిషి మీద మనిషి అధిరోహణ'. 'మనిషిలోకి మనిషి అదృశ్య ప్రవేశం'. బహుశా నిన్ను, నేడు, రేపు కూడా జరిగే 'ఆత్మహత్యలన్నీ హత్యలే'. నిస్తేజం నిండిన జనం 'యుద్ధం మరచిపోయారనిపిస్తుంది. ఆయుధాలు ధరించి చేస్తేనే యుద్ధమనే భ్రమలున్న ప్రజలున్న వ్యవస్థలో 'ఎదురు తిరగటం' ను 'బహుమానాలు' జయించాయి. కాని... కనిపించిన 'శత్రువులు' రాబోయే తరాలను' శాపగ్రస్తులను చేస్తున్నాయనే గ్రహింపు ఎప్పటికీ?

'త్రిపురనేని శ్రీనివాస్ నిర్భయమైన ప్రశ్నలు వెల్లువెత్తడానికి సహాయపడ్డాడు. వ్యక్తివాదులుగా, అనుభూతివాదులుగా, అస్పష్ట, సంక్లిష్ట వ్యక్తికరణ వాదులుగా పేరుపడ్డ అనేకమంది ఓంటరి సామాజికులను కవితవ్వు పాఠకులందరి ముందుకు తెచ్చాడు.

'కవితవ్వం కావాలి కవితవ్వం
అక్షరం నిండా జలజలలాడిపోయే
కవితవ్వం కావాలి కవితవ్వం'

Poet is a man speaking to men' అనే వర్డ్స్ వర్త్ వాక్యం అక్షర సత్యం.

నువ్వే కావాలి!

ఎందుకో నువ్వంటే తెగ పిచ్చి
తీగలా అల్లుకు పోయి
లోలోన ప్రకంపనలు సృష్టిస్తావు
నిన్ను నాలో సానబట్టుకుంటూ
పదిలంగా దాచుకుంటా
నువ్వే నా చుట్టూ పెట్టని కోటవై
నా రక్షణగా ఎల్లవేళలా ...

నువ్వే లేకపోతే నేను అజ్ఞానిగా
ఎక్కడ బడితే అక్కడ తిరిగేవాణ్ణి
నన్నో మనిషిగా నిలబెట్టినది నీవే
నాకు నేనుగా

ఊహ తెలిసిన దగ్గరి నుంచి
నీ చుట్టే నా పరిభ్రమణం
అదే నా ఉజ్జ్వల భవిష్యత్తుకి
రాచబాట పరిచింది
ఏదైనా తెలుసుకోవాలంటే
నీవే నా ఆధారం
తరాలుగా నీవూ నేనూ
కలిసి సాగామనే ఆలోచనలు
నన్ను ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తుంటే
భవిష్యత్తులో కూడా ఇలాగే సాగాలనే
తాపత్రయంలో స్వార్థమున్నా తప్పట్లేదు

నీ రూపం అపురూపం
నాలో చెరగని దీపం
చెక్కుకుంటూ పోలేను
ఎప్పటికప్పుడు చెక్కక తప్పదు
చెక్కితేనే నీ విలువ నాకూ తెలుస్తోంది
సంఘంపై సంధించే అస్త్రాన్ని అవుతావు
నీవే నాలోని ప్రశ్నవి
మూఢ నమ్మకాల సంహార ప్రశ్నవి
నా ఆయుస్సు కూడా పోసుకుని జీవించు ప్రశ్నా!
నువ్వే కావాలి సంఘానికి
నిరంతరం రగులుతూనే ఉండాలి!

- గిరి ప్రసాద్ చెలమల్లు
94933 88201

పరవశం

- పుట్టి గిలధర్

94914 93170

నేలతల్లులంతా కలిసి
వరినాట్లు వేస్తుంటే
రుసరుసలాడే సూరీడు
వారి చెమట చుక్కల్లో మెరిసి
మురిసిపోతున్నాడు!

పిల్లగాలులు పంటచేలకు
వయ్యారాలు నేర్పుతుంటే
వాగులు వంకలు చిన్నబోయి
మూతులు విరుస్తున్నాయి!

అలసిన దేహాలన్నీ
కొమ్మల కింద చేరుతుంటే
నీడలన్నీ శాలువలు కప్పి
చల్లగా సత్కరిస్తున్నాయి!

ఇంటిదారి పట్టిన
పశువుల పాదాలకు
అస్తమించే ఆకాశం
అలసట తీరుస్తోంది!

పక్షుల కిలకిలలు
గూటిలో ముచ్చట్లయ్యాయి
కదిలిన రెక్కలన్నీ
కౌగిలిలో కరిగిపోయాయి!

కురుస్తున్న చీకటిని
వెలుగు హత్తుకుంటుంది
రేపటి ఆశలకు
నిద్ర ఊపిరి పోస్తుంది!

అదే తొవ్వ..

ఓ పొద్దు
అహానికి ఇహానికి సెలవు పెట్టి
ఈ మానవారణ్యం వదిలి పెట్టి
నా వాళ్ళను విడిచిపెట్టి
ఒంటరి బాటను నడువబట్టి
దేహాత్మలను ఒక్క చోటనే చుట్టి
'నాకు నేనై' పరీక్షించుకున్నా
'నాతో నేనే' సంభాషించుకున్నా
'నాలోకి నన్ను' ప్రసరించుకున్నా
'నన్ను నేను' ఆవిష్కరించుకోవాలనుకున్నా...

కానీ ...
'అనుభవపు జ్ఞాపకం' బోధి వృక్షాన్ని దాచింది
'అనుబంధపు వ్యసనం' జ్ఞాననేత్రాన్ని మూసింది!
నాకు నేను ఎంతకూ చిక్కనేలేదు
మళ్ళీ విరిసింది 'సంసార' ఉషోదయం
మళ్ళీ వెలిసింది 'రుచుల' ఇంద్రచాపం!
లేచి మళ్ళీ పాత మేజోళ్లే తొడుక్కున్నా
అదే ఎన్నడు ఇంకిపోని యేటిని చుట్టి
అదే ఎన్నడూ ఆగిపోని జీవిత నౌకను పట్టి
'అదే నువ్వు' రోజూ తొక్కే తొవ్వనే...
'అదే నేను' మళ్ళీ మళ్ళీ తొక్కబట్టాను!

- వేణు మలీడు

98486 22624

కవిత

మిత్రుడి ముసుగులో
పొడిచిన వెన్నుపోటు
కరోనా పేరుతో
కాలం కూడా

◆◆◆

తెలిపింది
మిత్రుడెవరో
శత్రువెవరో
కరోనా కల్లోల కాలం

◆◆◆

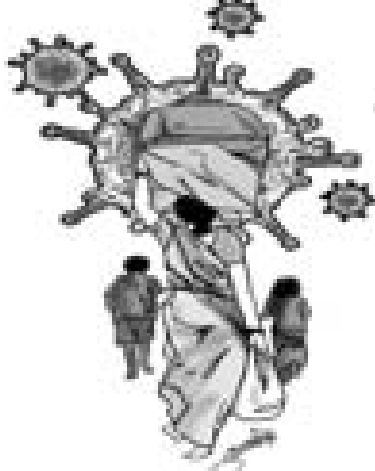
ముంచేసింది కరుడు గట్టిన
కరోనా పడవ
కుటుంబమంతా
చిన్నాభిన్నం

◆◆◆

రేపటి కోసం
దిగులెందుకు?
ఇప్పుడు
ఈక్షణం కోసమే ఆరాటం

◆◆◆

చెట్లు నరికితే
ఆవిరైన గాలి
కృత్రిమత్వంలో

దొరకని ఆక్సిజన్

◆◆◆

ఈ వీధిన వెళ్ళిన
అంబులెన్స్
తిరిగి వస్తుందేమిటి
మహాప్రస్థానమై ...

◆◆◆

శవాల కుప్పల్లో
శత్రువులు, మిత్రులు
భూదేవికి
అందరూ ఒక్కటే!

కరోనా నానీలు

- చలపాక ప్రకాష్

92474 75975

‘సోమేపల్లి’ పురస్కారాలకు చిన్న కథలకు ఆహ్వానం

జాతీయస్థాయిలో గత పన్నెండేళ్ళుగా తెలుగు చిన్న కథల పోటీలు నిర్వహిస్తూ తెలుగు సాహిత్యరంగంలో విశిష్ట అవార్డులుగా ప్రఖ్యాతిని చాటుకుంటున్న సోమేపల్లి సాహితీ పురస్కారాలు ఈ ఏడాది ఇవ్వాలని సోమేపల్లి వారి కుటుంబం నిర్ణయించింది. అత్యుత్తమ కథకు రూ.2500, ఉత్తమ కథకు రూ.1500, మంచి కథకు రూ.1000, ప్రత్యేక బహుమతులు రూ.500 చొప్పున ఇద్దరికి ఇవ్వాలని నిర్ణయించారు. ఈ పురస్కారం కోసం పంపే కథల నిడివి రాతప్రతిలో రెండు నుంచి 4 పేజీలలోపు, డిజిటిల్లో 2 పేజీలకు మించరాదు. ఒకరు ఎన్ని కథలైనా పంపవచ్చు. కథ పుటలపై రచయిత పేరుగానీ, ఆయా వివరాలు గానీ వుండకూడదు, కథలను సెప్టెంబర్ 30, 2021 తేదీలోపు రమ్యభారతి, పి.బి.నెం.5, 11-57/1-32, జె.ఆర్.కాంప్లెక్స్, రెండో అంతస్తు, రజక వీధి, విజయవాడ-520001 (సెల్:9247475975) అనే చిరునామాకు పంపాలి.

- సోమేపల్లి వెంకట సుబ్బయ్య
చలపాక ప్రకాష్

జాషువా గజ్వలం అభ్యుదయ కవితా నికేతనం

- డాక్టర్ కల్లూరి ఆనందరావు
81796 17807

“సహజమైన ప్రకృతి సౌఖ్యంబు లొకవ్యక్తి దొంగలించి మనుట దొసగు నాకు” అంటూ సమతాతత్వం ఆలపించిన మహాకవి, నవయుగ కవిచక్రవర్తి గుణ్ణం జాషువా. విశ్వజనీనంగా సమ సమాజానికి విఘాతం వర్గమే కానీ, భారతదేశంలో దీనికి అదనపు చీడ కులవివక్ష అని గుర్తించి, గర్తించి, నిర్మూలించడానికి కదనఖడ్గం అందుకొన్నవాడు జాషువా. దళితాభ్యుదయానికి ఈ ఆలోచన తొలిమెట్టు.

“కర్మ సిద్ధాంతమున నోరు కట్టివేసి స్వార్థలోలురు నా భుక్తి ననుభవింతు కర్మమననేమొ, దానికి కక్షయేమొ” అంటూ ఆయన హేతుబద్ధంగా వేసిన ప్రశ్న సంపూర్ణ మానవాభ్యుదయానికి బాటలు వేసింది. Only a free man, it was held, was in the complete sense a man at all, a slave was only half man అంటూ స్వేచ్ఛా మానవత్వాన్ని ప్రతిపాదించిన ఇటలీ మానవతా ఉద్యమం ...

“విశ్వ సుఖములనుభవింపజేతులు సాచి పేరెమెత్తు నా యభీప్సితముల గాయపఱచు మాయ కట్టుబాట్లకు నంజ లింపదయ్యె, నాదు లేత మనసు” అంటూ ‘తెల్లవారి పెత్తనాన్ని’, ‘కట్టు కథల్ని’, ‘కులమదగ్రస్తుల క్రీగంటి చూపుల్ని’ కర్మ సిద్ధాంతాలను అంగీకరింపని జాషువా మానవాభ్యుదయ కాంక్షా సహగాములే.

1917 నాటి రఫ్యన్ సోషలిస్టు విప్లవం ప్రపంచవ్యాప్తంగా కవులనూ, కళాకారులను ప్రభావితం చేసింది. సంస్కృతి

పరిరక్షణ కోసం 1935లో పారిస్ లో అంతర్జాతీయ రచయితల సదస్సు జరిగింది. వీటి ప్రభావం 1935 డిసెంబర్ లో అలహాబాద్ లో ఇండియన్ ప్రోగ్రెసివ్ రైటర్స్ అసోసియేషన్ ఏర్పడటానికి కారణమైంది. 1936లో ముస్సీ ప్రేమ్ చంద్ అధ్యక్షతన అఖిల భారత అభ్యుదయ రచయితల ప్రథమ మహాసభలు జరిగాయి. ఈ నేపథ్యంలో 1936లో అభ్యుదయ రచయితల సంఘం ఏర్పడింది. ఈ కవుల కవిత్వం అభ్యుదయ కవిత్వంగా ప్రచారమైంది.

సామాజిక చైతన్యం, శ్రామికజన పక్షపాతం, వాస్తవికత, పీడిత జనపక్షం, సమసమాజ నిర్మాణం పునాదులపైనే తెలుగులో అభ్యుదయ కవిత్వం అవతరించి, ఆలోచింపజేసి, తెలుగు జాతిని జాగృతం చేసింది అనుకొంటే ఆ మార్గంలో రచనలు చేసిన ‘శిష్టా’, పఠాభి, పురిపండా, అబ్బూరి, శ్రీశ్రీ, రోణంకి, నారాయణ బాబు, ఆరుద్ర, దాశరథి, కాళోజీ పంక్తిలో ప్రముఖ స్థానంలో ప్రతిష్ఠ చేయటానికి గుణ్ణం జాషువా అత్యంత యోగ్యుడు. ఆయన కవిత్వమంతటా, అందునా గజ్వలం కావ్యంలో ఈ అభ్యుదయ లక్షణాలు ప్రాణ ప్రతిష్ఠ చేసుకొని ‘దళితుల కన్నీటి నీరదములు పిడుగులై దేశమును గాల్చివేయు’నంటూనే సామరస్యం వహించి ‘సహృదయ వీక్షణాంచలముల కోసం’ వెదుకాడుతాయి.

“నన్ను దొలగించి లెక్కించి నారుగాని మొదట నెల్లరమన్నదమ్ములము మేము” అంటూ సమత్వ సిద్ధి కోసం పరిశ్రమలో పాలుపంచుకోవటానికై ఉద్యమిస్తాయి. జాషువా కవిత్వం కరుణ, వీర సమ్మిశ్రితం. జాషువాకు పేదరికం, కుల మత వివక్ష ఎన్నో పాఠాలు నేర్పాయి. “నా

గురువులు ఇద్దరు. పేదరికం, కుల మత భేదం. ఒకటి నాకు సమానాన్ని నేర్పితే, రెండోది నాలో ఎదిరించే శక్తిని పెంచింది” అని ఆయన చెప్పుకున్నాడు. అందుకే ఆయనవాటిపై కత్తి గట్టాడు. ఆ కత్తి కవిత. అది ఆర్థిక అసమానతల్ని గుర్తించింది. సాంఘిక అసమానతల్ని తిరస్కరించింది.

“ఎవడారగించు నమ్మత భోజనంబున
గలిసెనో యీ లేమ గంజిబువ్వ
ఎవడు వాసము సేయు శృంగార సౌధాన
మునిగెనో యిన్నారి పూరిగుడిసె
ఎవని దేహము మీది ధవళాంబరములలో
నొదిగెనో యిన్నారి ముడుక పంచె
ఎవడు దేహము సేర్పు మృదు తల్పములలోన
నక్కెనో యీ యమ్మ కుక్కిపడక
వసుధపైనున్న భోగ సర్వస్వమునకు
స్వామిత వహించి మనుజుండు ప్రభవమందు
నెవడపహరించె నేమయ్యో నీమె సుఖము

కలుషమెఱుగని దీని కొడుకుల సుఖము.” అంటూ నాటి నుంచి నేటి వరకూ రక్తం ఇంధనం చేసి, ప్రకృతిని, పరిసరా లను సుసంపన్నం చేసే శ్రామికుల చెమటను దొంగలించే వర్గ వివక్షను జాషువా అద్భుతంగా ఆవిష్కరిస్తాడు. జాషువా అభ్యుదయ కవి. సమతను కాంక్షించని దేన్నయినా జాషువా అంగీకరించడు.

“సమత లేని రిత్త చదువేల? పదవేల
మతము లేల? నూరు వ్రతంబు లేల” అనటమే కాదు. “పరమను మాటకర్థము సమత్వ సుఖంబని విన్నవించుట”మూ ఉంది.

‘గబ్బిలము’ కావ్యంలో సర్వత్రా జాషువా ఆత్మ నివేదనం ప్రస్తుతమౌతూ ఉంటుంది. కారణం ‘సంస్కర్తపడే ఆవేదన, ఆయన కవిగా వ్యక్తం చేశాడు. కవిగా వ్యక్తం చేసిన బాధను స్వయంగా అనుభవించాడు. అనుభవము, ఆవేదన, అభివ్యక్తికరణ ఈ త్రివేణి సంగమంలో నుంచే జాషువా రచనలు చేశారని ‘మా నాన్నగారు’లో హేమలతా లవణం అంటారు. ‘గబ్బిలము’ సాంఘికంగా కుల, మత వ్యవస్థ చేసుకున్న దోపిడిని చూసి జాషువా పడిన ఆవేదన, ఆయన సంస్కరణాభిలాషకు మొదటి అడుగు.

‘గబ్బిలము’లో జాషువా కవిత్వాన్ని 1. దయనీయమైన దళితుల చిత్రణం 2. వర్ణవ్యవస్థ-మూఢాచార నిరసనం 3. కర్మ సిద్ధాంత తిరస్కరణం 4. ఆర్థిక వివక్ష 5. కళావివక్ష 6. హేతువాద దృక్పథం అనే కోణాల నుంచి సందర్శించి, వివేచింపవచ్చు.

దళితుల జీవన చిత్రణం : నికేతనము అంటే పలాండువు. అంటే నీరుల్లి అని అర్థం. నీరుల్లిని తరుగుతుంటే కన్నీళ్ళొస్తాయి. గబ్బిలం చదువుతుంటే కన్నీరు మున్నీరౌతుంది. గబ్బిలం కావ్యాన్ని చదవాలంటే ‘అర్థ హృదయంబు కొంత అవసరంబే’. "what I want is that in cultured society there should be good relationship between man and man. These temples which are open to all. should be open for all Harijans" అని పేర్కొన్నట్లు దళితులను దేవాలయ ప్రవేశం మాత్రమే కాక, జాతీయ జీవనంలో సమానమైన సహగమనం కల్పించేందుకు జాషువా గబ్బిలాన్ని విరచించాడు.

గబ్బిలంలో తొలి పద్యమే విశిష్టమైంది. తిక్కన విరాటపర్వ ప్రారంభంలో జనమేజయునితో వైశంపాయనునికి, తమ తాతల అజ్ఞాతవాసాన్ని గురించి వివరణ కోరుతూ, మహిత సముజ్జ్వలాకృతులు మానధనుల్, జనవంద్యులు, అంగనా సహితము గాగ ఎలా అజ్ఞాత వాసాన్ని నిర్విఘ్నంగా పూర్తి చేశారు? అనే ప్రశ్న వేయిస్తాడు. ఈ ప్రశ్న తదుపరి భారత కథా బిందువు సింధువయ్యేందుకు కారణమైంది. అలాగే, గబ్బిలములో ప్రథమ పద్యం దళిత జీవితంలోని వ్యధల్ని సూక్ష్మంగా చెప్పినా, సంపూర్ణంగా వివరించే ప్రయత్నానికి ప్రారంభమైంది.

“చిక్కన కాసుచే దనివి జెందు నమాయకుడెల్ల కష్టముల్
బొక్కెడు బువ్వతో మరచిపోవు క్షుధానలదగ్గమూర్తి న
ల్లిక్కులు గల్గ లోకమున దిక్కరియున్న యరుంధతీ సుతుం
డొక్కడు జన్మమెత్తి భరతోర్వరకుం గడగొట్టు బిడ్డడై.”
అంటూ నాలుగు దిక్కులున్నా దిక్కులేని, అనంతమైన ఆకలితో అలమటించే అమాయక అస్పృశ్యుని జీవితానికి స్కెచ్ వేసి చూపించాడు. దళిత జీవితాన్ని ఆత్మీయంగా, అర్థంగా, ప్రతిభావంతంగా తీర్చిదిద్దే శక్తి జాషువాకు ఒక్కడికే ఉందని పించే పద్యమిది. సామాజిక చిత్రణలో జాషువా శక్తికి ఇదొక ఉదాహరణ.

వర్ణవ్యవస్థ - మూఢాచార నిరసనం : జాషువా, మూఢమైన ఆచారాలతో సాంఘిక వివక్షకు కారణభూతమైన వర్ణ వ్యవస్థను, దాని నుంచి పుట్టిన కులవ్యవస్థను నిరసిస్తాడు.

ఆ యభాగ్యుని రక్తంబు నాహరించి
యినుపగణైల తల్లి జీవనము సేయు
గసరి బుసకొట్టు నాతని గాలిసోక
నాల్గు పడగల హైందవ నాగరాజు
నాలుగు వర్ణాల విషపు కోరలున్న హైందవ నాగరాజు
దళితుల్ని మరింత నిర్వీర్యుల్ని చేసింది. పుట్టు బానిసలుగా

మార్చిందంటాడు. అటువంటి దళితుల హాహాకారాల్ని భగవంతుని మ్రోలకు మోసుకు పోగలిగిన దయాగుణం 'ముక్కు మొగమున్న చీకటి ముద్దవోలే' నున్న గబ్బిలానికే చేతనవును. మతం వల్ల పుట్టిన ధార్మిక గుణం శుష్కమైన కర్మ కాండలకే పరిమితమైంది. ఆకలిచే శుష్కించిన ఆర్తులకు అది అందుబాటులో ఉండదు. అందుకే గబ్బిలంతో అవర్ణుడు - 'ప్రతిమల పెండ్లి సేయుటకు వందలు వేలు వ్యయంతుగాని, ఖితమతులైన పేదల ఫకీరుల శూన్యములైన పాతలన్ మెతుకు విదల్పదీ భరత మేదిని' అంటూ పేదలకు పోటీగా ధర్మభిక్షకు వచ్చిన ముప్పది మూడు కోట్ల దేవతలను నిరసిస్తాడు. ఈ దురాచారాలు దేవుణ్ణి కూడా ముప్పుతిప్పలు పెడతాయి. దళితుని తలమీద పులిమిన పంకిలాన్ని కడిగి కరుణించడానికి గంగ కూడా సంశయిస్తుంది. వాని నైవేద్యమున నంటువడిన నాడు/ మూడు మూర్తులకును కూడు గూడులేదు.

కర్మ సిద్ధాంత తిరస్కరణం : భారతదేశంలో కర్మ సిద్ధాంతం కులవ్యవస్థకు గట్టి కాపలాగా మారింది. పూర్వజన్మపు పాప పుణ్యాలను లెక్కవేసి, పూర్వ పుణ్యఫలం వల్ల గొప్పకులం, పాప ఫలితం వల్ల పంచమ కులం ప్రాప్తిస్తాయని ప్రవచనం పలికింది. పాలకులు, యజమానులు, సవర్ణులు దోచుకోవటానికి ఊతనిచ్చింది. 'కర్మ సిద్ధాంతమున నోరు కట్టివేసి, స్వార్థలోలురు నాభుక్తి ననుభవింతు, కర్మమననేమొ దానికీ కక్షయెమొ, ఈశ్వరుని చేత బుజువు చేయింపవచ్చు' - అంటూ ప్రశ్న వేయిస్తాడు. దళితుడు తాను చేసిన కష్టానికి తగిన భుక్తి లభించలేదన్న వ్యధకు లోనౌతున్నాడు. తనకు చెందవలసిన బొక్కెడు బువ్వను తన్నుకుపోయే కర్మ సిద్ధాంతాన్ని ప్రశ్నిస్తున్నాడు. తిరస్కరిస్తున్నాడు.

ఆర్థిక వివక్ష :

'వాని రెక్కల కష్టంబు లేనివాడు
సస్యరమ పండి పులకింప సంశయించు
వాడు చెమ్మటలోడ్చి ప్రపంచమునకు

భోజనము బెట్టువానికి భుక్తి లేదు.' ఆర్థికమైన వివక్ష దళితుణ్ణి మరింత పీడిస్తుంది. కులవ్యవస్థ వల్ల ప్రాప్తించిన వెట్టి చాకిరి, చెప్పులు కుట్టి బతకడం వంటి 'దేహాన్ని పిప్పి యొనర్చు పనులు' దళితుల పాలబడ్డాయి. పనిచేయడమే తప్ప ప్రశ్నించే హక్కు కోల్పోయిన దళితుల్ని వంచన చేయటం అతి సులువు. అందుకే తను గర్భ దరిద్రుడిగా మిగిలి పోయాడు. ప్రపంచానికే భోజనం పెట్టు వానికి బొక్కెడు బువ్వదక్కలేదు. అతని సేవకు శతాబ్దాలుగా 'అప్పుపడ్డది సుమీ

భారతావని' - అంటూ జాషువా గొంతెత్తి చాటాడు.

కళా వివక్ష : క్షుద్భాధ తీరడానికి కాస్త భోజనం ఉండటానికి ఒక ఇల్లు, కట్టుకోవడానికి బట్ట ఇవి మాత్రమే మానవాభ్యుదయానికి సంపూర్ణమైన గురుతులు కావు. దైహిక మైన ఈతి బాధలు తీరుతూ ఉన్నా చెప్పుకోలేని అవమానాల్ని, వ్యధను దళితులు అనేక రంగాల్లో అనుభవిస్తూనే ఉన్నారు. తాను కవిగా ఎంత గొప్పవాడైనా పోగొట్టుకొన్నది కొండంత. దాన్ని - "ఎంతకోయిల పాట వృధయయ్యెనో కదా

చిక్కుచీకటి వన సీమలందు
ఎన్ని వెన్నెల వాగులింకిపోయెనో కదా
కటిక కొండలమీద మిటకరించి
ఎన్ని కస్తూరి జింక లీడెరెనో కదా
మురికి తిన్నెల మీద పరిమళించి
ఎన్నిముత్తెపురాలు భిన్నయ్యెనో కదా
పండిన వెదురు జొంపములలోన
ఎంత గంధవహనమెంత తంగెటి జున్ను
యెంత రత్నకాంతి యెంత శాంతి
ప్రకృతి గర్భమందు! భగ్గుమై పోయెనో
పుట్టరాని చోట పుట్టుకతన" అంటూ ధ్వనింపజేస్తాడు.

దళితులు ఎంత సాహితీ సంపన్నులైనా, ఇతరుల వల్ల పొందే అవమానాల్ని, కళావివక్షను జాషువా వేదనాత్మకంగా వర్ణించడం ఇందులో కనిపిస్తుంది.

హేతువాద దృక్పథం : అసమ, అవాస్తవిక, శుష్కాచార భూయిష్టమైన భారతీయ ఛాందస కర్మలను నిరసించిన జాషువా "ఓయి నాస్తికడా! వినుమొక్క మాట

అరసి యుండువు ఘోర దృశ్యంబునిచట
మృత్యుదేవత కోటలు మెఱయునపుడు
శిశువునే మహాశక్తి రక్షించె నోయి" - అంటూ

పరమేశ్వర అస్తిత్వాన్ని రుజువు చూప ప్రయత్నించినట్లు కన్పించినా ఆయన 'అజేయవాది', మానవతావాది. దళితాభ్యుదయ సంపూర్ణత్వాన్ని తన సాహిత్యం ద్వారా ప్రారంభించి దళితుల సర్వతోముఖ వికాసానికి బాటలు వేసిన జాషువా గబ్బిలం కావ్యంలో ప్రదర్శించిన దేశభక్తి క్షేత్ర ప్రశస్తి అమోఘాలు. గబ్బిలం క్షేత్ర పర్వటనలో భాగంగా ఇవి ప్రస్ఫుటమౌతాయి. "నిఖిలలోకమెట్లు నిర్ణయించిన నాకు/ తరుగులేదు, విశ్వ నరుడనేను" - అన్న జాషువా పరిపూర్ణ మానవాభ్యుదయ ప్రవర్తకుడు, విశ్వకవి.

'లే' లెమ్మని చైతన్యపరిచే కవిత్వం

- మనస్వినీ

94933 75447

అక్షరాన్ని మస్తిష్కంలో దాచుకుని, ఉద్యమాన్ని భుజానికెత్తుకుని ఉత్తమ కవిత్వాన్ని సృజించినవాడు... నూనెల శ్రీనివాసరావు. ఇప్పుడతడి కవిత్వం గురించి నాలుగు వాక్యాలు రాయాలంటే కచ్చితంగా కన్నీటితో తడిసి.. కన్నీటిలో కలాన్ని ముంచి రాయాల్సిందే. విశాఖపట్నం సాహితీ ప్రవంతిలో చురుగ్గా పనిచేసిన ఆ మిత్రుడు కరోనా కాటుకు బలవ్వడం అత్యంత బాధాకరం. శ్రీనివాసరావు రాసిన కవిత్వాన్ని ఆయన స్మృత్యర్థం సాహితీ ప్రవంతి 'లే' పేరుతో ఇటీవల ఒక సంపుటిగా తీసుకొచ్చింది. సమకాలీన సమస్యలన్నిటి పైనా శ్రీనివాస్ స్పందించిన తీరుకు ఈ సంపుటి ఒక అక్షర రూపం. కరోనాకు బలైన శ్రీనివాస్ కరోనా విలయతాండవం గురించి కూడా ఒక కవిత రాశారు.

మిన్ను విరిగి/ నేలపై పడలేదు

మన్ను మరిగి/ నేల కంపించనూ లేదు

భూమండలాన్ని

వందలసార్లు మాడ్చి మసిచేసే

అణుబాంబుల మీటలను నొక్కనేలేదు

మూడవ ప్రపంచ యుద్ధపు

ప్రమాదఘంటికలు మ్రోగనేలేదు

ఐతేనే !! (కరోనా పాఠం- కరోర సత్యం)..

నిజమే కదా. కరోనా సృష్టించిన అతలాకుతలానికి.. కుప్పలుగా పడిన నిర్జీవ దేహాలన్నీ ఆఖరి చిరునామాను వెతుక్కుంటూ అంతర్ధానమయ్యాయి. కంటికి కనిపించని కాలనాగు సమాజాన్ని కాటేస్తూనే ఉంది. ప్రపంచంలో ఏ మూల ఏ ఘటన జరిగినా స్పందించే కవి నూనెల. వెంటనే కవిత్వ కలమై మొలిచేవాడు. కరోనా పాఠం అందరికీ చెప్పి దురదృష్టవశాత్తూ తను దానికే బలవ్వడం విచారకరం. అతడి కవిత్వం చదువుతుంటే ఈ సాహిత్య సమాజానికి చాలా చేయాల్సిన వాడు అలా వెళ్ళిపోవడమేంటనే బాధ కలుగుతుంది.

సున్నితమైన వ్యక్తిత్వం కలిగిన నూనెల శ్రీనివాస్ కవిత్వం పదునైన పిడిబాకులా గుచ్చుకుంటుంది.

బానిస సంకెళ్ళు/ తెంచుకున్న దేశభక్తి/ నేడు దేశద్రోహమైంది/ వారి బుర్రలో ఏముందో/ వారికి తెలుసు/ మన బుర్రలోకి ఏమెక్కించాలో వారికి మరి తెలుసు/ అందుకే వారి ఆటలకు/ బుర్రలాపే పాముల్లా/ మనం మైకంలో పడివుంటే / ఆకాశ వీధులెంట రాబందులు/ విందులు చేసుకుంటున్నాయి. ఎంత చైతన్యాన్ని నూరిపోస్తాడీ కవితలో.. ఈ పాలక పార్టీలు అచ్చేదిన్ పేరుతో చేసే మోసాలు కళ్ళకు గట్టినట్టు కవిత్వీకరిస్తాడు. కవితప్రయోజనమంటే సామాజిక ప్రయోజనమే అని బలంగా నిబద్ధతగా నమ్మినవాడు శ్రీనివాస్. నిబద్ధత అన్నది రచన అంతర్భాగంలో ఉండే అంశంగా, కవితాశిల్పంగా మలుచుకున్నాడు. బహుశా ఈ నిబద్ధతకు, స్పష్టతకు కారణం తనకున్న శ్రామికవర్గ దృక్పథం నరనరల్లో జీర్ణించుకుని ఉండటమే! తన కవిత్వంలో గొప్ప ఇతివృత్తం మిళితమై.. సమ్మిళితమై పాఠకుణ్ణి పలకరిస్తుంది. చైతన్యంతో కూడిన కవిత్వాన్ని నిరంతరం సృష్టిస్తాడు. ఆ చైతన్యం ఒక వ్యక్తిదనుకుంటే పొరపాటే.. సమూహాన్ని చైతన్య పరచడమే పరమావధిగా కవిత్వాన్ని రాస్తూపోయాడీ కవి.

నూనెల శ్రీనివాస్ కవిత్వం చదువుతుంటే ఇతివృత్తాన్ని జీవితానుభవం నుంచి తీసుకున్నాడనిపిస్తుంది. ఇతివృత్తం వాస్తవికతకు ప్రతిరూపంగా ఉంటుంది. అటువంటి గొప్ప ఇతివృత్తాలున్న కవితలు ఈ సంపుటిలో అనేకం పలకరిస్తాయి. అందుకే "ఓ చిత్రకారుడా చింతించకు/ నీలోన ఇంకని పచ్చదనం/ నీ కాన్వాసు పైకి ఎలా వస్తుంది.." నిజమే కదా.. నూనెల చెప్పినట్టు వాస్తవ దృశ్యాలు మనోచిత్రమై మదిని పలకరించాలంటే మదిలో అనేకానేక భావాల రంగుల రేఖాచిత్రాలు ఇంకాల్సిందే కదా.. శ్రీనివాస్ కవిత్వం ఆచరణాత్మకమైన ఆలోచనలోంచి పురుడుబోసుకున్నది. ఆలోచనాకృతే

వుంటే సరిపోదు. అరిస్తే అరుపు మాత్రమే అవుతుంది. ఆ అరుపు ఉద్యమ స్వరమవ్వాలి. ఆ స్వరం రణన్నినాదమవ్వాలి. అలాంటి కవిత్వాన్నే సృష్టించాడు తను. వాస్తవికత- ఆచరణాత్మకత రెండుకళ్ళుగా ఈ 'లే' కవిత్వాన్ని చూపించాడు. అతడి కవిత్వం గురించి చెప్పినపుడు లెనిన్ చెప్పిన ఒక మాట గుర్తొస్తుంది. 'The world does not satisfy man and man decides to change it by his activity' కార్యాచరణ ద్వారానే ఈ ప్రపంచాన్ని ఈ ప్రపంచాన్ని మార్చు చ్చని లెనిన్ మహాశయుడు బలంగా నమ్మాడు. ఈ సాహిత్య కార్యకర్త ఆ తరహా భావజాలంతో బతికినన్నాళ్ళు ఆచరణాత్మకతను కార్యాచరణలోకి తీసుకుని వాస్తవికతమైన సత్యాన్ని కవిత్వంగా అందించాడు.

చంపేశారా?/ చంపేశాం

ప్రశ్న గొంతు నులిమేశారా?/ నులిమేశాం

స్వేచ్ఛకు సమాధి కట్టేశారా?/ కట్టేశాం

మరిదేటి!

ఇన్ని గొంతులు/ ప్రశ్నలై లేస్తున్నాయ్!

ఇన్ని పిడికిళ్ళు/ నినాదాలై దూసుకొస్తున్నాయ్! (కాచుకో). దేశంలో ప్రశ్నించేవాళ్ళ మీద దాడులు, రాజద్రోహ కేసులు లేదంటే హత్యలు. ఇవన్నీ రాజ్యం చేస్తున్నవి కాదంటే ఎవరు నమ్ముతారు? పాలకులు చేసే దుర్మీతిని ఎంత త్వరగా ఒడిసిపట్టుకున్నాడీ కవి... ఏడున్నర పదులు దాటిన స్వాతంత్ర్య దేశంలో ఇంకా ప్రశ్నించకపోతే ప్రజాస్వామ్యం ఉన్నట్టా లేనట్టా.. లౌకికత్వానికి కాలం చెల్లినట్టేనా? మనువాదులు, మతోన్మాదులు పాలకులైనప్పుడు ప్రశ్నించే గొంతును నులిమేయకుంటారా? అయినా ఈ కవి పిడికిళ్ళై ఉ దయించడం గొప్ప కవితా ఎత్తుగడ. కవిత్వం బలమైన కవితా వాక్యాలతోనే మొదలవ్వాలన్న నియమమేమీ లేదు. సుతిమెత్తగా మొదలై మెల్లగా వేలుపట్టుకుని నడిపించినట్టే నడిపించి ఆకస్మాత్తుగా యుద్ధోన్ముఖుల్ని చేయడం శ్రీనివాస్ కవిత్వంలో ప్రత్యేకత. అనేక అక్షరసత్యాలూ, కర్తవ్య కాంతిపుంజాలూ ఉ న్న ఈ సంపుటికి 'లే' అని పెట్టారు.. ఈ పతాక శీర్షిక గల కవిత ఈ విధంగా సాగుతుంది : మొన్న తెలియని తనమేదో/ నిన్ను అధికారంలోకి/ తోసేసింది/ నిన్న తెలియనితనమేదో/ నిన్ను నిలుపునా దగా/ చేసేసింది/ తెలిసి తెలిసి/ ఎండమావు లెంటపడే/ మూర్ఖత్వమేదో/ నిన్నో సరుకుగా మార్చి/ ప్రపంచ విపణిలో/నిలబెట్టింది/ రేపేమాతుండో/ ఎరుక నీకుంటే/ అదిగో విశాఖ తీరం/ ఎరుపెక్కి పాడుతోంది సమరగీతం/ దేశానికదే వెలుగు పదం/ లే.../ అటు అడుగెయ్/ రేపు నీదేనని/ సగర్వంగా రంకెయ్.. ఈ కవిత్వంలో అంతర్లీనమైన ఫిలాసఫికల్

థాట్స్ ఉద్యమానికి ఉసిగొల్పుతాయి. చేతికి జెండానిచ్చి రమ్మన్నట్టు.. కాసిన్ని నినాదాలు మన మదిలోకి విసిరేసినట్టు ఎంతబాగా చెప్తాడీ కవి. భవిష్యత్తునెంత గొప్పగా చెప్తాడీకవి.. విశాఖతీరం సాక్షిగా చైతన్యపురుస్తాడీ కవి.. ఇలాంటి కవితలు చూసినప్పుడు కవిగా నూనెల శ్రీనివాస్ ఎంతో పరిణతి సాధించాడనిపిస్తుంది. కవిగా లోతుల్లో సంచరించి ప్రజా పక్షమై.. ప్రజాస్వరమై గర్జించాడు. శ్రామిక వర్గానికి ఇంకా ఇంకా చాలా చేయాల్సిందే... ఎన్నో అక్షర ఉద్యమాలను నాయకత్వం వహించాల్సిన వాడు... తన ఈ మానస పుత్రిక 'లే' ని కళ్యాణా చూడకుండా కనుమరుగైన వాడు. జీవితాన్ని ఎలా గడిపాడో కాని.. కవిత్వ జీవితాన్ని మాత్రం మనసారా గడిపాడనిపిస్తుంది. దానికి కారణం లేకపోలేదు.. "ఇన్ని కూడికలు తీసివేతల మధ్య/ ఇన్ని గుణకారాలు మమకారాల మధ్య జీవితం/ తగులూ మిగులూ అసలు కొసరుల మధ్య / ఎక్కడో చిక్కుకొని లెక్కకందకుండా/ అర్థం కాని లెక్కల మధ్య అటు ఇటు ఉరకలు పరుగులు అటు పోట్లు ఎగుడు దిగుడు/ తీరా అన్నీ తట్టుకుని తేరుకునే సమయం జీవితం సుదీర్ఘ విరామానికి పయనం/ శూన్యంలోంచి శూన్యంలోకే జీవనయానం ఇది జీవిత సత్యం (అదీ లెక్క).. బహుశా ఈ కవిత ఎప్పుడు రాశాడో తెలిదు కాని జీవితాన్నిలా అర్ధాంత రంగా తన కవితలో తనే చెప్పుకున్నట్లు ఉంది. ఈ కవిత చదువుతుంటే దుఃఖం ప్రవాహమౌతున్నది.

ఎప్పుడొస్తావ్ మిత్రమా.. విశాఖ నీకోసం ఎదురు చూస్తుందనే వాడు.. నీకోసం ఒక సాహిత్యసభ ఏర్పాటు చేసి మాట్లాడిస్తానని ప్రమాణం చేసినోడు.. నేను అప్పుడు వెళ్లేదేదు. ఇప్పుడు వెళ్లినా అతడిని కలవలేను. తనద్యోగం చేసే డాక్యూర్లులో కలియదిరుగుదామని చెప్పిన ఆ మాట నామస్మింకంలోంచి నిప్రమించలేదే.. అందుకేనా నూనెల ఒక చిన్న నానీలాంటి కవితలో 'జననం ఆశ/ మరణం నిరాశ/ ఆ రెంటి మధ్య ప్రయాస' అన్నది. అందుకేనా 'జీవితం ఒక్కటే, సూర్యాస్తమయాల మధ్య కాలంలా నువ్వు నేనూ.. దిక్కుల కలయికలలో చుక్కల దారులలో మనలను మనం వెదుక్కుంటూ కనుక్కుంటూ పారేసుకుంటూ దోచేసుకుంటూ చివరకు హఠాత్తుగా ఎవరికెవరు ఏమికాని ఎవరికెవరు ఏమి ఎరుగని బాటలోకి విధిరహస్యపు నీడలోకి పయనం..' అని జీవిత సారాన్ని కవిత్వం చేసి అర్ధాంతరంగా వెళ్లిపోయావా? మిత్రమా.. నువ్వు ఎక్కడికి వెళ్లిపోలేదు. 'లే..లే' అంటూ చైతన్యాన్ని, పోరాటాన్ని నూరిపోయే ఉత్తేజపు కవిత్వం నిండా ఆవరించే ఉన్నావు. ఎప్పటికీ ఉంటావు.

నూనెల 'లే...' కవిత్వం ఆవిష్కరణ, జాషువా వర్ధంతి సభ

హఠాత్తుగా కరోనాకు బలైపోయిన కవి మిత్రుడు నూనెల శ్రీనివాసరావు కవితా సంపుటి 'లే...' ఆవిష్కరణ, కవికోకిల జాషువా 50 వర్ధంతి వెబినార్ 24.07.2021 సాయంత్రం సాహితీ ప్రవంతి రాష్ట్ర కమిటీ అధ్యక్ష్యంలో జరిగాయి. అధ్యక్షత వహించిన జంధ్యాల రఘుబాబు తమ అధ్యక్షోపన్యాసంలో జాషువా రాసిన 'రాజు మరణించెనొక తార రాలిపోయె' పద్యంలో లాగా సుకవి నూనెల శ్రీనివాసరావు ప్రజల నాలుకలయందు ఎప్పుడూ జీవించి ఉంటారని అన్నారు. సాహితీ ప్రవంతి ఒక మంచి కార్యకర్తను, కవిని కోల్పోయిందని అన్నారు. సున్నితమైన, మానవత్వం నిండిన నూనెల మన మధ్యలేకపోయినా ఆయన కవిత్వం మనకు దారి చూపుతుందన్నారు. లే... కవిత్వ సంపుటిని డా.మాటూరి శ్రీనివాసరావు, వొరప్రసాద్, నూనెల స్ఫూర్తి ఆవిష్కరించారు. ముఖ్య పక్క డా.కోయి కోటేశ్వరరావు మాట్లాడుతూ... విశాఖ అంటే శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు గుర్తొస్తారని, ఇప్పుడు నూనెల శ్రీనివాసరావును కూడా మననం చేసుకోవాలని, ఆయన కవిత్వం మనుషుల్ని ప్రేరేపించేదిగా ఉందని అన్నారు. సామాజిక పీడనను చూసి జాషువా కవిత్వం రాస్తే, సామాజికాంశాలను, కార్మికుల హక్కులను కాపాడడానికి నూనెల కవిత్వం రాశారన్నారు. ఆనాటికే పత్రికలను, రేడియోను విమర్శించిన ఘనత జాషువాకే దక్కిందన్నారు. గోరా ప్రభావం, జాతీయ భావాలు, హేతువాద, అభ్యుదయ ఉద్యమాల ప్రభావం జాషువాపైన ఉందన్నారు. జాషువాను ఒక జాతీయ కవిగా ఆయన పేర్కొన్నారు. రెండోదల వస్తువులకు పైగా తన కవిత్వంలో చోటు కల్పించిన జాషువా స్త్రీ విముక్తి గురించి కూడా చెప్పాడన్నారు. స్త్రీని అణచివేస్తే స్వాతంత్ర్య రథం ఒక్క అడుగు కూడా ముందుకు పోదననారని గుర్తు చేశారు. జాషువా పద్య భాషను ప్రజాస్వామీకరించాడని, గొల్ల సుద్దుల బాణిలో పద్యాలు పాడుతూ వచన కవిత్వ భాషలో పద్యాలు రాయడం జాషువాకే చెల్లించిందని అన్నారు.

కెంగార మోహన్ నూనెల 'లే...' కవితా సంపుటిని సమీక్ష చేస్తూ జీవితానుభవాల్లోంచి మొలకెత్తిన కవిత్వంగా పేర్కొన్నారు. అక్షరాన్ని మన్నింపులో దాచుకుని, ఉద్యమాన్ని భుజానికెత్తుకుని నూనెల ఉత్తమ కవిత్వాన్ని రాశాడని, అది ఎందరికో ఉత్తేజాన్ని నింపుతుందని అన్నారు. కరోనా పాఠం కరోనా సత్యమంటూ రాసిన నూనెల అదే కరోనాకు బలికావడం మనసుల్ని కలిచివేసిందని ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. ఆయన తీసుకున్న ఇతివృత్తాలన్నీ జీవితానుభవాల నుంచేనని సోదాహరణంగా వివరించారు. (లే... కవిత్వ సమీక్ష ఈ సంచికలోనే చూడవచ్చు)

వొరప్రసాద్ మాట్లాడుతూ, నూనెల కవిత్వం ఎంతో లోతుగా ఉందని, ఒక యువ కెరటం అకస్మాత్తుగా ఆగిపోవడం బాధాకరమని అన్నారు. నూనెల కవిత్వం చదువుతూ ఉంటే ఎన్నో జ్ఞాపకాలు వెంటాడాయని, ఆయన కవిత్వంలో నిజాయితీ కనిపిస్తుందని అన్నారు. విశాఖలో రమణారావు, నూనెల శ్రీనివాసరావు లేకపోవడం సాహితీ ప్రవంతికి పెద్ద లోటని చెప్పారు. డా.మాటూరి శ్రీనివాస్, అజ శర్మ, డా.గంగారావు మాట్లాడుతూ విశాఖలో కార్మిక పోరాటాలకు, సాహిత్యానికి

సభలో మాట్లాడుతున్న కోయి కోటేశ్వరరావు; చిత్రంలో రఘుబాబు, స్ఫూర్తి, వొరప్రసాద్, అజశర్మ, మోహన్

ఒక చిరునామాగా సాగిన నూనెల జీవితం ధన్యమని, అకస్మాత్తుగా ఆయన కలం ఆగిపోవడం మనసుల్ని కలచివేసిందని అన్నారు. సాహితీ ప్రవంతి కార్యక్రమాలు నూనెల శ్రీనివాసరావు అధ్యక్ష్యంలో ఊపందుకుని తరువాత అందరికీ మార్గనిర్దేశం చేశాయన్నారు. ఒక చేత్తో ఉద్యమ పతాక, ఇంకో చేత్తో కలం వట్టిన నూనెల రెండింటినీ అంతే ఉత్తేజంతో, ఉత్సాహంతో ముందుకు తీసుకుపోయాడని అన్నారు. వైజాగ్ ఫెస్ట్ నిర్వహణలో ఎంతో చురుగ్గా పనిచేశాడన్నారు. అటు కార్మికులను, ఇటు కవులను పోగేసుకొని సాహితీ కార్యక్రమాలు చేసేవాడని గుర్తు చేసుకున్నారు. చీకటి దివాకర్ మాట్లాడుతూ శ్రీనివాస్, రమణారావుల అకస్మాత్తు నిష్క్రమణ సాహితీ ప్రవంతికి తీవ్ర ఆవేదనకు గురిచేసిందని, వారు లేని లోటును కొత్త తరం భర్తీ చేయాలని అన్నారు. తండ్రి స్ఫూర్తిని అందుకొని శ్రీనివాసరావు కుమార్తె స్ఫూర్తి కలం పట్టడం అభినందనీయమని అన్నారు. విశాఖ కేంద్రంగా మళ్ళీ సాహిత్య కార్యక్రమాలు సాగాలని, యువ కవులు ముందుకు రావాలని అన్నారు. శ్రీనివాసరావు పెద్ద కుమార్తె స్ఫూర్తి మాట్లాడుతూ తమ తండ్రి ఎప్పుడూ తమలో స్ఫూర్తి నింపేవాడని, జీవితాన్ని ధైర్యంగా ఎదుర్కోవడంలోనే మన కార్యాచరణ ఉండాలని బోధించేవాడని అన్నారు. ఇంత చక్కటి కవిత్వాన్ని తమ తండ్రి రాస్తే అంతే అంకితభావంతో సాహితీ ప్రవంతి దాన్ని ఎంతో అందంగా ముద్రించిందని అన్నారు. నాన్న అడుగుజాడల్లోనే నడుస్తామని స్ఫూర్తి చెప్పినప్పుడు వెబినార్ వీక్షకులు ఉద్యోగానికి గురయ్యారు. శాంతిశ్రీ వందన సమర్పణ చేశారు.

- జంధ్యాల రఘుబాబు

పెద్దాపురం సాహితీమూర్తులు పుస్తకావిష్కరణ

డాక్టర్ జోస్యుల కృష్ణబాబు రచించిన 'పెద్దాపురం సాహితీమూర్తులు' అనే గ్రంథాన్ని జూలై 24వ తేదీ శనివారం సాయంత్రం 4 గంటలకు పెద్దాపురం సాహితీస్రవంతి ఆధ్వర్యంలో వరహాలయ్య పేటలోని శ్రీయాసలపు సూర్యారావు భవనంలో మున్సిపల్ చైర్ పర్సన్ భద్దు తులసీమంగ తాయారు ఆవిష్కరించారు. ఈ సభకు పెద్దాపురం మహారాణి కళాశాల విశ్రాంత ప్రిన్సిపాల్ రావు ప్రభాకరరావు అధ్యక్షత వహించారు. ప్రసిద్ధ సాహితీవేత్త, గజల్స్ రచయిత డాక్టర్ రెంటాల శ్రీ వేంకటేశ్వర రావు గ్రంథ సమీక్ష చేశారు. ఊళ్ళకు చాలా రూపాలుంటాయనీ, కొన్నిటికి సాహిత్య రూపాలు కూడా ఉంటాయనీ, పెద్దాపురం సాహిత్య రూపాన్ని గీసి చూపిస్తున్న పుస్తకమిదని రెంటాల అన్నారు. ఇక్కడ ఏనుగు లక్ష్మణకవి వంటి మంచి పద్య కవులున్నారు, విన్నా అప్పారావు వంటి విశేష పద సాహిత్య పరిశోధకు డున్నాడనీ, రాళ్ళబండి సుబ్బారావు గారి వంటి గొప్ప చారిత్రక పరిశోధకుడున్నాడనీ, సి.రామచంద్రారావు వంటి చక్కటి కథకుడున్నాడనీ, విశ్వప్రసాద్ వంటి

డిటెక్టివ్ నవల రచయిత ఉన్నాడనీ, బొమ్మిడి అచ్చారావు వంటి పిల్లల కథకుడున్నాడనీ, జీవిత సత్యాల్ని అద్భుత నైపుణ్యంతో ఆవిష్కరించే మూతా పద్మినీ దేవి వంటి చక్కని కథకులున్నారనీ ఈ పుస్తకం లేకపోతే చాలామందికి తెలీదని అన్నారు. ఈ పుస్తకాన్ని స్ఫూర్తిగా తీసుకొని పాఠకుల్లో కొందరైనా తమ తమ ప్రాంతాల సాహిత్యాన్ని వెలికితీసి గ్రంథరూపంలో ప్రచురించే ప్రయత్నం చేస్తారని, ఈ విధంగా ఈ గ్రంథం గొప్ప ప్రయోజనాన్ని సాధించగలదని ఆశిస్తున్నాననీ అన్నారు. పుస్తక రచయిత డాక్టర్ జోస్యుల కృష్ణబాబు, ఈ గ్రంథ రచన తన చిరకాల వాంఛ అని, ఐదు సంవత్సరాలుగా ఈ పని మీద కూర్చొని పూర్తి చేయగలిగానని, పెద్దాపురం, కాకినాడ సాహితీస్రవంతి సభ్యుల సహకారం, పెద్దాపురం రచయితల, వారి కుటుంబ సభ్యుల సహాయ సహకారాలు, తనచేత ఈ గ్రంథరచనను పూర్తి చేయించగలిగానని అన్నారు. అత్యీయ అతిథులుగా పట్టణ మున్సిపల్ వైస్ చైర్మన్ నెక్కంటి సాయి ప్రసాద్, 7వ వార్డు కౌన్సిలర్ విజ్జపు రాజశేఖర్, మహారాణి

కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ డాక్టర్ టి.వీరయ్య చౌదరి, గనారా, కాకినాడ కేంద్ర గ్రంథాలయ విశ్రాంత పాలకులు సలాది సాయి సత్యనారాయణ, సాహితీస్రవంతి పట్టణ గౌరవాధ్యక్షులు చల్లా విశ్వనాథం, కార్యదర్శి కొత్త శివ, క్రాంతి, అరుణ, ఇంకా పలువురు కవులు, రచయితలు, సాహితీవేత్తలు, ప్రజానాట్య మండలి కళాకారులు, ఉపాధ్యాయులు, పురప్రముఖులు, ఈసభలో పాల్గొన్నారు.

పాతూరి మాణిక్యమ్మ స్మారక సాహిత్య పురస్కారం

శ్రీమతి పాతూరి మాణిక్యమ్మ స్మారక సాహిత్య పురస్కారం-2021 కోసం వచన కవితా సంపుటలను ఆహ్వానిస్తున్నాం. 2020 సంవత్సరంలో ప్రచురింపబడిన వచన కవితా సంపుటలను ఈ పోటీకి పంపాలి. ఎంపికైన ఉత్తమ కవితా సంపుటికి రూ.5000 నగదు ప్రధానం చేయబడుతుంది. రెండు కవితా సంపుటలను 15.9.2021లోగా 'డా.పాతూరి అన్నపూర్ణ, 1156/28-1, ప్రశాంతి నగర్, నవలాకుల గార్డెన్స్, నెల్లూరు - 524 002, సెల్: 94902 30939, 9701401173 చిరునామాకి పంపాలి.

విమలా శాంతి పురస్కారాలకు ఆహ్వానం

విమలా శాంతి సాహిత్య పురస్కార వ్యవస్థాపకురాలు కీ.శే. విమల గారి ప్రథమ వర్ధంతి సందర్భంగా ఆమె సంస్కరణార్థం ఈ ఏడు ఐదుగురు యువ కవులకు/ కవయిత్రులకు విమలా శాంతి సాహిత్య పురస్కారాలను అందించాలనుకున్నాం. కావున 01-01-2021 నాటికి కచ్చితంగా 40 ఏళ్ల వయసు మించని కవులు, 2010 - 2020 మధ్యకాలంలో ప్రచురించిన తమ కవితా సంపుటలను వయసు ధ్రువీకరణ పత్రంతో ఎ.ఎ.నాగేంద్ర, డోర్ నెం: 28-5-597, upstairs, APHB Colony, Ananthapuram - 515001 (సెల్ నెం : 94401 88263) చిరునామాకు అగస్టు 31, 2021 లోపు పంపాలి.

- శాంతి నారాయణ

కవితాసంపుటలకు ఆహ్వానం

ప్రముఖ కవి, సీనియర్ జర్నలిస్ట్, కవినమ్మోళనం సాహిత్య వేదిక వ్యవస్థాపకులు కొత్తపల్లి నరేంద్రబాబు స్మారకార్థం ప్రతిఏటా ఇచ్చే సాహిత్య పురస్కారానికి కవితాసంపుటలను ఆహ్వానిస్తున్నట్లు ప్రముఖ కవి, నిర్వాహకులు కొత్తపల్లి సురేష్ తెలిపారు. 2020 డిసెంబరు లోపు అచ్చైన పుస్తకాలను 15.8.2021 లోపు కొత్తపల్లి సురేష్, ఇంటి నంబర్ 33-129-1, OVR నగర్, Near SRMT గోడౌన్, కళ్యాణదుర్గం రోడ్, అనంతపురం - 515001, ఫోన్ : 9493832740 చిరునామాకు పంపించాలని కోరారు.

ఆరుద్ర

31.08.1925-04.06.1998

సుప్రసిద్ధ అభ్యుదయ కవి, రచయిత, పరిశోధకుడు, విమర్శకుడు
త్వమేవాహంతో తెలుగు కవిత్వంలో కొత్త ప్రయోగశైలి
ప్రారంభించారు. అనేక కావ్యాలు, పరిశోధనా గ్రంథాలు రాశారు.
సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం 13 సంపుటాలు ఒక చేతి మీదుగా
రచించి తెలుగు సాహిత్యానికి ఎనలేని సేవ చేశారు.

సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రం ప్రచురణలు

రెండు తెలుగు కాష్టింగ్లో ప్రధానంగా వ్యవసాయ రంగంలో, అర్థిక, సామాజిక రంగాలలో మార్పులు గురించి నిపుణులలో నర్తక చేయించి ప్రచురించిన గ్రంథాలు.

వేలు : 272 పేజీ : 160/-

వేలు : 384 పేజీ : 200/-

వేలు : 384 పేజీ : 160/-

వేలు : 248 పేజీ : 100/-

వేలు : 80 పేజీ : 40/-

వేలు : 134 పేజీ : 40/-

వేలు : 84 పేజీ : 30/-

వేలు : 200 పేజీ : 160/-

వేలు : 248 పేజీ : 100/-

వేలు : 64 పేజీ : 30/-

వేలు : 32 పేజీ : 15/-

వేలు : 36 పేజీ : 15/-

వేలు : 32 పేజీ : 15/-

వేలు : 40 పేజీ : 20/-

వేలు : 272 పేజీ : 100/-

ఎంపిక చేసిన 15 వస్త్రాలు. అన్ని వస్త్రాల విలువ రూ. 1205/-.
ఇప్పుడు 600/- చెల్లిస్తే రిజిస్టర్ పోస్టులో పంపుతాం.
ప్రజాశక్తి టుకీహౌస్, గూగుల్ పే, ఫోన్ పే నెం : 9291603475

ప్రజాశక్తి టుకీహౌస్

27-1-54, కారల్ మార్క్స్ రోడ్, గవర్నర్ పేట, విజయవాడ - 2, ఫోన్ : 0866 - 2577533
బ్రాంచీలు : విజయవాడ, విశాఖపట్నం, తిరుపతి, గుంటూరు, కాకినాడ, ఏలూరు,
 విజయనగరం, ఒంగోలు, నెల్లూరు, తర్నూలు, తాండవపేట